

**MAHARASHTRA
EPITOME OF AGRICULTURE**

1990-91

G. I. P. E.

221

**EPITOME
OF
AGRICULTURE
IN
MAHARASHTRA
1990-91**

कृषि विषयक संक्षिप्त माहिती महाराष्ट्र राज्य-१९९०-९१

कृषिविषयक संक्षिप्त माहिती

१९९०-९१

**Epitome of Agriculture
in Maharashtra
1990-91**

प्रस्तावना

ऋतू व पिके अहवालावरोबरच कृषि विभागाद्वारे गेल्या आठ वर्षांपासून महाराष्ट्र राज्यातील “कृषिविषयक संक्षिप्त माहितीचे” पुस्तक प्रसिद्ध करण्यात येत आहे. कृषिविषयक सांख्यिकी माहितीसह सुटसुटीत असलेले हे पुस्तक उत्तम प्रतिसादात्मक उत्तेजन देणारे असून ते प्रतिवर्षी अद्यावत करण्यात येते. प्रमुख पिकांच्या जिल्हावार उत्पन्नाची माहिती यात समाविष्ट करण्यात आली आहे; कारण त्यामुळे निरनिराळ्या जिल्हातील उत्पादकतेचे तुलनात्मक चित्र, ओझरती नजर फिरविल्यास दृष्टोत्पत्तीस येते. मी आशा करतो की, हे सुटसुटीत पुस्तक उपयुक्त ठरेल.

मंत्रालय विस्तार,
मुंबई-४०० ०३२. }

ए. व्ही. गोकाक,
सचिव (कृषि),
कृषि पशुसंवर्धन, दुरध्व व्यवसाय विकास
व मत्स्य व्यवसाय विभाग.

PREFACE

In addition to publishing Season and Crop Report, the Department of Agriculture has been bringing out from the last 8 years a handy volume giving statistical information relating to salient features of agriculture in the State called the 'Epitome of Agriculture in Maharashtra'. Response to this handy volume has been very encouraging. This is being updated every year. Districtwise Statistical information has also been included, so that a comparative picture of productivity etc. in different districts can be seen at a glance. I hope this handy volume will be found to be useful.

Mantralaya Annexe }
Bombay-400 032. }

A. V. Gokak,
Secretary to the Government (Agriculture),
Agriculture, Animal husbandry, Dairy
development and Fisheries Department.

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ
१(अ)	महाराष्ट्रातील भूमि उपयोग वर्गीकरण	१४
१(ब)	महाराष्ट्रातील व भारतातील तुलनात्मक भूमि उपयोग वर्गीकरण १९८६-८७ व १९८७-८८	१८
२	सन १९८८-८९ चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण वागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र.	२०
३	वह्ति खातेदारांची संख्या व वह्तिचे क्षेत्र-महाराष्ट्र राज्य (ऋषि गणना १९८०-८१ व १९८५-८६)	२६
४	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या प्रकारांसाठी उपयोगात आणलेल्या विहिरींची संख्या	२७
५	महाराष्ट्र राज्यातील जलसिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ वागाईत क्षेत्र व एकूण वागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८८-८९	२८
६	महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण वागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८८-८९	३२
७	भारतातील परिस्थितीशी तुलना करता महाराष्ट्रातील रासायनिक खतांचा वापर	४०
८	महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८९-९०	४२
९	महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८९-९०	५६
१०	महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८९-९०	७०
११(अ)	महाराष्ट्र राज्यातील खरीप, रब्बी व उन्हाळी हंगामातील पेरणी झालेल्या मुख्य पिकाखालील क्षेत्राची जिल्हानिहाय माहिती १९८९-९०	८०
११(ब)	महाराष्ट्र राज्यातील सन १९८२-८३ चे जिल्हानिहाय खरीप व रब्बी पिकाखालील क्षेत्र	८६
१२	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०	८८
१३	तांदुळाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	११८

CONTENTS

Sr. No.	Particulars	Page
1(A)	Land use classification of Maharashtra	14
1(B)	Land use classification of Maharashtra <i>vis-a-vis</i> All India 1986-87 & 1987-88	18
2	Districtwise Geographical area and net and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1988-89.	20
3	Number and Area of Operational holdings-Maharashtra State 1980-81 & 1985-86 Agricultural Census	26
4	Number of wells used for different purposes in Maharashtra State	27
5	Net area irrigated by different Sources and gross area irrigated in Maharashtra State from 1960-61 to 1988-89.	28
6	Irrigated area under principal crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1988-89	32
7	Fertiliser consumption in Maharashtra as compared to India	40
8	<i>Area of principal crops</i> in Maharashtra 1951-52 to 1989-90	42
9	<i>Production of principal crops</i> in Maharashtra 1951-52 to 1989-90	56
10	<i>Average yield of principal crops</i> in Maharashtra 1951-52 to 1989-90	70
11(A)	Districtwise area sown under principal kharif, rabi, and summer crops in M. S. 1989-90	80
11(B)	Districtwise gross cropped area and its break up into Kharif and Rabi 1982-83	86
12	Districtwise average yield of principal crops in Maharashtra State 1985-86 to 1989-90	88
13	Area, average yield and production of <i>Rice</i>	118

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ
१४	खरीप ज्वारीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२०
१५	बाजरीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२२
१६	गव्हाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२४
१७	रबी ज्वारीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२६
१८	एकूण तृण धान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२७
१९	तुरीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२८
२०	हरभऱ्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२९
२१	उडीदाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३०
२२	मुगाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३१
२३	एकूण कडधान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३२
२४	एकूण अन्नधान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३३
२५	कापसाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३४
२६	ऊसाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३५
२७	भुईंमूगाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३६
२८	तीळ, जवस, करडई व सूर्यफुलाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३७

Sr. No.	Particulars	Page
14	Area, average yield and production of <i>Kh. Jowar</i>	120
15	Area, average yield and production of <i>Bajra</i>	122
16	Area, average yield and production of <i>Wheat</i>	124
17	Area, average yield and production of <i>Rabi Jowar</i>	126
18	Area, average yield and production of <i>total Cereals</i>	127
19	Area, average yield and production of <i>Tur</i>	128
20	Area, average yield and production of <i>Gram</i>	129
21	Area, average yield and production of <i>Udid</i>	130
22	Area, average yield and production of <i>Mung</i>	131
23	Area, average yield and production of <i>total Pulses</i>	132
24	Area, average yield and production of <i>total Foodgrains</i>	133
25	Area, average yield and production of <i>Cotton</i>	134
26	Area, average yield and production of <i>Sugarcane</i>	135
27	Area, average yield and production of <i>Groundnut</i>	136
28	Area, average yield and production of <i>Sesamum, Linseed, Safflower, Sunflower</i>	137

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ
२९	एकूण तेलबियांचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३९
३०	महाराष्ट्रातील संकरित आणि अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जातींची व्याप्ती	१४०
३१	महाराष्ट्रातील प्रमुख फळे आणि भाजीपाला क्षेत्र	१४२
३२	महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकांशी तुलनात्मक निर्देशांक	१४६
३३	महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकांशी तुलनात्मक निर्देशांक	१५०
३४	महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकांशी तुलनात्मक निर्देशांक	१५४
३५	महाराष्ट्रातील यंत्रसामग्री व कृषी अवजारे	१५८
३६	मृद संधारण कार्यक्रम-वर्षानिहाय साध्य	१६०
३७	भूविकास कामाची वर्षवारी प्रगती (कडा विरहित प्रकल्प)	१६१

Sr. No.	Particulars	Page
29	Area, Average Yield and Production of <i>total Oilseeds</i>	139
30	Coverage under Hybrid and High yielding varieties in Maharashtra	140
31	Area under Major <i>Fruits and Vegetables</i> in Maharashtra	142
32	Comparative Index number of <i>Area</i> in Maharashtra <i>vis-a-vis</i> All India	146
33	Comparative Index number of <i>Production</i> in M. S. <i>vis-a-vis</i> All India	150
34	Comparative Index number of <i>Average Yield</i> in M. S. <i>vis-a-vis</i> All India	154
35	Machinery and Implements in Maharashtra	158
36	Soil Conservation Programme—Yearwise Achievement	160
37	Yearwise Land Development Progress (Non CADA Project)	161

आलेख

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ
१	महाराष्ट्रातील भूमि उपयोग वर्गीकरण	१६३
२	वहिती खातेदारांची संख्या व वहितीचे क्षेत्र १९८०-८१ आणि १९८५-८६	१६५
३	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या प्रकारांसाठी उपयोगात आणलेल्या विहिरींची संख्या	१६७
४	भारतातील परिस्थितीशी तुलना करता महाराष्ट्रातील रासायनिक खतांचा वापर	१६९
५	एकूण तृणधान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१७१
६	एकूण कडधान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१७३
७	एकूण अन्नधान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१७५
८	एकूण तेलबियांचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१७७
९	मूद संधारण-वर्षनिहाय साध्य	१७९

GRAPHS

Sr. No.	Particulars	Page
1	Land Use Classification	163
2	Land Holdings-Agril. Census-1980-81 and 1985-86	165
3	Number of wells in Maharashtra	167
4	Fertilizer consumption in Maharashtra	169
5	Total Cereals	171
6	Total Pulses	173
7	Total Foodgrains	175
8	Total Oil seeds	177
9	Soil Conservation Programme-Yearwise Achievement	179

१ (अ). महाराष्ट्र भूमि उपयोग वर्गीकरण
1 (A). Land Use Classification of Maharashtra

१ (अ) महाराष्ट्रातील भूमि उपयोग वर्गीकरण

(प्रमाण : लाख हेक्टरस)

तपशील	१९६०-६१ 1960-61	६५-६६ 65-66	७०-७१ 70-71	७८-७९ 78-79	७९-८० 79-80	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82
1	2	3	4	5	6	7	8
१ भौगोलिक क्षेत्र ..	307.58	307.58	307.58	307.58	307.58	307.58	307.58
२ जंगले ..	54.11	54.17	54.17	53.26	53.29	53.29	53.29
३ पेरणीसाठी उपलब्ध नसलेले—							
(अ) विंगर शेती उपयोगाकरिता आणलेले क्षेत्र.	7.00	6.95	8.66	10.26	10.43	10.48	10.48
(ब) ओसाड जमीन व मशागतीस अयोग्य क्षेत्र.	17.95	17.67	18.02	17.40	17.37	17.37	17.37
एकूण अ + ब ..	24.95	24.62	26.68	27.66	27.80	27.85	27.85
४ पडीत जमीन सोडून इतर मशागतीस अयोग्य क्षेत्र—							
(अ) कायमची कुरणे व चराऊ कुरणे	14.41	14.06	16.66	15.69	15.76	15.76	15.76
(ब) किरकोळ झाडे, झुडुपे यांच्या समूहाखालील क्षेत्र.	1.85	1.72	2.07	2.10	2.09	2.12	2.12
(क) मशागतयोग्य पडीत जमीन ..	9.33	8.49	14.90	9.95	9.93	9.92	9.92
एकूण ..	25.59	24.27	33.63	27.74	27.78	27.80	27.80

आलेख पृ. क्र. १६३ वर पहावा.

1 (A) Land Use Classification of Maharashtra

(Unit in lakh hectare)

८२-८३	८३-८४	८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Particulars
82-83	83-84	84-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
9	10	11	12	13	14	15	
307.58	307.58	307.58	307.58	307.58	307.58	307.58	Geographical Area
53.29	53.37	53.43	53.50	53.70	54.09	54.03	Forests
							Not available for cultivation-
10.48	11.18	10.60	10.75	10.82	10.81	10.79	(A) Land put to non-agril. uses.
17.37	17.26	17.10	17.16	17.25	17.20	17.25	(B) Barren and unculturable land.
27.85	28.44	27.70	27.91	28.07	28.01	28.04	Total A + B
							Other uncultivated Land excluding fallow land--
15.41	13.97	15.58	15.47	15.42	15.38	15.23	(A) Permanent pastures and grazing land.
2.12	1.94	1.95	1.79	1.82	1.80	1.80	(B) Land under Misc. tree crops and groves.
9.92	10.34	10.27	10.23	10.32	10.27	10.24	(C) Culturable waste land.
27.45	26.25	27.80	27.49	27.56	27.45	27.27	Total

Graph is on Page No. 163

१ (अ) महाराष्ट्रातील भूमि उपयोग वर्गीकरण—समाप्त

(प्रमाण : लाख हेक्टरम)

तपशील 1	१९६०-६१ 1960-61 2	६५-६६ 65-66 3	७०-७१ 70-71 4	७८-७९ 78-79 5	७९-८० 79-80 6	८०-८१ 80-81 7
५ पडित जमिनी—						
(अ) चालू पड	.. 11.96	11.34	8.23	7.79	7.87	8.58
(ब) इतर पड	.. 12.18	11.96	8.19	8.65	9.01	9.98
एकूण	.. 24.14	23.30	16.42	16.44	16.88	18.56
६ पिकाखालील क्षेत्र—						
(अ) निव्वळ पेरणी क्षेत्र	.. 178.79	181.22	176.68	182.48	181.83	180.08
(ब) दुसोटा क्षेत्र	.. 9.44	8.50	10.69	16.66	17.82	16.34
पिकाखालील एकूण क्षेत्र	.. 188.23	189.72	187.37	199.14	199.65	196.42
७ ओलित क्षेत्र—						
निव्वळ ओलिताचे क्षेत्र	.. 10.72	12.06	13.47	19.26	19.64	18.35
एकूण ओलिताचे क्षेत्र	.. 12.20	13.88	15.70	24.04	24.32	24.15

टीप : सन १९८४-८५ ते १९८८-८९ चे आकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

आलेख पृ. क्र. १६३ वर पहावा.

1 (A) Land Use Classification of Maharashtra—Concl'd.

(Unit in lakh hectare)

८१-८२ 1981-82 8	८२-८३ 82-83 9	८३-८४ 83-84 10	८४-८५ 84-85 11	८५-८६ 85-86 12	८६-८७ 86-87 13	८७-८८ 87-88 14	८८-८९ 88-89 15	Particulars
								Fallow Lands—
6.53	5.50	5.72	8.49	8.42	9.01	9.07	8.59	(A) Current fallows
10.81	16.38	13.41	8.31	9.91	10.00	10.15	9.66	(B) Other fallows
17.34	21.88	19.13	16.80	18.33	19.01	19.22	18.25	Total
								Cropped area—
181.30	177.11	180.39	181.85	180.35	179.23	178.81	179.99	(A) Net Area sown
18.78	15.06	15.14	22.85	22.31	19.97	22.50	25.63	(B) Area sown more than once
200.08	192.17	195.53	204.70	202.66	199.20	201.31	205.62	Total Cropped Area
								Irrigated Area—
19.84	19.26	19.02	18.76	19.08	19.85	21.21	22.72	Net Area irrigated
24.92	23.94	23.87	25.18	25.23	26.46	28.35	29.56	Gross Area irrigated

Note: Figures for 1984-85 to 1988-89 are provisional.

Graph is on Page No. 163

१ (ब) महाराष्ट्रातील व भारतातील तुलनात्मक भूमि उपयोग वर्गीकरण १९८६-८७ व १९८७-८८

1 (B) Land use Classification of Maharashtra vis-a-vis All India 1986-87 and 1987-88

(क्षेत्र लाख हे.) (Area in Lakh hectare)

प्रकार	१९८६-८७*			१९८७-८८*			Item
	भारत All India	महाराष्ट्र Mah.	टक्केवारी %	भारत All India	महाराष्ट्र Mah.	टक्केवारी %	
१ भूमि उपयोग क्षेत्र ..	3050.2	307.5	10	3048.5	307.5	10	Reporting area for Land utilisation Statistics
२ जंगले ..	667.5	53.7	8	668.6	54.1	8	Forests
३ बिगर शेती उपयोगाकरिता आणलेले क्षेत्र	208.4	10.8	5	208.1	10.8	5	Area put to non-agri. uses
४ ओसाड जमीन व मशागतीस अयोग्य क्षेत्र	202.7	17.3	9	203.9	17.2	8	Barren and unculturable Land
५ कायमची कुरणे व चराऊ कुरणे	118.8	15.4	13	118.5	15.4	13	Permanent pastures and other grazing Land
६ किरकोळ झाडे इडपे यांच्या समुहाखालील क्षेत्र	36.4	1.8	5	35.3	1.8	5	Land under misc. tree crops and groves etc.
७ मशागतयोग्य पडीत जमीन	155.0	10.3	7	156.3	10.3	7	Culturable waste Land
८ इतर पड ..	105.7	10.0	9	111.3	10.1	9	Other fallows
९ चालू पड ..	155.5	9.0	6	184.7	9.0	5	Current fallow
१० निव्वळ पेरणी क्षेत्र ..	1400.2	179.2	13	1361.8	178.8	13	Net area sown
११ दुसोटा क्षेत्र ..	366.4	20.0	5	367.0	22.5	6	Area sown more than once
१२ एकूण पिकाखालील क्षेत्र ..	1766.6	199.2	11	1728.8	201.3	12	Total cropped area
१३ निव्वळ ओलिताचे क्षेत्र ..	424.9	19.8	5	430.5	21.2	5	Net area irrigated
१४ एकूण ओलिताचे क्षेत्र ..	556.9	26.5	5	562.2	28.3	5	Gross area irrigated

*अस्थायी

*Provisional

२. सन १९८८-८९ चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र
2. Districtwise Geographical Area in Maharashtra State 1988-89

२. सन १९८८-८९ चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण बागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र

(क्षेत्र '०००' हेक्टरात)

तपशील 1	बृहन्मुंबई Gr. Bombay 2	ठाणे Thane 3	रायगड Raigad 4	रत्नागिरी Ratnagiri 5	सिंधुदुर्ग Sindhudurg 6	कोंकण विभाग Konkan Dn. 7	
१ भौगोलिक क्षेत्र	..	38	934	687	816	504	2979
२ निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र	..	6	268	188	234	110	806 (27%)
३ एकूण पिकाखालील क्षेत्र—							
एकूण	..	6	282	215	245	125	873 (29%)
बागाईत	6	11	6	22	45
४ एकूण बागाईत क्षेत्राची एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी	2	5	2	18	5
५ दुसोटा क्षेत्र	14	27	11	15	67

टीप.— अनुक्रमांक २ व ३ मधील कंसातील आकडे भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी दर्शविनात.

2. Districtwise Geographical area, net cropped and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1988-89

(Area in '000' hectare)

नासिक Nasik 8	धळे Dhule 9	जळगाव Jalgaon 10	नासिक विभाग Nasik Dn. 11	Particulars
1563	1438	1164	4165	Geographical area
904	739	816	2459 (59%)	Net cropped area
979	794	1000	2773 (67%)	Gross cropped area— Total
170	131	122	423	Irrigated
17	16	12	15	% Gross irrigated area to total cropped area %
75	55	184	314	Area cropped more than once

Note.— Figures in brackets in Sr. Nos. 2 and 3 are the percentages to Geographical area.

२. सन १९८८-८९ चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण बागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र—चालू

(क्षेत्र '०००' हेक्टरात)

तपशील 1	अहमदनगर Ahmadnagar 12	पुणे Pune 13	सोलापूर Solapur 14	पुणे विभाग Pune Dn. 15	सातारा Satara 16	सांगली Sangli 17	कोल्हापूर Kolhapur 18	कोल्हापूर विभाग Kolhapur Dn. 19
१ भौगोलिक क्षेत्र	.. 1702	1562	1501	4765	1058	861	776	2695
२ निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र	.. 1152	1000	1117	3269(69%)	580	582	407	1569(58%)
३ एकूण पिकाखालील क्षेत्र—								
एकूण	.. 1320	1192	1198	3710(78%)	745	650	470	1865(69%)
बागाईत	.. 338	236	218	792	199	122	77	398
४ एकूण बागाईत क्षेत्राची एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी	.. 26	20	18	21	27	19	16	21
५ दुसोटा क्षेत्र	.. 168	192	81	441	165	68	63	296

टीप.— अनुक्रमांक २ व ३ मधील कंसातील आकडे भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी दर्शवितात.

2. Districtwise Geographical area, net cropped and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1988-89—Contd.

(Area in '000' hectare)

औरंगाबाद Aurangabad	जालना Jalna	बीड Beed	औरंगाबाद विभाग Aurangabad Divn.	लातूर Latur	उस्मानाबाद Osmanabad	नांदेड Nanded	परभणी Parbhani	लातूर विभाग Latur Dn.	Particulars.
20	21	22	23	24	25	26	27	28	
1008	772	1117	2897	668	735	1033	1097	3533	Geographical area
731	598	816	2145 (74%)	523	570	734	846	2673 (76%)	Net cropped area
Gross cropped area—									
865	638	904	2407 (83%)	658	702	802	1122	3284 (93%)	Total
124	79	172	375	51	94	93	106	344	Irrigated
14	12	19	16	8	13	12	9	10	% Gross irrigated area to total cropped area %
134	40	88	262	135	132	68	276	611	Area cropped more than once

Note.— Figures in brackets in Sr. Nos. 2 and 3 are the percentages to Geographical area.

२. सन १९८८-८९ चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण बागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र—समाप्त

(क्षेत्र '०००' हेक्टरात)

तपशील	बुलढाणा Buldhana	अकोला Akola	अमरावती Amravati	यवतमाळ Yavatmal	अमरावती विभाग Amravati Division
1	29	30	31	32	33
१ भौगोलिक क्षेत्र	.. 967	1056	1222	1352	4597
२ निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र	.. 687	811	721	855	3074(67%)
३ एकूण पिकाखालील क्षेत्र—					
एकूण	.. 782	872	791	896	3341(73%)
बागाईत	.. 49	32	60	45	186
४ एकूण बागाईत क्षेत्राची एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी	.. 6	4	8	5	6
५ दुसोटा क्षेत्र	.. 95	61	70	41	267

टीप.—अनुक्रमांक २ व ३ मधील कंसातील आकडे भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी दर्शविताने.

2. Districtwise Geographical area, net cropped and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1988-89—*Concl'd.*

(Area in '000' hectare)

वर्धा Wardha	नागपूर Nagpur	भंडारा Bhandara	चंद्रपूर Chandrapur	गडचिरोली Gadchiroli	नागपूर विभाग Nagpur Division	महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State	Particulars
34	35	36	37	38	39	40	
629	986	928	1092	1492	5127	30758	Geographical area
429	548	360	472	195	2004 (39%)	17999 (59%)	Net cropped area
							Gross cropped area—
454	615	485	538	217	2309 (45%)	20562 (67%)	Total
26	75	155	87	50	393	2956	Irrigated
6	12	32	16	23	17	14	% Gross irrigated area to total cropped area %
25	67	125	66	22	305	2563	Area cropped more than once

Note.— Figures in brackets in Sr. Nos. 2 and 3 are the percentages to Geographical area.

३. वहिती खातेदारांची संख्या व वहितीचे क्षेत्र-महाराष्ट्र राज्य, (कृषि गणना १९८०-८१ व १९८५-८६)

3. Number and Area of Operational Holdings, Maharashtra State (1980-81 and 1985-86 Agricultural Census)

आकारमान गट	संख्या ('००' मध्ये)		एकूणाचे शेकडा		वहितीचे क्षेत्र		एकूणाचे शेकडा		Size of Holdings (in ha.)
	Number in '00'		Percentages to total		Area owned in '00'ha.		Percentages to total		
	80-81	85-86	80-81	85-86	80-81	85-86	80-81	85-86	
०.५ हे. चे आत	9914	12754	14.4	15.7	2630	3191	1.2	1.5	Below 0.5
०.५ ते १.० हे.	9345	12126	13.6	15.0	7103	9125	3.3	4.3	0.5 to 1.0
१.० ते २.० हे.	15408	21036	22.5	26.0	23337	31346	10.9	14.7	1.0 to 2.0
२.० ते ३.० हे.	10275	12474	15.0	15.4	25363	30582	11.9	14.3	2.0 to 3.0
३.० ते ४.० हे.	6583	7096	9.6	8.7	22815	24622	10.7	11.5	3.0 to 4.0
४.० ते ५.० हे.	4601	4671	6.7	5.8	20556	20822	9.6	9.8	4.0 to 5.0
५.० ते ६.० हे.	3266	3050	4.8	3.8	17877	16684	8.4	7.8	5.0 to 6.0
६.० ते ७.५ हे.	3154	2966	4.6	3.7	21179	19832	9.9	9.3	6.0 to 7.5
७.५ ते १०.० हे.	2897	2481	4.2	3.1	24881	21283	11.6	10.0	7.5 to 10.0
१०.० ते २०.० हे.	2819	2102	4.1	2.6	37214	27594	17.4	12.9	10.0 to 20.0
२०.० ते ३०.० हे.	282	191	0.4	0.2	6525	4498	3.1	2.1	20.0 to 30.0
३०.० ते ४०.० हे.	48	37	0.07	0.05	1616	1275	0.8	0.6	30.0 to 40.0
४०.० ते ५०.० हे.	14	12	0.02	0.01	615	532	0.3	0.2	40.0 to 50.0
५०.० हे. व त्यापेक्षा जास्त असणारे क्षेत्र.	29	17	0.03	0.03	1906	2135	0.9	1.0	50.0 and above
एकूण	68625	81013	100.00	100.0	213616	213521	100.0	100.0	Total

आलेख पृ. क्र. १६५ वर पहावा.

Graph is on Page No. 165.

४. महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या प्रकारांसाठी उपयोगात आणलेल्या विहिरींची संख्या
4. Number of Wells used for different purposes in Maharashtra State

अ. क्र.	वर्ष	एकूण बागायती विहिरी No. of Irrigation wells in '000'	चालू वर्षाच्या वाढीव क्षेत्राची मागील वर्षाशी टक्केवारी % increase over previous year	घरगुती विहिरींची संख्या '000' Domestic wells in '000'	वापरात नसलेल्या विहिरी '000' Abandoned wells in '000'	एकूण विहिरी Total wells	Year	Sr. No.
१	१९५६-५७	466	..	264	104	834	1956-57	1
२	१९६१-६२	557	19.5	322	105	984	1961-62	2
३	१९६६-६७	624	12.0	326	119	1069	1966-67	3
४	१९६७-६८	642	2.9	327	115	1084	1967-68	4
५	१९६८-६९	665	3.6	332	118	1115	1968-69	5
६	१९७४-७५	764	1.5	333	137	1234	1974-75	6
७	१९७५-७६	779	2.0	336	136	1251	1975-76	7
८	१९७६-७७	785	0.8	339	137	1261	1976-77	8
९	१९७७-७८	804	2.4	342	137	1283	1977-78	9
१०	१९७८-७९	817	1.6	340	137	1294	1978-79	10
११	१९७९-८०	817	—	341	135	1293	1979-80	11
१२	१९८०-८१	826	1.1	337	136	1300	1980-81	12
१३	१९८१-८२	822	0.5	329	119	1270	1981-82	13
१४	१९८२-८३	833	1.3	333	120	1286	1982-83	14
१५	१९८३-८४	857	2.9	321	128	1306	1983-84	15

आलेख पृ. क्र. १६७ वर पहावा.
Graph is on Page No. 167.

५. महाराष्ट्र राज्यातील जलसिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र व एकूण बागाईत क्षेत्र
१९६०-६१ ते १९८८-८९

(आकडे '००' हेक्टरत)

तपशील	१९६०-६१	६१-६२	६२-६३	६३-६४	६४-६५	६५-६६	६६-६७
1	1960-61	61-62	62-63	63-64	64-65	65-66	66-67
	2	3	4	5	6	7	8
निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र--							
१ विहिरी व्यतिरिक्त इतर साधनांनी भिजणारे क्षेत्र ..	4769	4704	4942	4996	5080	4956	5090
२ विहिरी ..	5953	6108	6315	6506	6826	7107	6982
३ एकूण निव्वळ बागाईत क्षेत्र ..	10722	10812	11257	11502	11906	12063	12072
४ दुवार बागाईत क्षेत्र ..	1476	1524	1525	1636	1733	1817	1961
५ एकूण बागाईत क्षेत्र ..	12198	12336	12782	13138	13639	13880	14133

**5. Net Area Irrigated by Different Sources and Gross Area Irrigated in Maharashtra State
from 1960-61 to 1988-89**

(Figures in '00' hectare)

१९६७-६८ 1967-68 9	६८-६९ 68-69 10	६९-७० 69-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	७२-७३ 72-73 14	७३-७४ 73-74 15	Particulars
							Net area irrigated by different sources—
5541	5781	6101	5790	5765	5629	6318	Surface irrigation
7210	7964	8211	7679	7707	7133	8399	Well irrigation
12751	13745	14312	13469	13672	12762	14717	Total net Area irrigated
2011	1823	1970	2234	2544	1913	2921	Area irrigated more than once
14762	15548	16232	15703	16216	14675	17638	Gross irrigated Area

५. महाराष्ट्र राज्यातील जलसिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र व एकूण बागाईत क्षेत्र
१९६०-६१ ते १९८८-८९—समाप्त

(आकडे '००' हेक्टरात)

तपशील 1	१९७४-७५ 1974-75 १३०	७५-७६ 75-76 17	७६-७७ 76-77 18	७७-७८ 77-78 19	७८-७९ 78-79 20	७९-८० 79-80 21
निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र—						
१ विहिरी व्यतिरिक्त इतर साधनांनी भिजणारे क्षेत्र	.. 6763	7173	7313	8093	8299	8228
२ विहिरी	.. 9358	10842	10919	10822	10967	11408
३ एकूण निव्वळ बागाईत क्षेत्र	.. 16121	18015	18332	18915	19266	19636
४ दुबार बागाईत क्षेत्र	.. 3207	3692	4088	4661	4779	4679
५ एकूण बागाईत क्षेत्र	.. 19328	21707	22420	23576	24045	24315

टीप.—सन १९८४-८५ ते १९८८-८९ चे आंकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

**5. Net Area Irrigated by Different Sources and Gross Area Irrigated in Maharashtra State
from 1960-61 to 1988-89—Concl'd.**

(Figures in '00' hectare)

60-61	61-62	62-63	63-64	64-65	65-66	66-67	67-68	68-69	Particulars
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
22	23	24	25	26	27	28	29	30	
									Net area irrigated by different sources—
7796	7848	8073	8144	8190	8428	8895	9571	10565	Surface irrigation
10553	11991	11184	10874	10570	10653	10957	11635	12153	Well irrigation
18349	19839	19257	19018	18760	19081	19852	21206	22718	Total net Area irrigated
5803	5084	4681	4850	6420	6148	6606	7145	6838	Area irrigated more than once
24152	24923	23938	23868	25180	25229	26458	28351	29556	Gross irrigated Area

1989-90
5443.5
24535.5

Note. — Figures for the years 1984-85 to 1988-89 are provisional.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८८-८९

(क्षेत्र '००' हेक्टरात)

पिके	बागाईत क्षेत्र Irrigated Area					
	वर्षे Years					
	१९६०-६१ 1960-61 2	६१-६२ 61-62 3	६२-६३ 62-63 4	६३-६४ 63-64 5	६४-६५ 64-65 6	६५-६६ 65-66 7
तांदूळ ..	2,724	2,660	2,809	2,842	2,874	2,489
गहू ..	1,386	1,413	1,414	1,444	1,586	2,050
खरीप ज्वारी ..	77	91	122	104	101	102
रबी ज्वारी ..	2,581	2,731	2,829	3,019	3,023	3,059
बाजरी ..	327	337	325	314	356	276
मका ..	97	109	110	111	126	176
इतर तृणधान्ये ..	28	25	36	34	16	17
एकूण तृणधान्ये ..	7,220	7,366	7,645	7,868	8,082	8,169
तूर ..	40	41	30	34	64	27
हरभरा ..	378	363	327	350	388	442
इतर कडधान्ये ..	24	35	40	53	45	44
एकूण कडधान्ये ..	442	439	397	437	497	513
एकूण अन्नधान्ये ..	7,662	7,805	8,042	8,305	8,579	8,682

टीप.—सन १९८४-८५ ते ८८-८९ चे आकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

6. Irrigated Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1988-89

(Area in '00' hectare)

बागाईत क्षेत्र Irrigated Area						
वर्षे Years						
१९६६-६७ 1966-67 8	६७-६८ 67-68 9	६८-६९ 68-69 10	६९-७० 69-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	Crops
2,897	3,000	3,075	3,137	3,138	3,193	Rice
2,110	2,214	2,349	2,629	2,753	2,986	Wheat
103	175	229	217	207	184	Kharif Jowar
2,840	2,840	2,780	2,675	2,395	2,819	Rabi Jowar
450	420	493	512	594	310	Bajri
185	180	188	206	165	180	Maize
17	11	62	66	29	35	Other Cereals
8,602	8,840	9,176	9,442	9,281	9,707	Total Cereals
32	31	20	30	8	8	Tur
387	478	536	498	462	561	Gram
47	27	91	130	40	49	Other Pulses
466	536	647	658	510	618	Total Pulses
9,068	9,376	9,823	10,100	9,791	10,325	Total Foodgrains

Note.— Figures for the years 1984-85 to 1988-89 are provisional.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८८-८९—चालू
(क्षेत्र '००' हेक्टरात)

पिके	बागाईत क्षेत्र Irrigated Area					
	वर्षे Years					
1	१९७२-७३ 1972-73 14	७३-७४ 73-74 15	७४-७५ 74-75 16	७५-७६ 75-76 17	७६-७७ 76-77 18	७९-८० 79-80 19
तांदूळ	3,452	3,401	3,494	3,824	3,767	3,974
गहू	2,483	3,362	3,709	4,904	5,198	5,710
खरीप ज्वारी	222	258	248	403	562	836
रबी ज्वारी	1,865	2,869	3,472	3,916*	3,802	4,120
बाजरी	436	754	680	634	678	526
मका	158	274	240	279	282	311
इतर तृणधान्ये	12	40	24	28	27	21
एकूण तृणधान्ये	8,628	10,958	11,867	13,988	14,316	15,498
तुर	11	14	20	26	24	28
हरभरा	419	540	612	678	676	745
इतर कडधान्ये	32	45	44	30	72	89
एकूण कडधान्ये	462	599	676	734	772	862
एकूण अन्नधान्ये	9,090	11,557	12,543	14,722	15,088	16,360

टीप.—सन १९८४-८५ ते १९८८-८९ चे आकडे अत्याधी त्परुपाचे आहेत.

* उन्हाळी ज्वारीचा समावेश आहे.

6. Irrigated Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1988-89—Contd.

(Area in '00' hectare)

बागाडित क्षेत्र Irrigated Area									
वर्ष Years									
१९८०-८१ 1980-81 20	८१-८२ 81-82 21	८२-८३ 82-83 22	८३-८४ 83-84 23	८४-८५ 84-85 24	८५-८६ 85-86 25	८६-८७ 86-87 26	८७-८८ 87-88 27	८८-८९ 88-89 28	Crops
4,057	3,982	3,900	3,697	3,793	3,967	4,623	3,183	3,794	Rice
5,297	5,211	5,008	5,188	5,485	4,842	3,401	3,765	4,933	Wheat
728	749	614	505	311	258	237	194	197	Kharif Jowar
3,948	3,952	3,451	3,482	3,750	3,593	3,427	3,8६6	4,552	Rabi Jowar
541	533	485	497	490	469	531	594	562	Bajri
274	266	215	225	370	397	420	399	389	Maize
31	58	19	10						Other Cereals
14,868	14,751	13,692	13,604	14,199	13,526	12,639	12,001	14,427	Total Cereals
70	95	64	60	—	—	—	—	—	Tur
728	873	969	989	1,186	1,235	896	1,201	1,619	Gram
83	107	68	75	—	38	25	33	—	Other Pulses
881	1,075	1,101	1,124	1,186	1,273	921	1,234	1,619	Total Pulses
15,749	15,826	14,793	14,728	15,385	14,799	13,560	13,235	16,046	Total Foodgrains

Note.—Figures for the years 1984-85 to 1988-89 are provisional.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८८-८९—चालू
(क्षेत्र '००' हेक्टरात)

बागाईत क्षेत्र Irrigated Area							
वर्षे Years							
पिके	१९६०-६१	६१-६२	६२-६३	६३-६४	६४-६५	६५-६६	
1	1960-61	61-62	62-63	63-64	64-65	65-66	7
ऊस ..	1,552	1,541	1,351	1,369	1,587	1,709	
कपाशी ..	360	419	660	730	652	472	
भुईमूग (खरीप) ..	130	162	103	111	164	259	
हळद ..	82	74	83	85	87	88	
बटाटे ..	117	95	90	118	106	83	
मिरची ..	635	658	679	743	752	711	
तंबाखू ..	17	15	15	13	12	11	
इतर पिके ..	1,643	1,566	1,758	1,664	1,700	1,865	
एकूण बागाईत क्षेत्र ..	12,198	12,335	12,781	13,138	13,639	13,880	

टीप.— सन १९८४-८५ ते १९८८-८९ चे आकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

6. Irrigated Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1988-89—Contd.

(Area in '00' hectare)

बागाईत क्षेत्र Irrigated Area						
वर्षे Years						
१९६६-६७ 1966-67 8	६७-६८ 67-68 9	६८-६९ 68-69 10	६९-७० 69-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	Crops
1,560	1,582	2,013	2,218	2,039	1,935	Sugarcane
435	574	659	663	726	748	Cotton
119	148	161	171	213	223	Groundnut (kh.)
89	89	87	96	101	107	Turmeric
67	71	93	79	81	94	Potato
734	756	679	697	593	633	Chillies
8	8	7	8	7	6	Tobacco
2,053	2,158	2,046	2,200	2,152	2,145	Other Crops
14,133	14,762	15,568	16,232	15,703	16,216	Total Irrigated Area

Note.—Figures for the years 1984-85 to 1988-89 are provisional.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८८-८९-समाप्त
(क्षेत्र '००' हेक्टरात)

बागाईत क्षेत्र Irrigated Area							
वर्षे Years							
पिके	१९७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७	७९-८०	
1	1972-73	73-74	74-75	75-76	76-77	79-80	
	14	15	16	17	18	19	
ऊस ..	2,055	2,145	2,475	2,678	2,979	2,949	
कपाशी ..	603	566	761	670	648	1,040	
मुईमूग (खरीप) ..	225	178	210	273	332	167	
हळद ...	80	105	92	80	58	66	
बटाटे ..	78	80	94	100	101	112	
मिरची ..	506	583	569	559	630	629	
तंबाखू ..	6	4	10	10	8	17	
इतर पिके ..	2,032	2,420	2,574	2,615	2,576	2,975	
एकूण बागाईत क्षेत्र ..	14,675	17,638	19,328	21,707	22,420	24,315	

टीप.—सन १९८४-८५ ते ८८-८९ चे आकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

6. Irrigated Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1988-89—Concl'd.

(Area in '00' hectare)

बागाईत क्षेत्र Irrigated Area									
वर्षे Years									
८०-८१ 80-81 20	८१-८२ 81-82 21	८२-८३ 82-83 22	८३-८४ 83-84 23	८४-८५ 84-85 24	८५-८६ 85-86 25	८६-८७ 86-87 26	८७-८८ 87-88 27	८८-८९ 88-89 28	Crops
3,190	3,665	3,919	3,725	3,544	3,191	3,353	3,448	3,876	Sugarcane
1,187	1,102	887	884	1,003	1,068	666	300	535	Cotton
247	257	322	201	249	181	107	94	136	Groundnut (kh)
73	63	60	61	4,999	5,990	8,772	11,274	8,963	Turmeric
112	121	126	109						Potato
637	631	612	556						Chillies
17	5	5	6						Tobacco
2,940	3,133	3,214	3,598						Other Crops
24,152	24,803	23,938	23,868	25,180	25,229	26,458	28,351	29,556	Total Irrigated Area

Note.—Figures for the years 1984-85 to 1988-89 are provisional.

७. भारतातील परिस्थितीशी तुलना करता महाराष्ट्रातील रामायनिक खतांचा वापर
(आकडे '००' मे. ट. मध्ये)

वर्ष	नव N			स्फुरद P		
	भारत India	महाराष्ट्र Mah.	% to All India	भारत India	महाराष्ट्र Mah.	% to All India
1	2	3	4	5	6	7
१९५१-५२	587	69
१९६१-६२	2498	327	13.1	605	53	8.8
१९६६-६७	7378	607	8.2	2486	287	11.5
१९६७-६८	10343	640	6.2	3348	312	9.3
१९६८-६९	12086	776	6.4	3821	350	9.2
१९७३-७४	18290	1981	10.8	6497	725	11.2
१९७४-७५	17657	1593	9.0	4715	611	12.9
१९७५-७६	21486	1686	7.8	4668	360	7.7
१९७६-७७	24569	2010	8.2	6349	710	11.2
१९७७-७८	29130	2279	7.8	8666	712	8.2
१९८०-८१	36781	2665	7.2	12136	914	7.5
१९८१-८२	40690	3238	8.0	13220	1183	8.9
१९८२-८३	42420	2914	6.9	14330	1231	8.6
१९८३-८४	52360	3976	7.6	17570	1454	8.3
१९८४-८५	54860	3591	6.5	18860	1292	6.9
१९८५-८६	58150	4106	7.1	20680	1514	7.3
१९८६-८७	57730	3979	6.9	21050	1594	7.5
१९८७-८८	56680	4512	8.0	21630	1781	8.2
१९८८-८९	72461	5332	7.4	72216	2345	8.6
१९८९-९०	73960	6811	9.2	30120	3255	10.8

आलेख पृ. क्र. १६९ वर पहावा.

7. Fertiliser Consumption in Maharashtra as Compared to India

(Figures in '00' M. T.)

पालाश K		नत्र + स्फुरद + पालाश N + P + K				Year
भारत India	महाराष्ट्र Mah.	% to All India	भारत India	महाराष्ट्र Mah.	% to All India	
8	9	10	11	12	13	
..	656	1951-52
280	18	6.4	3383	398	11.8	1961-62
1142	72	6.3	11006	966	8.8	1966-67
1696	232	13.7	15390	1184	7.7	1967-68
1700	208	12.2	17607	1333	7.6	1968-69
3598	411	11.4	28386	3117	10.9	1973-74
3361	829	24.6	25733	3033	11.8	1974-75
2783	527	19.0	28937	2573	8.9	1975-76
3192	440	13.8	34109	3160	9.3	1976-77
5062	610	12.1	42858	3601	8.4	1977-78
6239	653	10.3	55156	4232	7.7	1980-81
6760	870	12.8	60670	5291	9.1	1981-82
7260	911	12.5	64010	5056	7.9	1982-83
7990	991	12.4	79200	6421	8.1	1983-84
8390	930	11.1	82110	5813	7.1	1984-85
8540	1073	12.6	87370	6693	7.7	1985-86
8600	993	11.4	87380	6566	7.5	1986-87
8650	1110	12.8	86960	7403	8.5	1987-88
10681	1240	11.6	110358	8917	8.1	1988-89
11631	1755	15.1	115711	11820	10.2	1989-90

Graph is on Page No. 169.

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८९-९०

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिके	सरासरी	वर्षे Years			
		१९५१-५२ 1951-52	१९५२-५३ 1952-53	१९५३-५४ 1953-54	१९५४-५५ 1954-55
1	2	3	4	5	6
तांदूळ (एकूण)	.. 1492	1120	1111	1153	1176
गहू	.. 835	676	646	709	801
खरीप ज्वारी } रबी ज्वारी }	.. 6416	5317	5740	5646	5547
बाजरी	.. 1791	1782	1753	1986	1962
इतर तृणधान्ये	.. 464	511	498	546	518
एकूण तृणधान्ये	.. 10998	9406	9748	10040	10004
तूर	.. 795	566	533	595	563
हरभरा	.. 556	453	380	393	445
इतर कडधान्ये	.. 1548	1457	1421	1607	1606
एकूण कडधान्ये	.. 2899	2476	2334	2595	2614
एकूण अन्नधान्ये	.. 13897	11882	12082	12635	12618
ऊस	.. 357	91	85	75	85
कापूस	.. 2609	2281	2298	2620	2630
भुईमूग	.. 732	939	1003	840	1104

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1989-90

(Area in thousand hectare)

वर्ष Years					Crops
१९५५-५६ 1955-56 7	१९५६-५७ 1956-57 8	१९५७-५८ 1957-58 9	१९५८-५९ 1958-59 10	१९५९-६० 1959-60 11	
1182	1212	1244	1259	1274	Rice. (Total)
932	933	870	860	961	Wheat
5738	2531	2455	2569	2432	} Kharif Jowar
	3181	3270	3382	3512	
1742	1858	1813	1800	1736	Bajri
497	509	500	485	475	Other Cereals
10091	10224	10152	10355	10390	Total Cereals
560	554	557	565	534	Tur
494	480	444	426	459	Gram
1403	1488	1464	1429	1466	Other Pulses
2457	2522	2465	2420	2459	Total Pulses
12548	12746	12617	12775	12849	Total Foodgrains
91	102	113	118	133	Sugarcane
2835	2621	2543	2567	2492	Cotton
1034	1115	1142	1161	1139	Groundnut

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८९-९०—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव	सर्वसाधारण (Normal)	✓	✓					
		१९६०-६१ 1960-61	१९६१-६२ 1961-62	१९६२-६३ 1962-63	१९६३-६४ 1963-64	१९६४-६५ 1964-65	१९६५-६६ 1965-66	
		12	13	14	15	16	17	18
तांदूळ (एकूण)	..	14,92	13,00	13,19	13,41	13,51	13,70	13,21
खरीप ज्वारी	..	28,11	25,49	24,26	25,67	25,10	25,50	26,04
बाजरी	..	17,91	16,35	16,88	16,80	17,05	17,40	18,28
नाचणी	..	2,19	2,30	2,25	2,26	2,26	2,31	2,31
मका	..	68	0,27	0,27	0,29	0,28	0,30	0,42
कोद्रा	..	29	0,45	0,47	0,46	0,42	0,41	0,38
इतर खरीप तृणधान्ये	..	1,30	1,72	1,61	1,53	1,57	1,52	1,59
एकूण खरीप तृणधान्ये	..	65,40	59,58	58,93	60,42	60,19	61,14	62,23
तूर	..	7,95	5,30	5,62	5,44	5,66	5,84	5,64
इतर खरीप डाळी	..	14,00	12,35	12,69	12,56	12,64	12,68	12,96
एकूण—खरीप डाळी	..	21,95	17,65	18,31	18,00	18,30	18,52	18,60
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	..	87,35	77,23	77,24	78,42	78,49	79,66	80,83

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1989-90—Contd.

(Area in thousand hectare)

1966-67	1967-68	1968-69	1969-70	1970-71	1971-72	1972-73	Name of Crop
19	20	21	22	23	24	25	
13,54	13,39	13,28	13,24	13,52	13,40	13,32	Rice (Total)
26,36	25,59	25,32	24,84	25,37	22,83	24,94	Kharif Jowar
20,18	20,27	20,34	21,23	20,39	13,12	14,29	Bajri
2,24	2,10	2,13	2,15	1,90	1,84	1,90	Ragi
0,43	0,42	0,45	0,46	0,46	0,38	0,35	Maize
0,36	0,37	0,37	0,38	0,27	0,28	0,28	Kodra
1,61	1,68	1,52	1,63	1,44	1,35	1,37	Other Kharif Cereals
64,72	63,82	63,41	63,93	63,35	53,20	56,45	Total—Kharif Cereals
6,02	6,04	6,14	6,29	6,27	5,04	5,01	Tur
13,58	13,86	14,36	16,56	14,16	11,17	11,92	Other Kharif Pulses
19,60	19,90	20,50	22,85	20,43	16,21	16,93	Total—Kharif Pulses
84,32	83,72	83,91	86,78	83,78	69,41	73,38	Total—Kharif Foodgrains

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८९-९०—चालू
(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव	१९७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७	७९-८०	८०-८१	८१-८२
1	1973-74 26	74-75 27	75-76 28	76-77 29	79-80 30	80-81 31	81-82 32
तांदूळ (एकूण)	13,51	13,57	14,16	14,63	14,94	14,59	14,85
खरीप खवारी	27,63	26,06	27,49	29,93	30,85	29,71	30,36
बाजरी	22,15	18,44	18,08	17,30	14,92	15,34	17,38
नाचणी	2,05	2,06	2,10	2,08	2,15	2,14	2,14
मका	0,52	0,52	0,60	0,60	0,57	57	0,55
कोद्रा	0,39	0,28	0,28	0,29	0,26	26	0,26
इतर खरीप तृणधान्ये	1,66	1,75	1,64	1,55	1,51	1,44	1,36
एकूण—खरीप तृणधान्ये	67,91	62,68	64,35	66,38	65,20	64,05	66,90
तूर	6,24	6,14	6,76	6,38	6,74	6,44	6,55
इतर खरीप डाळी	15,89	16,30	16,00	16,56	15,10	14,98	14,81
एकूण—खरीप डाळी	22,13	22,44	22,76	22,94	21,84	21,42	21,36
एकूण खरीप अन्नधान्ये	90,04	85,12	87,11	89,32	87,04	85,47	88,26

टीप : सन १९८४-८५ ते १९८९-९० चे आकडे अस्थायी आहेत.

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1989-90—Contd.

(Area in thousand hectare)

८२-८३ 1982-83	८३-८४ 82-83	८४-८५ 84-85	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	Name of Crop
33	34	35	36	37	38	39	40	
14,66	14,92	15,20	15,40	15,27	13,70	15,45	15,19	Rice (Total)
29,95	31,08	28,70	28,80	28,69	29,73	27,31	28,12	Kharif Jowar
14,87	16,66	17,61	17,03	17,34	18,15	19,64	19,13	Bajri
204	200	2,27	2,22	2,21	2,14	2,05	2,07	Ragi
53	56	61	64	64	75	75	76	Maize
24	23	31	28	29	28	28	26	Kodra
122	1,23	1,01	1,16	1,43	1,53	1,61	1,14	Other Kharif Cereals
63,51	66,68	65,71	65,53	65,87	66,28	67,09	66,67	Total—Kharif Cereals
6,39	6,46	7,58	7,57	7,60	7,79	8,97	9,52	Tur
13,78	13,61	13,83	13,83	14,53	15,54	16,13	15,68	Other Kharif Pulses
20,17	20,07	21,41	21,40	22,13	23,33	25,10	25,20	Total—Kharif Pulses
83,68	86,75	87,12	86,93	88,00	89,61	92,19	91,87	Total—Kharif Foodgrains

Note.—Figures for the years in 1984-85 to 1989-90 are provisional.

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८९-९०—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव 1	सर्वसाधारण (Normal) 2	१९६०-६१ 1960-61 3	१९६१-६२ 1961-62 4	१९६२-६३ 1962-63 5
रब्बी ज्वारी	36,05	37,36	37,28	35,61
गहू	8,35	9,07	9,07	8,80
इतर रबी तृणधान्ये	18	0,05	0,06	0,09
एकूण—रबी तृणधान्ये	44,58	46,48	46,41	44,50
हरभरा	5,56	4,02	4,04	3,72
इतर रबी डाळी	1,48	1,82	1,87	1,78
एकूण—रबी डाळी	7,04	5,84	5,91	5,50
एकूण—रबी अन्नधान्ये	51,62	52,32	52,32	50,00
एकूण अन्नधान्ये	1,38,97	1,29,55	1,29,56	1,28,42
कापूस	26,09	25,00	26,92	26,60
ऊस	3,57	1,55	1,54	1,35
तंबाखू	9	0,25	0,24	0,19

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Contd.

(Area in thousand hectare)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of crops
36,44	35,20	34,53	34,45	34,24	Rabi Jowar
8,89	8,86	8,33	8,40	8,28	Wheat
0,06	0,07	0,03	0,05	0,09	Other Rabi Cereals
45,39	44,13	42,89	42,90	42,61	Total—Rabi Cereals
3,76	3,59	3,12	3,37	3,44	Gram
1,73	1,91	1,58	1,53	1,67	Other Rabi Pulses
5,49	5,50	4,70	4,90	5,11	Total—Rabi Pulses
50,88	49,63	47,59	47,80	47,72	Total—Rabi Foodgrains
1,29,37	1,29,29	1,28,42	1,32,12	1,31,44	Total—Foodgrains
28,02	28,24	27,16	26,14	27,08	Cotton
1,37	1,23	1,33	1,20	1,26	Sugarcane
0,18	0,16	0,13	0,14	0,13	Tobacco

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८९-९०—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव	१९६८-६९	६९-७०	७०-७१	७१-७२	७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७	७९-८०
1	1968-69	69-70	70-71	71-72	72-73	73-74	74-75	75-76	76-77	79-80
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
रबी ज्वारी ..	33,54	30,46	31,66	37,86	29,49	33,25	34,17	33,15	32,90	35,41
गहू ..	8,39	8,37	8,12	9,78	7,10	9,65	9,48	11,69	11,69	11,37
इतर रबी तृणधान्ये ..	0,13	0,06	0,07	0,07	0,05	0,10	0,09	0,12	0,08	13
एकूण-रबी तृणधान्ये	42,06	38,89	39,85	47,71	36,64	43,00	43,74	44,96	44,67	46,91
हरभरा ..	3,55	3,47	3,10	4,34	2,59	3,51	4,08	4,46	4,21	4,33
इतर रबी डाळी ..	2,27	1,55	2,13	2,27	1,72	1,98	2,04	1,92	1,90	1,72
एकूण-रबी डाळी ..	5,82	5,02	5,23	6,61	4,31	5,49	6,12	6,38	6,11	6,05
एकूण-रबी अन्नधान्ये	47,88	43,91	45,08	54,32	40,95	48,49	49,86	51,34	50,78	52,96
एकूण तृणधान्ये ..	1,05,47	1,02,82	1,03,20	1,00,91	93,09	1,10,91	1,06,42	1,09,31	1,11,05	1,12,11
एकूण डाळी ..	26,32	27,87	25,66	22,82	21,24	27,62	28,56	29,14	29,05	27,89
एकूण-अन्नधान्ये ..	1,31,79	1,30,69	1,28,86	1,23,73	1,14,33	1,38,53	1,34,98	1,38,45	1,40,10	1,40,00
कापूस ..	27,16	28,05	27,50	25,29	25,43	23,48	24,97	23,07	21,62	25,11
ऊस ..	1,56	1,79	1,67	1,54	1,65	1,75	2,01	2,28	2,49	2,36
खंबाळू ..	0,11	0,12	0,12	0,12	0,10	0,12	0,10	0,11	0,13	11

टीप.—सन १९८४-८५ ते १९८९-९० चे आकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Contd.

(Area in thousand hectare)

1980-81	81-82	82-83	83-84	84-85	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	Name of Crop
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
34,98	35,66	34,55	34,73	36,92	37,45	34,66	36,89	34,54	36,16	Rabi Jowar
10,63	10,02	9,74	9,39	9,89	8,82	7,35	7,33	8,79	8,42	Wheat
10	19	13	14	59	51	38	41	50	21	Other Rabi Cereals
45,71	45,87	44,42	44,26	47,40	46,78	42,39	44,63	43,83	44,79	Total—Rabi Cereals
4,10	4,21	3,73	3,80	5,09	5,34	4,82	5,60	6,67	6,27	Gram
1,63	1,67	1,65	1,79	1,83	1,86	1,41	1,39	1,53	1,42	Other Rabi Pulses
5,73	5,88	5,38	5,59	6,92	7,20	6,23	6,99	8,20	7,69	Total—Rabi Pulses
51,44	51,74	49,80	49,85	54,32	53,98	48,62	51,62	52,03	52,48	Total—Rabi Foodgrains
1,09,76	1,12,77	1,07,93	1,10,94	1,13,11	1,12,31	1,08,25	1,10,91	1,10,92	1,11,46	Total Cereals
27,15	27,23	25,55	25,66	28,33	28,60	28,37	30,32	33,30	32,89	Total Pulses
1,36,91	1,40,01	1,33,48	1,36,60	1,41,44	1,40,91	1,36,62	1,41,23	1,44,22	1,44,35	Total—Foodgrains
25,50	26,03	25,92	25,70	26,84	27,53	26,93	25,18	26,28	26,35	Cotton
2,58	2,98	2,91	3,00	2,93	2,65	2,80	2,92	3,14	3,83	Sugarcane
0,12	0,09	8	9	7	10	8	11	10	9	Tobacco

Note.—Figures for the years in 1984-85 to 1989-90 are provisional.

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८९-९०—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव 1	सर्वसाधारण Normal 2	१९६०-६१ 1960-61 3	१९६१-६२ 1961-62 4	१९६२-६३ 1962-63 5
भुईमूग	6,25	10,83	11,18	11,45
जवस	2,27	2,31	2,46	2,23
सरसू व मोहरी	5	0,07	0,04	0,03
एरंडी	5	0,05	0,05	0,04
तीळ	2,23	1,28	1,19	1,33
कारळे	66	0,83	0,76	0,80
करडई	6,22	3,31	3,39	3,19
सूर्यफूल	3,34
उन्हाळी भुईमूग	1,07
सोयाबीन	60
एकूण—तेल पिके	22,74	18,68	19,06	19,07

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Contd.

(Area in thousand hectare)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of Crop
11,36	11,22	11,17	9,76	9,19	Groundnut
2,10	2,03	1,83	1,83	1,84	Linseed
0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	Rape and Mustard
0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	Castor Seed
1,26	1,21	1,26	1,47	1,80	Sesamum
0,79	0,71	0,71	0,76	0,82	Niger Seed
3,07	3,10	3,00	3,31	3,59	Safflower
..	Sunflower
..	Summer Groundnut
..	Soyabean
18,66	18,35	18,05	17,21	17,32	Total—Oil-seeds

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८९-९०—समाप्त

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव	१९६८-६९	६९-७०	७०-७१	७१-७२	७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७	७९-८०
1	1968-69	69-70	70-71	71-72	72-73	73-74	74-75	75-76	76-77	79-80
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
भुईमूग (खरीप)	9,28	8,99	9,04	8,35	8,17	7,58	8,00	8,54	9,05	7,37
तीळ (खरीप)	92	91	71	68	66	77	92	98	1,02	91
कारळे	76	81	83	79	78	95	1,06	1,02	94	95
एरंडी	3	4	3	3	3	4	7	5	4	0,05
सूर्यफूल
सोयाबीन
एकूण खरीप तेल पिके	10,99	10,75	10,61	9,85	9,64	9,34	10,05	10,59	11,05	9,28
जवस	1,87	1,88	1,96	2,39	1,98	2,37	3,01	2,99	2,81	2,73
करडई	3,86	3,74	4,05	5,31	3,67	4,37	5,03	4,73	4,88	4,89
तीळ	62	61	53	50	67	72	82	54	58	69
सरसू व मोहरी	6	4	3	4	2	4	4	4	5	0,04
सूर्यफूल
एकूण रब्बी तेल पिके	7,41	6,27	6,57	8,24	6,34	7,50	8,90	8,30	8,32	8,35
उन्हाळी भुईमूग
उन्हाळी सूर्यफूल
एकूण तेल पिके	17,40	17,02	17,18	18,09	15,98	16,84	18,95	18,89	19,37	17,63

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Concl'd.

(Area in thousand hectare)

१९८०-८१ 1980-81 21	८१-८२ 81-82 22	८२-८३ 82-83 23	८३-८४ 83-84 24	८४-८५ 84-85 25	८५-८६ 85-86 26	८६-८७ 86-87 27	८७-८८ 87-88 28	८८-८९ 88-89 29	८९-९० 89-90 30	Name of Crops
6,65	6,30	5,74	5,46	6,27	6,26	6,12	5,94	6,61	6,39	Groundnut (Kh.)
86	81	79	90	1,23	1,30	1,48	1,57	3,02	2,51	Sesamum (Kh.)
83	81	72	59	97	96	87	1,22	0,83	1,04	Nigerseed
4	0,04	3	4	0,05	0,04	0,05	0,05	0,05	7	Caster seed
26	44	49	92	2,04	2,00	1,92	2,06	2,76	1,88	Sunflower
..	0,35	56	55	77	0,87	1,27	Soyabean
8,64	8,40	7,77	7,91	10,91	11,12	10,99	11,61	14,14	13,16	Total Kharif Oil seeds
2,58	2,49	2,17	2,21	2,49	2,47	2,16	2,19	2,15	2,19	Linseed
4,80	4,94	4,51	4,49	6,10	6,19	5,84	7,08	5,90	6,16	Safflower
59	0,48	49	45	0,98	0,97	0,68	99	0,78	66	Sesamum
13	0,04	3	3	0,05	0,05	0,05	0,04	0,05	7	Rape and Mustard
4	0,07	21	31	1,21	1,25	1,22	1,99	1,80	1,58	Sunflower
8,14	8,02	7,41	7,49	10,83	10,93	9,95	12,29	10,68	10,66	Total Rabi Oil seeds
30	43	41	57	1,10	37	41	1,15	2,56	2,15	Summer Groundnut
..	68	Summer Sunflower
17,08	16,85	15,59	15,97	22,84	22,42	21,35	25,05	27,38	26,65	Total Oil seeds

१. महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८९-९०

(आकडे हजार मे. टनात)

पिके	सरासरी	वर्षे Years			
		१९५१-५२ 1951-52	१९५२-५३ 1952-53	१९५३-५४ 1953-54	१९५४-५५ 1954-55
1	2	3	4	5	6
तांदूळ (एकूण)	.. 2047	921	970	1132	1171
गहू	.. 743	249	206	279	374
खरीप ज्वारी } रबी ज्वारी }	.. 4410	2314	2232	2650	3141
बाजरी	.. 652	395	261	541	514
इतर तृणधान्ये	.. 429	238	248	285	293
एकूण तृणधान्ये	.. 8281	4117	3917	4887	5493
तूर	.. 488	463	379	528	386
हरभरा	.. 229	121	106	146	173
इतर कडधान्ये	.. 562	362	296	475	439
एकूण कडधान्ये	.. 1279	946	781	1149	998
एकूण अन्नधान्ये	.. 9560	5063	4698	6036	6491
ऊस	.. 24930	5634	5040	4842	5697
कापूस	.. 1440	1131	857	1118	1079
भुईमूग	.. 668	544	423	643	848

टीप — कापसाचे उत्पादन लिटमध्ये असून प्रत्येकी १८० किलोच्या १००० गाठीच्या प्रमाणात आहे.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra 1951-52 to 1989-90

(Figures in thousand tonnes)

वर्ष Years					Crops
१९५५-५६ 1955-56 7	१९५६-५७ 1956-57 8	१९५७-५८ 1957-58 9	१९५८-५९ 1958-59 10	१९५९-६० 1959-60 11	
1198	1210	1197	1380	1277	Rice (Total)
400	327	297	416	397	Wheat
2333	1886	1421	1469	1328	} Kharif Jowar Rabi Jowar
	1178	1592	1786	1554	
446	447	515	469	497	Bajri
265	294	277	266	250	Other Cereals
4642	5342	5299	5786	5303	Total Cereals
405	361	338	356	288	Tur
185	162	134	135	140	Gram
342	390	395	343	342	Other Pulses
932	913	867	834	770	Total Pulses
5574	6255	6166	6620	6073	Total Foodgrains
6830	7101	7893	8127	8811	Sugarcane
755	1222	1269	1222	684	Cotton
718	765	667	679	751	Groundnut

Note.—(1) Production of Cotton is in terms of lint and it is '000' bales of 180 Kg. each.

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८९-९०-चालू

(आकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव	सर्वसाधारण Normal	१९६०-६१	१९६१-६२	१९६२-६३
1	12	13	14	15
तांदूळ (एकूण)	20,47	13,69	15,09	12,67
खरीप ज्वारी	28,16	22,02	14,40	15,59
बाजरी	6,52	4,89	4,32	5,54
नाचणी	2,22	1,70	1,69	1,53
मका	85	0,19	0,20	0,20
कोद्रा	15	0,22	0,22	0,21
इतर खरीप तृणधान्ये	59	0,59	0,61	0,57
एकूण—खरीप तृणधान्ये	58,96	43,30	36,53	36,31
तूर	4,88	4,68	3,44	3,08
इतर खरीप डाळी	5,12	3,32	3,26	3,32
एकूण—खरीप डाळी	10,00	8,00	6,70	6,40
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	68,96	51,30	43,23	42,71

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1989-90—Contd.

(Figures in thousand tonnes)

१९६३-६४ 1963-64 16	१९६४-६५ 1964-65 17	१९६५-६६ 1965-66 18	१९६६-६७ 1966-67 19	१९६७-६८ 1967-68 20	१९६८-६९ 1968-69 21	Name of Crop
15,13	14,55	8,84	10,52	14,13	13,18	Rice (Total)
14,96	16,88	11,45	13,79	16,21	18,56	Kharif Jowar
4,72	4,78	3,70	4,66	5,54	6,39	Bajri
1,64	1,89	1,13	1,50	1,67	1,80	Ragi
0,19	0,20	0,26	0,26	0,32	0,31	Maize (Kh.)
0,22	0,20	0,18	0,17	0,22	0,19	Kodra
0,49	0,60	0,40	0,45	0,60	0,57	Other Kharif Cereals
37,35	39,10	25,96	31,35	38,69	41,00	Total—Kharif Cereals
3,60	3,52	2,48	3,07	3,04	3,01	Tur
3,00	3,08	2,56	3,27	3,75	3,84	Other Kharif Pulses
6,60	6,60	5,04	6,34	6,79	6,85	Total—Kharif Pulses
43,95	45,70	31,00	37,69	45,48	47,85	Total—Kharif Foodgrains

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८९-९०-चाळू

(आकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव	१९६९-७० 1969-70	७०-७१ 70-71	७१-७२ 71-72	७२-७३ 72-73	७३-७४ 73-74	७४-७५ 74-75	७५-७६ 75-76	७६-७७ 76-77	७९-८० 79-80
1	22	23	24	25	26	27	28	29	30
तांदूळ (एकूण)	.. 13,67	16,62	13,95	7,57	16,37	14,64	22,86	19,92	18,29
खरीप ज्वारी	.. 16,47	8,88	10,80	9,07	12,89	21,18	22,45	28,76	34,71
वाजरी	.. 7,14	8,24	2,63	2,26	8,50	5,92	5,60	6,58	6,28
नाचणी	.. 1,24	1,63	1,49	0,81	1,97	1,77	1,88	1,69	1,97
मका (खरीप)	.. 0,30	0,26	0,23	0,16	0,42	0,39	0,86	1,13	94
कोद्रा	.. 0,20	0,14	0,12	0,12	0,20	0,16	0,15	0,17	15
इतर खरीप तृणधान्ये	.. 0,62	0,36	0,28	0,26	0,62	0,76	0,64	0,75	70
एकूण—खरीप तृणधान्ये	.. 39,64	36,13	29,50	20,25	40,97	44,82	54,44	59,00	63,04
तूर	.. 2,92	2,71	2,28	1,80	3,22	3,77	4,08	2,94	4,07
इतर खरीप डाळी	.. 3,82	2,71	1,85	1,63	3,75	5,24	5,28	5,66	4,42
एकूण—खरीप डाळी	.. 6,74	5,42	4,13	3,43	6,97	9,01	9,36	8,60	8,49
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	.. 46,38	41,55	33,63	23,68	47,94	53,83	63,80	67,60	71,53

टीप.—सन १९८४-८५ ते १९८९-९० चे आकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1989-90—Contd.

(Figures in thousand tonnes)

1980-81	81-82	82-83	83-84	84-85	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	Name of Crop
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	
23,15	24,42	19,37	24,56	19,36	21,82	17,51	17,13	26,52	23,19	Rice (Total)
28,41	32,64	34,10	33,54	29,67	26,52	21,11	38,91	24,59	44,54	Kharif Jowar
6,97	7,77	4,64	8,56	5,66	4,20	4,65	9,10	9,00	12,04	Bajri
2,02	2,19	1,95	2,12	2,62	2,61	1,49	2,09	2,27	2,17	Ragi
59	0,60	0,39	41	88	88	63	1,01	85	83	Maize (Kh.)
14	0,12	0,13	13	19	16	11	11	18	17	Kodra
52	0,56	0,48	57	23	29	73	87	82	100	Other Kharif Cereals
61,80	68,30	61,06	69,89	58,61	56,48	46,23	69,22	64,23	83,94	Total—Kharif Cereals
3,18	3,93	3,83	4,24	4,85	4,51	3,73	5,35	5,98	7,12	Tur
3,41	4,14	4,32	4,31	3,76	4,86	4,37	6,11	6,49	6,27	Other Kharif Pulses
6,59	8,07	8,15	8,55	8,61	9,37	8,10	11,46	12,47	13,39	Total—Kharif Pulses
68,39	76,37	69,21	78,44	67,22	65,85	54,33	80,68	76,70	97,33	Total—Kharif Foodgrains

Note.—Figures for the years 1984-85 to 1989-90 are provisional.

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९६०-६१ ते १९८९-९०—चालू

(आकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव	सर्वसाधारण Normal	१९६०-६१	१९६१-६२	१९६२-६३
1	2	3	4	5
रबी ज्वारी	15,94	20,22	15,27	17,88
गहू	7,43	4,01	4,23	4,52
इतर—रबी तृणधान्ये	48	0,01	0,01	0,03
एकूण—रबी तृणधान्ये	23,85	24,24	19,51	22,43
हरभरा	2,29	1,34	1,36	1,48
इतर रबी डाळी	50	0,56	0,52	0,43
एकूण—रबी डाळी	2,79	1,90	1,88	1,91
एकूण—रबी अन्नधान्ये	26,64	26,14	21,39	24,34
एकूण—अन्नधान्ये	95,60	77,44	64,62	67,05
कापूस (सई)	14,40	16,73	10,02	13,47
ऊस	2,49,30	104,04	103,68	91,80
तंबाखू	8	0,12	0,13	0,12

टीप.—(१) कपाशीचे उत्पादन हे “हजार गाठीत” असून एक गाठ १७० किलोची आहे.

(२) उसाचे उत्पादन १९८४-८५ पासून कापणी झालेल्या क्षेत्रावर काढलेले आहे. पूर्वीचे उत्पादन आणेवारीवर आधारित आहे.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Contd.

(Figures in thousand tonnes)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of Crop
17,06	15,70	11,49	16,81	16,06	Rabi Jowar
3,42	4,08	2,80	3,64	3,52	Wheat
0,05	0,02	0,03	0,08	0,07	Other Rabi Cereals
20,53	19,80	14,32	20,53	19,65	Total—Rabi Cereals
1,15	1,21	0,79	1,05	0,95	Gram
0,72	0,79	0,81	0,25	0,27	Other Rabi Pulses
1,87	2,00	1,60	1,30	1,22	Total—Rabi Pulses
22,40	21,80	15,92	21,83	20,87	Total—Rabi Foodgrains
66,35	67,50	46,92	59,52	66,35	Total—Foodgrains
15,17	13,25	10,51	11,31	13,62	Cotton (lint)
99,09	100,17	100,80	97,29	102,33	Sugarcane
0,09	0,08	0,06	0,07	0,05	Tobacco

Notes.— (i) The production of Cotton is in thousand bales of 170 Kg. each.

(ii) The production of Sugarcane is based on harvested area since 1964-65. Earlier production is based on annawari.

१. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९६०-६१ ते १९८९-९०-चालू

(आकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव	१९६८-६९	६९-७०	७०-७१	७१-७२	७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७	७९-८०
१	१९६८-६९	६९-७०	७०-७१	७१-७२	७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७	७९-८०
	1968-69	69-70	70-71	71-72	72-73	73-74	74-75	75-76	76-77	79-80
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
रबी ज्वारी	13,98	12,98	6,70	8,02	4,07	15,30	15,49	12,22	17,54	19,05
गहू	4,13	3,88	4,40	4,96	2,51	5,47	7,54	11,99	9,13	9,85
इतर रबी तृणधान्ये	0,02	0,03	0,14	0,15	0,01	0,03	0,05	0,03	0,05	17
एकूण—रबी तृणधान्ये	18,13	16,89	11,24	13,13	6,59	20,80	23,08	24,24	26,72	29,07
हरभरा	1,18	0,95	0,87	1,32	0,49	1,29	1,44	1,81	1,32	1,66
इतर रबी डाळी	0,41	0,66	0,48	0,48	0,28	0,42	0,65	0,51	0,51	0,53
एकूण—रबी डाळी	1,59	1,61	1,35	1,80	0,77	1,71	2,09	2,32	1,83	2,19
एकूण—रबी अन्नधान्ये	19,72	18,50	12,59	14,93	7,36	22,51	25,17	26,56	28,55	31,26
एकूण—तृणधान्ये	59,13	56,53	47,37	42,63	26,84	61,77	67,90	78,68	85,72	92,11
एकूण—डाळी	8,44	8,35	6,77	5,93	4,20	8,68	11,10	11,68	10,43	10,68
एकूण—अन्नधान्ये	67,57	64,88	54,14	48,56	31,04	70,45	79,00	90,36	96,15	102,79
कापूस (रुई)	14,50	12,79	4,84	12,96	11,21	11,20	17,04	7,80	8,47	16,42
ऊस	135,72	145,53	144,33	128,61	130,41	138,96	182,97	205,44	220,05	209,02
तंबाखू	0,04	0,06	0,05	0,05	0,04	0,06	0,05	0,05	0,07	0,06

टीप.—(१) कपाशीचे उत्पादन हे 'हजार गाठीत' असून एक गाठ १७० किलोची आहे.

(२) उसाचे उत्पादन १९६४-६५ पासून कापणी झालेल्या क्षेत्रावर काढलेले आहे. पूर्वीचे उत्पादन आणेवारीवर आधारित आहे.

(३) सन १९८४-८५ ते १९८९-९० चे आकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90-Contd.

(Figures in thousand tonnes)

८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	Name of crops
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
15,68	16,53	12,70	15,32	18,36	12,71	9,82	20,60	18,19	21,81	Rabi Jowar
8,86	8,43	7,80	9,10	8,57	6,44	5,36	6,33	10,43	9,07	Wheat
12	10	9	0,10	68	52	28	35	62	25	Other Rabi Cereals
24,66	25,06	20,59	24,52	27,61	19,67	15,46	27,28	29,24	31,13	Total—Rabi Cereals
1,37	1,57	1,29	1,62	2,02	1,76	1,29	2,28	4,08	3,35	Gram
29	0,36	0,37	0,45	51	51	36	40	75	61	Other Rabi Pulses
1,66	1,93	1,66	2,07	2,53	2,27	1,65	2,68	4,83	3,96	Total—Rabi Pulses
26,32	26,99	22,25	26,59	30,14	21,94	17,11	29,96	34,07	35,09	Total-Rabi Foodgrains
86,46	93,36	81,65	94,41	86,22	76,15	61,69	96,50	93,47	1,15,07	Total—Cereals
8,25	10,00	9,81	10,62	11,14	11,64	9,75	14,14	17,30	17,35	Total—Pulses
94,71	1,03,36	91,46	1,05,03	97,36	87,79	71,44	1,10,64	1,10,77	1,32,42	Total—Foodgrains
12,24	14,10	16,10	7,96	14,67	19,90	8,89	14,82	13,73	22,11	Cotton (lint)
2,37,06	2,87,56	2,86,19	2,67,82	2,63,67	2,37,06	2,40,91	2,49,84	2,55,00	3,40,08	Sugarcane
8	0,06	0,05	0,06	0,05	0,08	0,08	10	9	10	Tobacco

- Notes.— (1) The production of cotton is in 'Thousand bales' of 170 kg. each.
 (2) The production of sugarcane is based on harvested area since 1964-65 and earlier production is based on annawari.
 (3) Figures for the year 1984-85 to 1989-90 are provisional.

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९६०-६१ ते १९८९-९०—चालू

(आकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव	सर्वसाधारण Normal	१९६०-६१ 1960-61	१९६१-६२ 1961-62	१९६२-६३ 1962-63
1	2	3	4	5
भुईमूग	5,00	8,00	7,82	8,07
उन्हाळी भुईमूग	1,68	—	—	—
जवस	53	0,53	0,54	0,48
सरसू व मोहरी	1	0,01	0,01	0,01
एरंडी	2	0,01	0,01	0,01
तीळ	58	0,28	0,23	0,28
कारळे	20	—	—	—
करडई	2,94	—	—	—
सूर्यफूल	1,48	—	—	—
सोयाबीन	26	—	—	—
एकूण—तेल पिके	12,70	—	—	—

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Contd.

(Figures in thousand tonnes)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of Crop
7,81	8,40	4,73	4,53	6,43	Groundnut
—	—	—	—	—	Summer Groundnut
0,44	0,42	0,33	0,36	0,32	Linseed
0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	Rape and Mustard
0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	Castorseed
0,27	0,27	0,27	0,29	0,38	Sesamum
—	—	—	—	—	Nigerseed
—	—	—	—	—	Safflower
—	—	—	—	—	Sunflower
—	—	—	—	—	Soyabean
—	—	—	—	—	Total Oil-seeds

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९६०-६१ ते १९८९-९०—समाप्त

(आकडे हजार म. टनात)

पिकाचे नाव 1	१९६८-६९ 1968-69 11	६९-७० 69-70 12	७०-७१ 70-71 13	७१-७२ 71-72 14	७२-७३ 72-73 15	७३-७४ 73-74 16	७४-७५ 74-75 17	७५-७६ 75-76 18	७६-७७ 76-77 19	७९-८० 79-80 20
भुईमूग (खरीप)	.. 6,57	5,84	5,86	5,04	2,08	5,66	5,90	6,93	5,83	5,43
तीळ (खरीप)	.. 18	18	12	10	8	17	23	22	21	23
कारळे	.. 16	17	14	13	4	13	16	13	10	16
एरंडी	.. 1	1	1	1	1	1	2	1	3	1
सूर्यफूल
सोयाबीन
एकूण खरीप तेल पिके	.. 6,92	6,20	6,13	5,28	2,21	5,97	6,31	7,29	6,17	5,83
जवस	.. 32	35	31	39	30	44	73	59	57	63
करडई	.. 77	28	1,02	1,34	84	1,56	1,94	1,84	1,81	1,66
तीळ	.. 13	13	6	8	16	11	16	9	10	11
सरसू व मोहरी	.. 1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
सूर्यफूड
एकूण रब्बी तेल पिके	.. 1,23	77	1,40	1,82	1,31	2,12	2,84	2,53	2,49	2,41
उन्हाळी भुईमूग
उन्हाळी सूर्यफूल
एकूण तेल पिके	.. 8,15	6,97	7,53	7,10	3,52	8,09	9,15	9,82	8,66	8,24

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Concl'd.

(Figures in thousand tonnes)

60-61 80-81 21	61-62 81-82 22	62-63 82-83 23	63-64 83-84 24	64-65 84-85 25	65-66 85-86 26	66-67 86-87 27	67-68 87-88 28	68-69 88-89 29	69-90 89-90 30	Name of Crops
4,06	3,95	3,82	4,68	5,73	4,22	3,77	5,28	6,00	6,19	Groundnut (Kh.)
21	19	22	24	34	31	35	44	66	55	Sesamum (Kh.)
15	18	15	14	23	21	11	26	20	21	Nigerseed
1	1	...	1	2	1	2	2	2	2	Castorseed
17	18	26	37	1,00	78	49	98	60	1,08	Sunflower
..	12	18	20	24	56	1,00	Soyabean
4,60	4,51	4,45	5,44	7,44	5,71	4,94	7,22	8,04	9,05	Total—Kharif Oil-seeds
40	47	43	55	62	54	39	56	55	50	Linseed
1,74	2,86	2,26	2,85	3,64	2,49	1,97	3,28	3,30	3,60	Safflower
4	6	10	9	18	19	14	20	12	8	Sesamum
2	1	1	1	2	1	1	1	1	3	Rape and Mustard
3	3	12	13	70	57	35	98	94	97	Sunflower
2,23	3,43	2,92	3,63	5,16	3,80	2,86	5,03	4,92	5,18	Total—Rabi Oil-seeds
45	68	58	80	1,57	47	58	1,70	4,06	3,60	Summer Groundnut
..	52	Summer Sunflower
7,28	8,62	7,95	9,87	14,17	9,98	8,38	13,95	17,02	18,35	Total—Oil-seeds

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८९-९०

(आकडे किलो/हेक्टरमध्ये)

पिके 1	वर्षे Years			
	१९५१-५२ 1951-52 2	१९५२-५३ 1952-53 3	१९५३-५४ 1953-54 4	१९५४-५५ 1954-55 5
तांदूळ (एकूण)	822	873	982	996
गहू	367	319	394	467
खरीप ज्वारी } रबी ज्वारी }	435	389	469	566
वाजरी	222	149	272	262
इतर तृणधान्ये	468	497	523	567
एकूण तृणधान्ये	438	402	487	549
तूर	818	711	889	686
हरभरा	266	278	370	389
इतर कडधान्ये	245	209	295	273
एकूण कडधान्ये	382	335	443	382
एकूण अन्नधान्ये	426	389	478	514
ऊस	61911	59319	64386	67095
कापूस	89	67	77	74
भुईमूग	579	422	766	768

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State 1951-52 to 1989-90

(Figures in kg./ha.)

वर्षे Years					Crops
१९५५-५६ 1955-56 6	१९५६-५७ 1956-57 7	१९५७-५८ 1957-58 8	१९५८-५९ 1958-59 9	१९५९-६० 1959-60 10	
1014	998	962	1097	1002	Rice (Total)
429	351	340	484	413	Wheat
406	745	578	572	546	Kharif Jowar
256	370	487	528	442	Rabi Jowar
535	240	280	260	286	Bajri
460	579	554	549	527	Other Cereals
460	523	522	559	510	Total Cereals
723	651	606	631	539	Tur
374	337	302	316	305	Gram
244	1262	270	240	233	Other Pulses
379	362	352	343	313	Total Pulses
366	491	489	518	473	Total Foodgrains
74920	69282	69759	68742	66222	Sugarcane
48	84	90	86	49	Cotton
694	686	585	584	660	Groundnut

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८९-९०—चालू
(आकडे किलो/हेक्टरमध्ये)

पिके	१९६०-६१ 1960-61 11	६१-६२ 61-62 12	६२-६३ 62-63 13	६३-६४ 63-64 14
तांदूळ (एकूण)	1,054	1,145	945	1,120
खरीप ज्वारी	864	594	607	596
वाजरी	299	256	330	277
नाचणी	741	755	676	729
मका	697	717	666	678
कोद्रा	497	507	504	526
तूर	883	613	564	636
रबी ज्वारी	541	409	502	468
गहू	442	466	514	385
हरभरा	334	338	398	306
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	664	560	545	560
एकूण—रबी अन्नधान्ये	500	409	487	440
एकूण—अन्नधान्ये	598	498	522	513

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1989-90—Contd.

(Figures in kg./ha.)

१९६४-६५ 1964-65 15	६५-६६ 65-66 16	६६-६७ 66-67 17	६७-६८ 67-68 18	६८-६९ 68-69 19	Crops
1,062	669	777	1,055	993	Rice (Total)
662	440	523	633	733	Kharif Jowar
275	202	231	273	314	Bajri
819	490	648	796	847	Ragi
655	624	597	769	682	Maize
486	469	455	584	500	Kodra
601	440	511	503	491	Tur
446	333	488	469	417	Rabi Jowar
460	336	433	425	492	Wheat
338	252	312	276	333	Gram
574	384	447	546	568	Total—Kharif Foodgrains
439	334	457	437	416	Total—Rabi Foodgrains
522	365	450	505	513	Total—Foodgrains

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८९-९०—चालू

(आकडे किलो/हेक्टरमध्ये)

पिके	१९६९-७० 1969-70 20	७०-७१ 70-71 21	७१-७२ 71-72 22	७२-७३ 72-73 23	७३-७४ 73-74 24	७४-७५ 74-75 25	७५-७६ 75-76 26	७६-७७ 76-77 27	७९-८० 79-80 28
1									
तांदूळ (एकूण)	.. 1032	1229	1041	568	1212	1079	1615	1362	1125
खरीप ज्वारी	.. 663	350	473	364	467	813	817	961	1125
बाजरी	.. 335	404	201	158	384	320	310	380	421
नाचणी	.. 577	855	807	428	963	857	895	813	915
मका	.. 659	559	607	470	813	742	1441	1893	1669
कोद्रा	.. 539	521	431	427	505	570	532	579	584
तूर	.. 465	432	452	360	517	612	604	461	603
रबी ज्वारी	.. 426	212	212	138	460	453	367	533	538
गहू	.. 463	542	506	353	567	796	1026	781	866
हरभरा	.. 274	281	305	188	367	350	404	313	384
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	.. 534	496	485	323	532	633	732	757	822
एकूण—रबी अन्नधान्ये	.. 421	279	275	180	464	501	517	562	590
एकूण—अन्नधान्ये	.. 496	420	392	272	509	636	653	686	734

टीप.—सन १९८४-८५ ते १९८९-९० चे आकडे अंतिम अंदाजावर आधारीत आहेत.

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1989-90—Contd.

(Figures in kg./ha.)

1980-81 29	1981-82 30	1982-83 31	1983-84 32	1984-85 33	1985-86 34	1986-87 35	1987-88 36	1988-89 37	1989-90 38	Crops
1587	1644	1321	1646	1274	1416	1147	1250	17,16	1526	Rice (Total)
956	1075	1139	1079	1034	921	736	1309	9,00	1548	Kharif Jowar
454	447	312	514	322	246	268	978	4,59	630	Bajri
945	1023	957	1059	1152	1178	674	978	11,09	1050	Ragi
1072	1236	742	720	1673	1335	928	1344	11,28	1086	Maize
533	423	539	580	620	554	388	396	6,27	645	Kodra
495	599	598	656	640	597	490	686	6,66	747	Tur
448	464	368	441	497	339	283	558	5,27	603	Rabi Jowar
834	842	796	970	866	731	729	864	11,87	1077	Wheat
335	373	349	427	396	329	268	408	611	534	Gram
798	873	827	904	770	758	618	896	8,27	1057	Total-Kharif Foodgrains
512	521	447	533	558	405	350	588	6,65	675	Total-Rabi Foodgrains
692	738	685	769	688	623	523	783	7,68	917	Total-Foodgrains

Note.—Figures for the years 1984-85 to 1989-90 are provisional.

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९६०-६१ ते १९८९-९०—चालू

(आकडे किलो/हेक्टरमध्ये)

पिके	१९६०-६१ 1960-61 2	६१-६२ 61-62 3	६२-६३ 62-63 4	६३-६४ 63-64 5
कपाशी (रुई)	114	63	86	92
ऊस	66924	67149	67914	72342
भुईमूग	739	700	705	687
तीळ	219	193	210	214
जवस	227	129	215	209
करडई	-	-	-	-
कारळे	-	-	-	-
उन्हाळी भुईमूग	-	-	-	-
सोयाबीन	-	-	-	-

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—Contd.

(Figures in kg./ha.)

१९६४-६५ 1964-65 6	६५-६६ 65-66 7	६६-६७ 66-67 8	६७-६८ 67-68 9	६८-६९ 68-69 10	Name of Crops
80	66	73	85	91	Cotton (lint)
81180	75996	81108	81207	86976	Sugarcane
749	423	464	699	709	Groundnut
223	214	197	211	200	Sesamum
207	100	197	174	171	Linseed
-	-	-	-	199	Safflower
-	-	-	-	210	Nigerseed
-	-	-	-	-	Summer Groundnut
-	-	-	-	-	Soyabean

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९६०-६१ ते १९८९-९०—समाप्त

(आकडे किलो/हेक्टरमध्ये)

पिके	१९६९-७० 1969-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	७२-७३ 72-73 14	७३-७४ 73-74 15	७४-७५ 74-75 16	७५-७६ 75-76 17	७६-७७ 76-77 18	७९-८० 79-80 19
कपाशी (रुई) ..	78	30	87	75	81	116	58	67	111
ऊस ..	81126	86531	83547	79326	79605	90927	89988	88506	84465
भुईमूग ..	650	649	604	254	746	737	811	644	736
तीळ ..	204	155	152	180	186	225	207	194	213
जवस ..	186	158	163	152	184	242	197	204	232
करडई ..	75	252	252	229	357	386	388	355	338
कारळे ..	210	169	164	51	137	151	128	94	174
उन्हाळी भुईमूग ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-
सोयाबीन ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-

टीप.—सन १९८४-८५ ते १९८९-९० चे आकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1989-90—*Concl'd.*

(Figures in kg./ha.)

1980-81 20	81-82 21	82-83 22	83-84 23	84-85 24	85-86 25	86-87 26	87-88 27	88-89 28	89-90 29	Crops
82	92	106	53	93	123	56	100	89	143	Cotton (lint)
91742	96399	98484	89274	90114	89354	86071	85590	81131	88771	Sugarcane
610	626	666	859	914	673	616	888	907	968	Groundnut
170	186	250	245	235	220	228	253	218	200	Sesamum
137	189	198	247	248	218	181	254	259	230	Linseed
363	580	501	634	596	402	338	463	560	584	Safflower
185	226	209	241	234	212	124	215	243	202	Nigerseed
1529	1583	1403	1403	1432	1272	1401	1483	1582	1671	Summer Groundnut
—	—	—	—	330	318	362	321	646	789	Soyabean

Note.—Figures for the years 1984-85 to 1989-90 are provisional.

११ (अ). महाराष्ट्र राज्यातील खरीप, रब्बी व उन्हाळी हंगामातील पेरणी झालेल्या मुख्य पिकाखालील क्षेत्राची
जिल्हानिहाय माहिती १९८९-९०

(क्षेत्र '००' हेक्टरमध्ये)

जिल्हा	खरीप पिके Kharif Crops					खरीप पिकाखालील एकूण क्षेत्र Total area under principal Kh. crops
	खरीप अन्नधान्ये Kh. Foodgrains	खरीप तेलबिया Kh. Oil-seeds	कापूस Cotton	ऊस Sugarcane		
1	2	3	4	5	6	
१ वृहन्मुंबई
२ ठाणे	..	1951	48	1999
३ रायगड	..	1781	24	1805
४ रत्नागिरी	..	1371	52	1423
५ सिधुदुर्ग	..	890	19	909
एकूण कोकण विभाग	..	5993	143	6136
६ नासिक	..	5612	735	5	347	6699
७ धुळे	..	4463	985	645	159	6252
८ जळगाव	..	5075	1262	1651	139	8127
एकूण नासिक विभाग	..	15150	2982	2301	645	21078
९ अहमदनगर	..	4015	341	12	657	5025
१० पुणे	..	3547	513	1	444	4505
११ सोलापूर	..	1316	424	17	455	2212
एकूण पुणे विभाग	..	8878	1278	30	1556	11742

**11 (A). Districtwise Area sown under principal Kharif, Rabi and Summer crops
in Maharashtra State 1989-90**

(Area in '00' hectare)

रब्बी पीके Rabi Crops		रब्बी पिका- खालील एकूण क्षेत्र Total area under principal Rabi crops	उन्हाळी पीके Summer Crops				उन्हाळी पिकाखालील एकूण क्षेत्र Total area under principal Sm. crops	पिकाखालील एकूण लाग- वडीचे क्षेत्र Total area sown under principal crops	District
रब्बी भन्नाधान्ये Rabi Food- grains	रब्बी तेलविया Rabi Oil- seeds		भात Rice	भुईमूग Gr.nut	सूर्यफूल Sunflower	मूग Moog			
7	8	9	10	11	12	13	14	15	
..	Gr. Bombay
82	2	84	16	3	2	8	29	2112	Thane
98	1	99	71	3	1	12	87	1991	Raigad
39	1	40	4	5	2	1	12	1475	Ratnagiri
25	..	25	47	29	76	1010	Sindhudurg
244	4	248	138	40	5	21	204	6588	Total Konkan Division
1838	19	1857	..	19	19	8575	Nasik
1288	11	1299	..	204	4	7	215	7766	Dhule
1452	209	1661	..	143	8	..	151	9939	Jalgaon
4578	239	4817	..	366	12	7	385	26280	Total Nasik Division
6822	877	7699	..	212	31	1	244	12968	Ahmednagar
6144	430	6574	..	39	4	..	43	11122	Pune
8231	842	9073	..	363	150	1	514	11799	Solapur
21197	2149	23346	..	614	185	2	801	35889	Total Pune Division

११ (अ). महाराष्ट्र राज्यातील खरीप, रब्बी व उन्हाळी हंगामातील पेरणी झालेल्या मुख्य पिकाखालील क्षेत्राची
जिल्हानिहाय माहिती १९८९-९०—चालू

(क्षेत्र '००' हेक्टरमध्ये)

जिल्हा	खरीप पिके Kharif Crops					खरीप पिकाखालील एकूण क्षेत्र Total area under principal Kh. crops
	खरीप अन्नधान्ये Kh. Foodgrains	खरीप तेलविया Kh. Oil-seeds	कापूस Cotton	ऊस Sugarcane		
1	2	3	4	5	6	
१२ मातारा	..	3375	765	8	386	4534
१३ सांगली	..	3252	541	12	288	4093
१४ कोल्हापूर	..	1996	828	1	610	3435
एकूण कोल्हापूर विभाग	..	8623	2134	21	1284	12062
१५ औरंगाबाद	..	3895	335	599	276	5105
१६ जालना	..	2958	185	1241	166	4550
१७ बीड	..	3873	518	289	175	4855
एकूण औरंगाबाद विभाग	..	10726	1038	2129	617	14510
१८ लातूर	..	3892	879	207	114	5092
१९ उस्मानाबाद	..	2637	876	..	224	3737
२० नांदेड	..	4006	386	2213	143	6748
२१ परभणी	..	4617	337	2510	108	7572
एकूण लातूर विभाग	..	15152	2478	4930	589	23149

11 (A). Districtwise area sown under Principal Kharif, Rabi and Summer crops
in Maharashtra State 1989-90—Contd.

(Area in '00' hectare)

रब्बी पिके Rabi Crops		रब्बी पिका- खालील	उन्हाळी पिके Summer Crops				उन्हाळी	पिकाखालील		
रब्बी अन्नधान्ये Rabi Food- grains	रब्बी तेलबिया Rabi Oil- seeds	एकूण क्षेत्र Total area under principal Rabi crops	भात Rice	भुईमूग Gr. nut	सूर्यफूल Sunflower	मूग Moong	एकूण क्षेत्र Total area under principal Sm. crops	एकूण लाग- वडीचे क्षेत्र Total area sown under principal crops		District
7	8	9	10	11	12	13	14	15		
1922	65	1987	..	16	..	1	17	6538		Satara
1783	128	1911	..	18	7	..	25	6029		Sangli
303	..	303	7	11	18	3756		Kolhapur
4008	193	4201	7	45	7	1	60	16323		Total Kolhapur Division
3355	1005	4360	..	14	9	..	23	9488		Aurangabad
2085	727	2812	..	32	23	..	55	7417		Jalna
3274	867	4141	..	104	71	..	175	9171		Beed
8714	2599	11313	..	150	103	..	253	26076		Total A'bad Division
916	733	1649	..	30	130	..	160	6901		Latur
2524	822	3346	..	81	35	..	116	7199		Osmanabad
801	184	985	..	204	105	..	309	8042		Nanded
2808	1113	3921	..	470	67	..	537	12030		Parbhani
7049	2852	9901	..	785	337	..	1122	34172		Total Latur Division

785
154
935

११ (अ). महाराष्ट्र राज्यातील खरीप, रब्बी व उन्हाळी हंगामातील पेरणी झालेल्या मुख्य पिकाखालील क्षेत्राची
जिल्हानिहाय माहिती १९८९-९०—समाप्त

(क्षेत्र '००' हेक्टरमध्ये)

जिल्हा	खरीप पिके Kharif Crops					खरीप पिकाखालील एकूण क्षेत्र Total area under principal Kh. crops
	खरीप अन्नधान्ये Kh. Foodgrains	खरीप तेन्बिया Kh. Oil-seeds	कापूस Cotton	ऊस Sugarcane		
1	2	3	4	5	6	
२२ बुलढाणा ..	3946	478	2558	18	7000	
२३ अकोला ..	5343	306	3588	3	9240	
२४ अमरावती ..	3634	640	3629	9	7912	
२५ यवतमाळ ..	4067	253	4417	45	8782	
एकूण अमरावती विभाग ..	16990	1677	14192	75	32934	
२६ वर्धा ..	1462	344	1489	1	3296	
२७ नागपूर ..	2143	915	956	3	3717	
२८ भंडारा ..	3128	56	..	8	3192	
२९ चंद्रपूर ..	2025	109	607	1	2742	
३० गडचिरोली ..	1361	6	1367	
एकूण नागपूर विभाग ..	10119	1430	2752	13	14314	
एकूण महाराष्ट्र राज्य ..	91631	13160	26355	4779	135925	

11 (A). Districtwise Area sown under principal Kharif, Rabi and Summary Crops
in Maharashtra State 1989-90—Concl'd.

(Area in '00' hectares)

रब्बी पिके Rabi crops		रब्बी पिका- खालील	उन्हाळी पिके summer crops				उन्हाळी	पिकाखालील		District
रब्बी अन्नधान्ये Rabi Food- grains	रब्बी तेलबिया Rabi Oil seeds	एकूण क्षेत्र Total area under principal Rabi crops	भात Rice	भुईमूग Gr. nut	सूर्यफूल Sunflower	मूग Moog	एकूण क्षेत्र Total area under principal Sm. crops	एकूण लाग- वडीचे क्षेत्र Total area sown under principal crops		
7	8	9	10	11	12	13	14	15		
503	576	1079	..	23	14	..	37	8116	Buldhana	
569	278	847	..	35	13	..	48	10135	Akola	
580	58	638	..	4	4	8554	Amravati	
304	69	373	1	81	7	..	89	9244	Yavatmal	
1956	981	2937	1	143	34	..	178	36049	Total Amravati Division	
391	180	571	..	5	5	3872	Wardha	
1217	436	1653	..	2	2	5372	Nagpur	
835	264	1099	72	4	76	4367	Bhandara	
1755	660	2415	4	4	5161	Chandrapur	
533	93	626	20	20	2013	Gadchiroli	
4731	1633	6364	96	11	107	20785	Total Nagpur Division	
52477	10650	63127	242	2154	683	31	3110	202162	Total Maharashtra State	

११ (ब). महाराष्ट्र राज्याचे सन १९८२-८३ चे जिल्हानिहाय खरीप व रब्बी पिकाखालील क्षेत्र
11 (B). Districtwise gross cropped area and its break-up into Kharif and Rabi 1982-83

(क्षेत्र '००' हे.) (Area in '00' ha.)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हा	एकूण पिका- खालील क्षेत्र Total cropped area	खरीप पिका- खालील क्षेत्र Kharif cropped area	टक्केवारी %	रब्बी पिका- खालील क्षेत्र Rabi cropped area	टक्केवारी %	District
1	2	3	4	5	6	7	
१	बृहन्मुंबई	63	63	100	Gr. Bombay
२	ठाणे	2778	2741	99	37	1	Thane
३	रायगड	1983	1875	95	108	5	Raigad
४	रत्नागिरी	2412	2401	99	11	1	Ratnagiri
५	सिंधुदुर्ग	1225	1181	96	44	4	Sindhudurg
६	नासिक	9003	7060	78	1943	22	Nasik
७	धुळे	7447	6007	81	1440	19	Dhule
८	जळगाव	9185	8397	91	788	9	Jalgaon
९	अहमदनगर	12373	4908	40	7465	60	A'nagar
१०	पुणे	11476	5784	50	5692	50	Pune
११	सातारा	6410	4503	70	1907	30	Satara
१२	सांगली	6655	4977	75	1678	25	Sangli
१३	सोलापूर	11392	2236	20	9156	80	Solapur
१४	कोल्हापूर	4313	4081	95	232	5	Kolhapur
१५	औरंगाबाद	7925	4293	54	3632	46	A'bad
१६	जालना	6644	4020	60	2624	40	Jalna

११ (ब). महाराष्ट्र राज्याचे सन १९८२-८३ चे जिल्हानिहाय खरीप व रब्बी पिकाखालील क्षेत्र

11 (B). Districtwise gross cropped area and its break-up into Kharif and Rabi 1982-83

(क्षेत्र '००' हे.) (Area in '00' ha.)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हा	एकूण पिका- खालील क्षेत्र Total cropped area 3	खरीप पिका- खालील क्षेत्र Kharif cropped area 4	टक्केवारी % 5	रब्बी पिका- खालील क्षेत्र Rabi cropped area 6	टक्केवारी % 7	District
1	2	3	4	5	6	7	
१७	परभणी	9633	6269	65	3364	35	Parbhani
१८	बीड	7446	4164	56	3282	44	Beed
१९	नांदेड	7555	6489	86	1066	14	Nanded
२०	उस्मानाबाद	5828	2892	50	2936	50	Osmanabad
२१	लातूर	6126	4788	78	1338	22	Latur
२२	बुलढाणा	7284	6620	91	664	9	Buldhana
२३	अकोला	8528	7767	91	761	9	Akola
२४	अमरावती	7450	6763	91	687	9	Amravati
२५	यवतमाळ	8747	8388	96	359	4	Yavatmal
२६	वर्धा	4446	3823	86	623	14	Wardha
२७	नागपूर	5758	3906	68	1852	32	Nagpur
२८	भंडारा	4862	3458	71	1404	29	Bhandara
२९	चंद्रपूर	5109	2654	52	2455	48	Chandrapur
३०	गडचिरोली	2114	1435	68	679	32	Gadchiroli
	एकूण महाराष्ट्र राज्य	192170	133943	70	58227	30	Total- Mah. State

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	तांदूळ Rice (Total)					गहू Wheat					
		१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
१	बृहन्मुंबई	1741
२	ठाणे	..	1683	1128	1868	1996	1871	518	529
३	रायगड	..	1730	1719	2052	2284	1984
४	रत्नागिरी	..	1856	1206	2051	2107	2281
५	सिंधुदुर्ग	..	1741	1686	1817	1854	2322
	एकूण कोकण विभाग		1739	1433	1950	2085	2055	518	529
६	नाशिक	..	750	541	865	1257	1008	655	659	832	1207	1080
७	धुळे	..	360	331	508	1025	959	726	300	880	1177	964
८	जळगाव	..	507	571	788	929	1088	769	781	986	1505	1494
	एकूण नाशिक विभाग		587	466	726	1146	996	700	724	890	1259	1145
९	अहमदनगर	..	955	1014	1286	1397	1556	1111	974	1050	1337	1163
१०	पुणे	..	1131	1008	1296	1512	1417	969	1022	1214	1311	1260
११	मोलापूर	..	314	1174	808	1488	1192	778	872	959	1310	1031
	एकूण पुणे विभाग	..	1074	1014	1275	1501	1415	967	963	1084	1322	1157

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90

(Average yield in kg. per hectare)

खरीप ज्वारी Kharif Jowar					रब्बी ज्वारी Rabi Jowar					Districts
८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
..	Greater Bombay
..	Thane
..	Raigad
..	Ratnagiri
..	Sindhudurg
..	Total Kokan Division
729	624	986	1594	1447	261	156	478	539	482	Nasik
492	705	976	1345	1367	520	451	635	781	824	Dhule
836	1082	1606	1338	1884	619	646	992	1092	1200	Jalgaon
734	941	1384	1423	1700	463	392	700	832	866	Total Nasik Division
905	1258	1372	1978	1673	286	180	499	500	455	Ahmednagar
963	1187	1233	1446	1289	321	268	534	475	539	Pune
1257	720	1027	1221	817	233	202	466	447	485	Solapur
993	1126	1222	1459	1324	273	214	496	472	491	Total Pune Division

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०-चाळू
(सरासरी उत्पन्न किला हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे 2	तांदूळ Rice (Total)					गहू Wheat				
		१९८५-८६ 1985-86 3	८६-८७ 86-87 4	८७-८८ 87-88 5	८८-८९ 88-89 6	८९-९० 89-90 7	८५-८६ 85-86 8	८६-८७ 86-87 9	८७-८८ 87-88 10	८८-८९ 88-89 11	८९-९० 89-90 12
१२	सातारा ..	1784	1242	1781	2101	2168	836	738	1063	1685	1350
१३	सांगली ..	2109	1389	1880	2278	2160	704	512	949	1459	1099
१४	कोल्हापूर ..	2401	1749	1924	2546	2321	1059	980	1326	1969	1391
एकूण कोल्हापूर विभाग		2219	1587	1884	2402	2264	852	727	1110	1672	1258
१५	औरंगाबाद ..	353	296	440	680	964	368	661	858	1319	1018
१६	जालना ..	645	379	370	533	625	718	744	933	1014	943
१७	बीड ...	538	254	415	592	845	539	391	845	1072	88६
एकूण औरंगाबाद विभाग		515	291	410	595	829	553	608	8३1	1139	954
१८	लातूर ..	363	34	361	540	887	678	288	980	1340	1203
१९	उस्मानाबाद ..	423	147	435	639	917	502	407	828	913	1043
२०	नांदेड ..	696	423	367	612	1065	660	467	735	1080	1067
२१	परभणी ..	678	615	645	938	944	671	596	758	1006	1167
एकूण लातूर विभाग		567	337	453	686	966	640	492	799	1056	1127

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

खरीफ ज्वारी Kharif Jowar					रब्बी ज्वारी Rabi Jowar					Districts
८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1030	1392	1524	1522	1824	667	509	728	832	875	Satara
1069	945	1592	1362	1353	179	204	501	557	739	Sangli
1687	1900	2146	2004	2247	358	338	589	1092	1267	Kolhapur
1156	1253	1660	1520	1650	457	373	622	714	820	Total Kolhapur Division
424	964	1232	802	1482	183	195	642	600	736	Aurangabad
748	1035	1104	629	1313	519	350	673	497	738	Jalana
589	424	1117	437	919	310	340	668	554	676	Beed
595	733	1140	573	1153	306	287	659	558	712	Total Aurangabad Division
732	214	1255	435	1425	545	91	759	565	802	Latur
518	209	1142	493	927	365	269	557	577	697	Osmanabad
807	506	1240	292	1562	529	425	510	407	695	Nanded
747	541	965	448	1017	450	530	678	462	708	Parbhani
729	394	1162	398	1288	433	380	619	512	711	Total Latur Division

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०-चालू

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे 2	तांदूळ Rice (Total)					गहू Wheat				
		१९८५-८६ 1985-86 3	८६-८७ 86-87 4	८७-८८ 87-88 5	८८-८९ 88-89 6	८९-९० 89-90 7	८५-८६ 85-86 8	८६-८७ 86-87 9	८७-८८ 87-88 10	८८-८९ 88-89 11	८९-९० 89-90 12
२२	बुलढाणा	370	308	470	1152	475	631	720	743	1274	1196
२३	अकोला	727	688	578	439	521	708	758	815	1082	888
२४	अमरावती	646	539	592	397	521	688	786	786	1302	1090
२५	यवतमाळ	547	587	572	600	651	847	921	790	1005	1278
	एकूण अमरावती विभाग	610	564	558	534	548	711	796	792	1181	1094
२६	वर्धा	1030	674	241	1393	813	921	857	782	1018	1088
२७	नागपूर	1647	1412	873	1625	1118	689	785	809	995	966
२८	भंडारा	1358	1180	498	1649	1224	522	519	474	677	559
२९	चंद्रपूर	1172	926	777	1486	1177	559	549	579	814	709
३०	गडचिरोली	1277	970	826	1616	1059	563	479	574	909	857
	एकूण नागपूर विभाग	1312	1085	680	1601	1168	670	693	620	892	853
	एकूण महाराष्ट्र राज्य	1416	1147	1250	1716	1526	731	729	864	1187	1077

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

खरीप ज्वारी Kharif Jowar					रब्बी ज्वारी Rabi Jowar					Districts
१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1193	1052	1596	1055	2075	548	474	464	364	459	Buldhana
980	621	1530	888	1926	548	Akola
1249	796	1281	861	1862	Amravati
1307	808	1339	934	1815	364	459	Yavatmal
1156	803	1449	932	1920	548	474	464	364	459	Total Amravati Division
1173	399	947	1020	1689	548	474	464	364	459	Wardha
823	842	1022	1060	1375	461	385	454	399	582	Nagpur
402	307	588	500	615	419	403	370	261	318	Bhandara
847	553	873	817	1298	631	503	446	375	447	Chandrapur
..	437	576	677	328	383	Gadchiroli
953	627	968	1008	1477	547	473	464	364	459	Total Nagpur Division
921	736	1309	900	1584	339	283	558	527	603	Total Maharashtra State

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०-चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं Sr.No.	जिल्हे	बाजरी Bajri					इतर तृणधान्ये Other Cereals					
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
१	बृहन्मुंबई	
२	ठाणे	964	574	748	1016	862	
३	रायगड	858	548	778	780	775	
४	रत्नागिरी	887	591	912	886	989	
५	सिधुदुर्ग	866	474	993	847	1066	
	एकूण कोकण विभाग	895	665	843	888	915	
६	नाशिक	..	183	192	513	574	668	940	503	675	913	928
७	धुळे	..	194	380	590	704	941	501	374	1405	1233	890
८	जळगाव	..	420	493	1269	738	1000	1222	1400	821	650	900
	एकूण नाशिक विभाग	232	301	683	639	797	743	453	995	1034	913
९	अहमदनगर	..	131	140	216	333	555	782	744	861	715	863
१०	पुणे	..	335	345	349	521	676	1139	768	783	933	854
११	सोलापूर	..	119	236	248	291	421	1442	1111	801	1217	1526
	एकूण पुणे विभाग	202	221	262	397	594	1141	835	809	948	1035

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

एकूण तृणधान्ये Total Cereals					तूर Tur					Districts
१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
..	1741	Greater Bombay
1563	1030	1665	1822	1689	581	350	149	666	865	Thane
1585	1525	1831	2029	1780	526	400	444	666	865	Raigad
1447	957	1543	1588	1734	..	366	333	666	865	Ratnagiri
1573	1514	1701	1641	2156	500	Sindhudurg
1544	1244	1693	1812	1799	561	354	369	666	865	Total Konkan Division
393	322	608	677	787	696	603	636	750	865	Nasik
409	487	813	971	1023	624	603	636	705	729	Dhule
688	841	1364	1182	1495	869	606	636	786	976	Jalgaon
484	525	902	953	1067	751	605	636	753	863	Total Nasik Division
307	234	457	520	568	300	125	299	355	469	Ahmednagar
465	432	612	650	905	300	262	433	802	480	Pune
288	254	498	533	535	157	181	367	370	385	Solapur
350	305	518	567	600	257	175	351	306	413	Total Pune Division

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०-चाळू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	बाजरी Bajri					इतर तृणधान्ये Other Cereals				
		१९८५-८६ 1985-86 3	८६-८७ 86-87 4	८७-८८ 87-88 5	८८-८९ 88-89 6	८९-९० 89-90 7	८५-८६ 85-86 8	८६-८७ 86-87 9	८७-८८ 87-88 10	८८-८९ 88-89 11	८९-९० 89-90 12
१२	सातारा	.. 166	192	418	310	528	1303	919	828	854	1195
१३	सांगली	.. 346	151	328	191	207	1522	1362	878	813	1696
१४	कोल्हापूर	.. 154	500	279	777	548	1176	996	1105	1260	1508
	एकूण कोल्हापूर विभाग	.. 247	173	380	259	386	1258	1041	990	1093	1441
१५	औरंगाबाद	.. 355	286	593	417	630	1297	423	435	477	785
१६	जालना	.. 278	481	740	413	540	1400	409	815	486	775
१७	बीड	.. 346	309	463	321	489	750	566	793	531	862
	एकूण औरंगाबाद विभाग	.. 331	324	568	382	562	1113	495	579	492	805
१८	लातूर	.. 185	165	352	264	491	612	251	718	460	875
१९	उस्मानाबाद	.. 218	194	788	297	588	575	636	679	250	688
२०	नांदेड	.. 222	400	318	298	603	452	471	643	677	692
२१	परभणी	.. 283	343	573	293	504	743	813	833	488	765
	एकूण लातूर विभाग	.. 225	237	544	284	529	575	586	702	387	747

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

एकूण तृणधान्ये Total Cereals					तूर Tur					Districts
१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
757	717	920	1000	1150	817	350	351	666	413	Satara
678	556	923	873	930	705	300	351	666	413	Sangli
1763	1484	1693	2004	2066	905	400	351	666	413	Kolhapur
945	818	1078	1160	1235	790	336	351	666	413	Total Kop. Divn.
277	340	698	596	791	118	160	431	391	378	Aurangabad
561	587	816	561	827	330	335	620	523	649	Jalna
395	356	722	494	691	363	287	443	502	565	Beed
386	403	734	549	760	282	282	493	470	526	Total A'bad Divn.
647	197	1059	524	1239	422	189	628	323	568	Latur
435	268	750	557	794	249	117	564	239	606	Osmanabad
745	487	1072	401	1379	639	320	889	610	908	Nanded
607	542	805	536	896	734	527	714	587	800	Parbhani
608	393	907	506	1053	507	297	688	420	699	Total Latur Divn.

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरो उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr.No.	जिल्हे	बाजरी Bajri					इतर तृणधान्ये Other Cereals				
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
२२	बुलढाणा ..	337	351	523	350	504	1667	556	524	625	727
२३	अकोला ..	333	376	581	386	603	800	615	708	286	813
२४	अमरावती ..	270	325	450	319	413	500	421	466	423	771
२५	यवतमाळ ..	340	375	625	383	603	1500	..	500	667	1000
एकूण अमरावती विभाग		328	359	555	362	541	789	472	509	492	775
२६	वर्धा ..	167	260	318	318	376	..	500	1000
२७	नागपूर ..	250	260	318	318	376	500	600	..	500	500
२८	भंडारा	696	235	341	478	815
२९	चंद्रपूर	1000	692	440	706	833
३०	गडचिरोली	1000	647	636	773	810
एकूण नागपूर विभाग ..		200	260	318	318	376	877	563	473	640	816
एकूण महाराष्ट्र राज्य ..		246	268	501	459	630	928	655	867	913	996

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

एकूण तृणधान्ये Total Cereals					तूर Tur					Districts
१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1088	993	1489	1023	1856	799	508	799	1080	1013	Buldhana
938	632	1437	887	1776	644	681	924	946	972	Akola
1091	764	1133	871	1637	993	818	920	1167	882	Amravati
1217	790	1256	899	1682	773	865	757	932	906	Yavatmal
1074	780	1337	919	1741	803	739	852	1025	936	Total Amravati Dn.
1108	504	863	1028	1518	916	824	1069	1040	1000	Wardha
834	827	817	1025	1114	508	486	465	526	704	Nagpur
1215	1067	480	1493	1136	481	458	692	501	718	Bhandara
880	699	850	380	692	399	377	618	434	757	Chandrapur
1112	888	791	1386	953	481	458	692	501	718	Gadchiroli
1015	833	698	1202	1080	626	581	691	670	819	Total Nagpur Dn.
678	570	870	843	1032	597	490	686	666	747	Total Mah. State

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	हरभरा Gram					इतर डाळी Other Pulses*				
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१	बृहन्मूर्बई
२	ठाणे	278	265	360	545	423	309	322	495	511	496
३	रायगड	278	265	410	545	423	308	239	367	457	312
४	रत्नागिरी	304	250	371	466	397
५	सिधुदुर्ग	362	278	302	441	367
	एकूण कोंकण विभाग ..	278	265	364	545	423	314	278	397	476	405
६	नाशिक	334	268	354	681	502	264	308	307	410	398
७	धुळे	315	249	552	675	535	325	406	333	636	627
८	जळगाव	305	399	556	782	677	411	459	476	628	522
	एकूण नाशिक विभाग ..	322	297	472	717	578	352	407	406	583	536
९	अहमदनगर	388	262	476	678	576	234	285	217	221	399
१०	पुणे	375	307	497	720	630	276	254	253	330	482
११	सोलापूर	168	174	560	569	639	205	223	243	287	336
	एकूण पुणे विभाग ..	314	250	570	657	616	236	259	240	286	403

* टोप.—इतर डाळीमध्ये मूग व उडीद या पिकांचा समावेश आहे.

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

उडीद Udid					मूग Mung					Districts
१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
..	Greater Bombay
395	462	623	655	662	300	333	412	368	400	Thane
379	300	623	296	330	275	375	300	296	330	Raigad
353	312	623	600	410	222	..	500	296	410	Ratnagiri
444	333	623	325	405	500	..	250	658	430	Sindhudurg
384	377	623	582	573	297	333	364	442	410	Total Kokan Division
249	295	525	850	628	250	419	478	507	448	Nasik
259	451	597	849	535	433	437	391	678	789	Dhule
392	480	498	599	474	450	450	527	773	628	Jalgaon
343	450	476	695	509	427	443	463	711	690	Total Nasik Division
197	242	243	243	318	250	376	244	239	446	Ahmednagar
197	333	243	600	486	200	366	305	304	445	Pune
197	..	243	280	321	206	154	319	361	199	Solapur
197	293	243	450	419	224	362	269	264	432	Total Pune Division

* Note.— Other pulses include Udid and Mung crops.

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	हरभरा Gram					इतर डाळी Other Pulses				
		१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०
		1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१२	सातारा	435	354	416	701	496	258	286	315	380	395
१३	सांगली	233	209	379	659	547	337	238	277	394	438
१४	कोल्हापूर	492	520	595	732	571	335	245	321	377	313
एकूण	कोल्हापूर विभाग	389	355	428	689	537	305	259	300	385	403
१५	औरंगाबाद	293	195	405	976	579	221	200	432	501	425
१६	जालना	415	194	401	598	492	253	304	412	425	347
१७	बीड	286	237	436	496	482	302	276	392	257	347
एकूण	औरंगाबाद विभाग	313	210	414	556	539	254	265	412	407	375
१८	लातूर	345	62	392	493	435	301	140	591	234	330
१९	उस्मानाबाद	288	134	392	528	529	279	111	571	299	300
२०	नांदेड	290	230	308	340	445	406	321	492	133	329
२१	परभणी	363	267	363	504	533	355	257	413	300	244
एकूण	लातूर विभाग	323	182	371	484	497	343	230	486	251	290

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

उडीद Udid					मूग Mung					Districts
८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
85-86 13	86-87 14	87-88 15	88-89 16	89-90 17	85-86 18	86-87 19	87-88 20	88-89 21	89-90 22	
261	500	499	665	635	261	436	518	530	447	Satara
338	347	496	706	1099	338	429	502	330	310	Sangli
342	353	..	360	267	342	500	502	360	267	Kolhapur
295	426	500	636	786	278	440	513	426	359	Total Kolhapur Divn.
203	144	240	603	470	190	234	543	437	317	Aurangabad
250	382	362	297	361	200	302	530	488	323	Jalna
250	305	463	222	320	318	240	448	241	422	Beed
223	230	343	432	409	227	264	513	410	347	Total A'bad Divn.
283	54	695	230	330	383	87	678	200	339	Latur
316	97	575	405	406	216	120	604	151	288	Osmanabad
350	330	459	101	332	459	331	526	140	349	Nanded
400	171	311	185	239	350	162	501	310	228	Parbhani
338	172	502	219	322	369	190	541	243	275	Total Latur Division

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरो उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे 2	हरभरा Gram					इतर डाळी Other Pulses				
		१९८५-८६ 1985-86 3	८६-८७ 86-87 4	८७-८८ 87-88 5	८८-८९ 88-89 6	८९-९० 89-90 7	८५-८६ 85-86 8	८६-८७ 86-87 9	८७-८८ 87-88 10	८८-८९ 88-89 11	८९-९० 89-90 12
२२	बुलढाणा	.. 411	221	330	626	548	572	319	338	402	556
२३	अकोला	.. 289	242	378	533	378	438	287	453	459	416
२४	अमरावती	.. 296	282	306	737	505	463	317	283	488	244
२५	यवतमाळ	.. 426	365	298	604	452	368	283	366	252	307
	एकूण अमरावती विभाग	.. 329	262	339	626	468	476	302	371	409	403
२६	वर्धा	.. 362	362	355	690	571	269	308	363	333	476
२७	नागपूर	.. 324	471	252	649	468	331	303	288	828	452
२८	भंडारा	.. 348	392	218	532	436	277	261	296	458	447
२९	चंद्रपूर	.. 313	297	245	434	492	301	267	243	499	396
३०	गडचिरोली	.. 478	290	281	347	392	287	277	251	458	496
	एकूण नागपूर विभाग	.. 346	399	260	584	485	292	274	277	552	442
	एकूण महाराष्ट्र राज्य	.. 329	268	408	611	534	342	297	384	410	402

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

उडीद Udid					मूग Mung					Districts
८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
609	325	340	346	538	223	316	374	430	584	Buldhana
493	397	532	306	435	367	230	424	534	409	Akola
400	394	199	442	237	529	308	340	503	243	Amravati
500	307	337	264	305	300	266	399	242	314	Yavatmal
521	350	375	323	441	454	279	391	448	391	Total Amravati Division
286	543	410	370	529	300	200	419	310	414	Wardha
364	469	789	641	420	300	400	353	206	405	Nagpur
275	261	300	432	426	263	294	300	600	417	Bhandara
290	297	250	373	382	354	327	250	590	348	Chandrapur
417	341	250	424	430	292	273	..	300	..	Gadchiroli
301	340	337	438	425	320	291	367	449	377	Total Nagpur Division
384	324	448	419	450	364	306	460	419	402	Total Maharashtra State

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार सरासरी हेक्टरी उत्पन्न १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ.नं. जिल्हे Sr.No.	एकूण कडधान्ये Total Pulses					एकूण अन्नधान्ये Total Foodgrains					Districts	
	१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
१ व. मुंबई	1741	..	Gr. Bombay
२ ठाणे	349	321	334	547	565	1407	965	1562	1690	1579	1579	Thane
३ रायगड	329	262	381	507	412	1493	1431	1732	1925	1684	1684	Raigad
४ रत्नागिरी	304	250	365	481	434	1387	928	1483	1527	1671	1671	Ratnagiri
५ सिंधुदुर्ग	373	278	302	441	367	1515	1469	1627	1620	2064	2064	Sindhudurg
कोंकण वि.	340	287	389	512	478	1446	1180	1606	1714	1705	1705	Konkan Dn.
६ नाशिक	315	312	342	526	469	383	321	569	638	741	741	Nasik
७ धुळे	351	404	430	650	622	395	466	716	888	918	918	Dhule
८ जळगाव	443	465	504	676	604	621	733	1133	1033	1454	1454	Jalgaon
नाशिक वि.	381	404	438	629	578	463	458	800	879	953	953	Nasik Dn.
९ अ. नगर	331	257	350	465	478	308	236	449	515	560	560	Ahmednagar
१० पुणे	343	273	358	510	548	456	417	590	637	865	865	Pune
११ सोलापूर	178	194	385	427	434	279	249	487	520	523	523	Solapur
पुणे वि.	276	244	365	466	480	345	300	505	557	589	589	Pune Dn.

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in Kg. per hectare)

अ.नं. Sr.No.	जिल्हे 1	एकूण कडधान्ये Total pulses					एकूण अन्नधान्ये Total foodgrains					Districts
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	
१२	सातारा	368	312	344	479	416	703	661	829	934	1047	Satara
१३	सांगली	366	239	317	512	463	626	504	815	818	849	Sangli
१४	कोल्हापूर	486	394	419	554	410	1564	1328	1545	1831	1842	Kolhapur
	कोल्हापूर वि.	393	298	342	507	436	860	741	962	1072	1113	Kolhapur Dn.
१५	औरंगाबाद	218	190	424	492	453	265	310	645	573	708	Aurangabad
१६	जालना	283	302	454	461	434	470	496	700	529	705	Jalna
१७	बीड	318	274	416	386	456	381	341	664	473	650	Beed
	औरंगाबाद वि.	271	258	432	450	448	360	370	666	525	686	Aurangabad Dn.
१८	लातूर	352	150	577	302	441	555	182	903	433	950	Latur
१९	उस्मानाबाद	271	120	523	326	508	388	230	690	481	704	Osmanabad
२०	नांदेड	463	310	609	313	537	671	446	958	377	1140	Nanded
२१	परभणी	447	327	476	404	443	553	468	688	487	742	Parbhani
	लातूर वि.	390	245	532	347	475	542	350	793	450	865	Latur

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार सरासरी हेक्टरी उत्पन्न १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ.नं. Sr.No.	जिल्हे 1	एकूण कडधान्ये Total Pulses					एकूण अन्नधान्ये Total Foodgrains					Districts
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	
२२	बुलढाणा	625	362	460	602	681	908	729	1066	844	1363	Buldhana
२३	अकोला	491	413	583	607	575	780	549	1094	763	1240	Akola
२४	अमरावती	691	528	541	807	559	948	673	898	844	1171	Amravati
२५	यवतमाळ	590	588	557	587	608	1012	717	1000	773	1258	Yavatmal
	अमरावती वि.	592	464	538	686	603	902	658	1021	803	1258	Amravati Dn.
२६	वर्धा	715	657	745	859	842	1005	547	827	975	1264	Wardha
२७	नागपूर	431	449	371	649	595	749	742	701	913	965	Nagpur
२८	भंडारा	313	322	338	486	487	1065	969	458	1362	1049	Bhandara
२९	चंद्रपूर	320	290	325	474	510	766	615	383	881	821	Chandrapur
३०	गडचिरोली	329	285	269	445	493	1010	816	711	1233	884	Gadchiroli
	नागपूर वि.	414	406	418	599	603	898	752	638	1074	978	Nagpur Dn.
	महा. राज्य	407	344	466	519	527	623	523	783	768	917	Mah. State

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	रुस Sugar cane (Cane)					कापूस (रुई) Cotton (Lint)					Districts
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
१	बृहन्मंबई	Gr. Bombay
२	ठाणे	Thane
३	रायगड	Raigad
४	रत्नागिरी	Ratnagiri
५	सिंधुदूर्ग	Sindhudurg
	कोकण वि.	Kokan Dn.
६	नाशिक	90824	86309	86673	99391	102007	193	76	136	78	195	Nashik
७	धुळे	82652	83448	68667	66661	63118	101	39	75	128	155	Dhule
८	जळगाव	97627	84206	74045	72500	83692	111	58	111	134	203	Jalgaon
	नाशिक वि.	90173	85134	79644	85604	88279	110	54	101	132	189	Nashik Dn.
९	अहमदनगर	101541	92198	87311	88967	97566	310	182	212	130	283	A'nagar
१०	पुणे	104323	89599	84695	84715	98204	276	242	210	275	297	Pune
११	सोलापूर	97838	81586	85620	80230	86768	160	147	240	264	260	Solapur
	पुणे वि.	101495	89015	86062	84855	94260	195	166	235	216	272	Pune Dn.

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं Sr. No.	जिल्हे 2	ऊस Sugarcane (Cane)					कापूस (रई) Cotton (Lint)					Districts
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
१२	सातारा	94762	106323	93848	78186	87772	270	246	275	191	359	Satara
१३	सांगली	94091	83273	86878	90895	102401	239	356	264	306	326	Sangli
१४	कोल्हापूर	84251	91327	90044	81333	93240	126	267	227	122	166	Kolhapur
	कोल्हापूर वि.	88612	93860	90530	82204	93413	245	282	266	216	332	Kolha. Dn.
१५	औरंगाबाद	95617	90945	90000	88937	86612	133	60	93	194	194	Aurangabad
१६	जालना	94056	86214	104298	92453	99197	160	72	151	82	126	Jalna
१७	बीड	74693	40182	94948	96467	73162	125	111	127	105	161	Beed
	औरंगाबाद वि.	88202	76475	94986	92013	86112	148	75	125	117	150	A'bad Dn.
१८	लातूर	47277	54704	73030	67330	69484	108	18	110	64	143	Latur
१९	उस्मानाबाद	54284	57421	73030	55790	63961	58	..	Osmanabad
२०	नांदेड	60396	44109	47255	45041	75869	122	37	120	63	172	Nanded
२१	परभणी	55792	50932	73030	40000	81333	151	59	102	70	131	Parbhani
	लातूर विभाग	54079	52199	66615	51902	70871	136	47	110	66	150	Latur Dn.

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90-Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

अ. नं. जिल्हे Sr. No.	ऊस Sugarcane (Cane)					कापूस (रई) Cotton (Lint)					Districts	
	१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०		
	1985-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
२२	बुलढाणा	51600	75750	73300	67670	73111	109	34	85	81	135	Buldhana
२३	अकोला	51600	81500	73300	68180	69333	117	44	103	78	123	Akola
२४	अमरावती	51600	71429	73300	68180	78889	95	40	76	84	131	Amravati
	येतमल		71111	73300	68370	69489	110	59	98	56	115	Yeotmal
	अमरावती वि.	51600	72182	73300	68193	71480	108	46	91	73	125	Amrawati Dn.
२६	वर्धा	68180	69480	181	103	98	158	204	Wardha
२७	नागपूर	68180	69480	153	121	105	175	134	Nagpur
२८	भंडारा	68180	69480	Bhandara
२९	चंद्रपूर	69480	140	96	91	117	151	Chandrapur
३०	गडचिरोली	Gadchiroli
	नागपूर वि.	68180	69480	166	105	98	152	176	Nagpur Dn.
	महाराष्ट्र राज्य	89354	86071	85590	81131	88771	123	56	100	89	143	Mah. State

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०—चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr.No.	जिल्हे	सुर्यफूल Sunflower					करडई Safflower				
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१	बृहन्मुंबई
२	ठाणे	295	400	267	300	771
३	रायगड	771
४	रत्नागिरी	473	295	..	285	771
५	सिंधुदुर्ग	702	295
एकूण कोकण विभाग		400	333	267	290	771
६	नाशिक	..	444	444	408	600	435	657	725	680	701
७	धुळे	600	444	308	445	600	435	657	725	680	701
८	जळगाव	800	625	524	792	789	435	657	725	680	701
एकूण नाशिक विभाग		615	477	442	551	674	435	657	725	680	701
९	अहमदनगर	622	594	716	556	635	342	134	379	800	577
१०	पुणे	677	628	368	725	714	265	269	512	584	657
११	सोलापूर	396	262	388	338	663	210	270	198	530	389
एकूण पुणे विभाग		469	408	450	418	656	280	212	351	650	534

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90—Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

शुद्धमूग Groundnut (kharip)					उन्हाळी शुद्धमूग Summer Groundnut					Districts
८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
..	Greater Bombay
..	..	698	840	832	909	1718	1385	2083	2332	Thane
..	..	698	840	832	909	1718	1683	2335	2332	Raigad
..	..	698	840	832	909	1718	1683	2610	2620	Ratnagiri
..	..	698	840	832	909	1718	1715	2461	2519	Sindhudurg
..	..	698	840	832	909	1718	1685	2447	2503	Total Kokan Division
368	493	698	836	832	1352	1270	1258	1795	1579	Nasik
204	364	641	908	671	902	982	1043	1237	1292	Dhule
293	188	757	683	883	1100	1070	889	1522	1611	Jalgaon
264	328	689	828	770	1037	1049	995	1415	1432	Total Nasik Division
350	682	797	988	873	1802	2321	1797	2132	2464	Ahmednagar
648	835	1006	1221	1496	2377	2199	2349	2715	1994	Pune
381	276	708	375	673	1542	1832	1817	1911	1613	Solapur
568	753	942	1066	1253	1654	1909	1808	2035	1931	Total Pune Division

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०-चालू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	सुर्यफूल Sunflower					करडई Safflower				
		१९८५-८६ 1985-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	८९-९० 89-90
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१२	सातारा	567	710	632	155	229	634	327	539
१३	सांगली	583	715	652	155	209	189	303	626
१४	कोल्हापूर	710
	एकूण कोल्हापूर विभाग	600	725	643	155	220	314	309	599
१५	औरंगाबाद	604	621	354	447	870	261	291	478	532	572
१६	जालना	598	600	395	452	822	484	425	497	257	603
१७	बीड	330	243	473	274	566	800	419	610	721	685
	एकूण औरंगाबाद विभाग	398	325	441	325	641	482	371	523	479	610
१८	लातूर	387	91	545	379	595	310	144	375	349	401
१९	उस्मानाबाद	400	170	451	126	514	451	433	392	647	636
२०	नांदेड	589	407	452	151	776	494	432	978	361	641
२१	परभणी	319	332	384	445	695	609	646	635	788	678
	एकूण लातूर विभाग	399	164	474	265	600	511	512	522	667	629

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90-Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

भुईमूग Groundnut (kh)					उन्हाळी भुईमूग Summer Groundnut					Districts
८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1390	1128	1276	1340	1381	2093	2619	1948	3221	2748	Satara
846	814	884	1074	1009	1625	2595	1824	2329	2570	Sangli
1855	1398	1405	1444	1574	2168	3091	2334	3263	2673	Kolhapur
1395	1131	1212	1303	1365	2080	2778	1955	2874	2658	Total Kolhapur Divn.
154	187	426	531	611	..	1246	829	1515	1664	Aurangabad
245	323	673	554	710	1329	1246	999	1297	1489	Jalna
410	237	893	468	662	974	1246	1227	1417	1548	Beed
261	240	657	505	651	1000	1246	1135	1403	1547	Total Aurangabad Divn
370	176	629	255	607	1248	..	837	1061	1799	Latur
485	112	1067	294	799	1056	1734	1470	1334	1465	Osmanabad
204	207	597	234	797	974	634	928	1278	1578	Nanded
722	284	820	435	663	1329	1246	1524	1458	1570	Parbhani
425	179	761	290	683	1147	921	1288	1358	1569	Total Latur Divn.

१२. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८५-८६ ते १९८९-९०-चाळू
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	सुर्यफूल Sunflower					करडई Safflower				
		१९८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०
		१९८५-८६ १९८५-८६	८६-८७ ८६-८७	८७-८८ ८७-८८	८८-८९ ८८-८९	८९-९० ८९-९०	८५-८६ ८५-८६	८६-८७ ८६-८७	८७-८८ ८७-८८	८८-८९ ८८-८९	८९-९० ८९-९०
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२२	बुलढाणा	४१६	४९७	६५२	५५७	६३६	३४०	२२६	३८६	३९०	५८४
२३	अकोला	४१९	५२५	४३२	४१८	५६८	३२६	३१४	४४१	३६७	३८१
२४	अमरावती	५००	५०५	६६७	४७९	४२९	३३६	२५१	२७८	३८३	५२०
२५	यवतमाळ	३००	५३३	७३१	४४०	५५८	३३६	२५१	२७८	३८३	५२०
एकूण अमरावती विभाग		४२०	५०५	५६९	४८०	५८९	३३७	२५२	३९७	३८३	५२०
२६	वर्धा	४००	७००	४४४	३८३	५२०
२७	नागपूर	३८३	५२०
२८	भंडारा	५००	६५०	४००	३८३	५२०
२९	चंद्रपूर	४००	७२७	५१०	३८३	..
३०	गडचिरोली	३८३	५२०
एकूण नागपूर विभाग		५००	६५०	४००	७०५	४६७	३८३	५२०
एकूण महाराष्ट्र राज्य		४१७	२६६	४८३	७३७	६२१	४०२	३३८	४६३	५६०	५८४

12. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1985-86 to 1989-90-Contd.

(Average yield in kg. per hectare)

भुईमूग Groundnut (kharip)					उन्हाळी भुईमूग Summer Groundnut					Districts
८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	८९-९०	
85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	85-86	86-87	87-88	88-89	89-90	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
291	273	660	455	711	1144	1049	698	1285	1245	Buldhana
258	204	713	424	439	1019	907	909	1032	1373	Akola
574	514	626	837	732	966	1011	860	1186	1486	Amravati
569	342	592	601	523	1130	1139	996	1093	1348	Yavatmal
410	379	633	677	667	1090	1059	876	1129	1341	Total Amravati Division
541	435	781	740	746	1011	1190	743	1160	1085	Wardha
637	767	720	765	767	1315	1454	683	1112	1580	Nagpur
636	591	742	755	770	1818	1181	1099	1403	1603	Bhandara
500	591	742	755	770	1818	1181	945	1366	..	Chandrapur
..	945	1700	..	Gadchiroli
590	591	742	755	770	1333	1250	1000	1216	1365	Total Nagpur Division
673	616	888	907	968	1272	1401	1483	1582	1671	Total Maharashtra State

१३. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
पीक : तांदूळ (एकूण) Crop : Rice (Total)

वाव	८४-८५ 84-85	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	Item
1	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र ..	15.20	15.40	15.27	13.70	15.45	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. जातीच्या वियाण्याचे क्षेत्र ..	10.12	10.63	10.53	9.02	11.46	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ चो १ शी ..	66.8	69.0	69.0	65.8	74.2	%2 to 1
४ ओलिताचे क्षेत्र ..	3.30	3.97	4.62	3.18	3.79	Irrigated area
५ ओलिताचे क्षेत्राची एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी ..	21.7	25.8	30.3	23.2	24.5	%to total area
६ एकूण उत्पादन ..	19.36	21.82	17.51	17.13	26.52	Total production
७ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादन ..	14.32	17.72	14.56	12.48	21.24	Hy./HYV production
८ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादनाची एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी ..	74.0	81.2	83.2	72.9	80.1	%to total production

13. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State
 पीक : तांदूळ (एकूण) Crop : Rice (Total)

वाढ	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
९ ओलिताचे उत्पादन ..	3.70	5.55	5.10	3.34	6.85	Production of Irrigated area
१० ओलिताचे उत्पादनाची एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी ..	19.1	25.4	29.1	19.5	25.8	%to total production
११ एकूण सरासरी उत्पन्न ..	1274	1416	1147	1250	1716	Total Av. yield
१२ संकरित/अ. उ. वे. जातीचे सरासरी उत्पन्न ..	1415	1668	1383	1384	1854	Hy./HYV Av. yield
१३ ओलिताचे सरासरी उत्पन्न ..	1121	1398	1102	968	1807	Av. yield of Irr. area
१४ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र ..	411.59	411.37	411.67	388.06	417.36	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	583.37	638.25	605.57	568.63	704.89	(b) Production
१५ महाराष्ट्राची भारताशी टक्केवारी ..						%to All India—
(अ) क्षेत्र ..	3.7	3.7	3.7	3.5	3.7	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	3.3	3.4	2.8	3.0	3.8	(b) Production

१४. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
पीक : खरीप ज्वारी Crop : Kh. Jowar

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र ..	28.70	28.80	28.69	29.73	27.31	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. जातीच्या विषाण्याचे क्षेत्र ..	20.30	21.94	23.38	23.70	21.42	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	70.7	76.2	81.5	79.7	78.4	% 2 to 1
४ ओलिताचे क्षेत्र ..	0.31	0.26	0.24	0.19	0.20	Irrigated area
५ ओलिताचे क्षेत्राची एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी ..	1.1	0.9	0.8	0.6	0.7	% to total area
६ एकूण उत्पादन ..	29.67	26.52	21.11	38.91	24.59	Total production
७ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादन ..	23.92	23.55	20.55	33.73	21.94	Hy./HYV production
८ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादनाची एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी ..	80.6	88.8	97.3	86.7	89.2	% to total production

14. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and Production (Lakh tonnes) in Maharashtra State
पीक : खरीप ज्वारी **Crop : Kharif Jowar**

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
९ ओलिताचे उत्पादन ..	0.45	0.39	0.36	0.35	0.37	Production of Irrigated area
१० ओलिताचे उत्पादनाचो एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी ..	1.5	1.5	1.7	0.9	1.5	%to total production
११ एकूण सरासरी उत्पन्न ..	1034	921	736	1309	900	Total Av. yield
१२ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे सरासरी उत्पन्न ..	1178	1073	879	1423	1025	Hy./HYV Av. yield
१३ ओलिताचे सरासरी उत्पन्न ..	1485	1500	1500	1842	1909	Av. yield of Irr. area
१४ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र ..	94.57	95.50	97.32	95.98	89.50	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	77.51	72.72	64.70	85.61	70.62	(b) Production
१५ महाराष्ट्राची भारताशी टक्केवारी—						%to All India—
(अ) क्षेत्र ..	30.3	30.2	29.5	31.0	30.5	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	38.3	36.5	32.6	45.5	34.8	(b) Production

१५. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हे. उत्पन्न (किलोमध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
पीक : बाजरी Crop : Bajra

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र ..	17.61	17.03	17.34	18.15	19.64	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. जातीच्या विभागचे क्षेत्र ..	9.21	10.08	10.41	11.53	13.98	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	52.3	59.2	60.0	62.4	71.2	%2 to 1
४ ओलिताचे क्षेत्र ..	0.49	0.47	0.53	0.59	0.56	Irrigated area
५ ओलिताचे क्षेत्राची एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी ..	2.8	2.7	3.1	3.3	2.9	%to total area
६ एकूण उत्पादन ..	5.66	4.20	4.65	9.10	9.00	Total production
७ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादन ..	3.49	3.00	3.22	7.09	7.47	Hy./HYV production
८ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादनाची एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी ..	61.6	71.4	69.2	77.9	83.0	%to total production

15. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : बाजरी

Crop : Bajra

बाब	१९८४-८५ 1984-85 2	८५-८६ 85-86 3	८६-८७ 86-87 4	८७-८८ 87-88 5	८८-८९ 88-89 6	Item
1						
९ ओलिताचे उत्पादन	0.37	0.20	0.38	0.56	0.44	Production of Irrigated area
१० ओलिताचे उत्पादनाची एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	6.5	4.8	8.2	6.2	4.9	%to total production
११ एकूण सरासरी उत्पन्न	322	246	268	501	459	Total Av. yield
१२ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे सरासरी उत्पन्न	379	298	309	615	534	Hy./HYV Av. yield
१३ ओलिताचे सरासरी उत्पन्न	755	424	712	950	788	Av. yield of Irr. area
१४ अखिल भारत—						All India
(अ) क्षेत्र	106.19	106.52	112.66	87.13	120.46	(a) Area
(ब) उत्पादन	60.46	36.64	45.13	32.98	77.80	(b) Production
१५ महाराष्ट्राची भागताशी टक्केवारी—						% to All India—
(अ) क्षेत्र	16.6	16.0	15.4	20.8	16.3	(a) Area
(ब) उत्पादन	9.4	11.5	10.3	27.6	11.6	(b) Production

१६. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
पीक : गहू Crop : Wheat

वाव 1	१९८४-८५ 1984-85 2	८५-८६ 85-86 3	८६-८७ 86-87 4	८७-८८ 87-88 5	८८-८९ 88-89 6	Item
१ एकूण क्षेत्र ..	9.89	8.82	7.35	7.33	8.79	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. जातीच्या वियाण्याचे क्षेत्र ..	7.28	6.36	5.06	6.11	7.90	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	73.6	72.1	68.8	75.0	89.9	% 2 to 1
४ ओलिताचे क्षेत्र ..	5.49	4.84	3.40	3.76	4.93	Irrigated area
५ ओलिताचे क्षेत्राची एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी ..	55.5	54.9	46.3	51.3	56.1	% to total area
६ एकूण उत्पादन ..	8.57	6.44	5.36	6.33	10.43	Total production
७ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादन ..	6.76	5.34	4.34	5.64	9.81	Hy./HYV production
८ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे उत्पादनाची एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी ..	78.8	82.9	81.0	89.1	94.1	% to total production

16. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and Production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : गहू

Crop : Wheat

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
९ ओलिताचे उत्पादन ..	6.10	4.79	3.58	4.19	7.57	Production of Irrigated area
१० ओलिताचे उत्पादनाची एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी .. ✓	71.2	74.4	66.8	66.2	72.6	% to total production
११ एकूण सरासरी उत्पन्न ..	866	731	729	864	1187	Total Av. yield
१२ संकरित/अ. उ. दे. जातीचे सरासरी उत्पन्न ..	929	839	857	924	1242	Hy./HYV Av. yield
१३ ओलिताचे सरासरी उत्पन्न ..	1111	990	1051	1113	1535	Av. yield of Irri. area
१४ अखिल भारत--						All India--
(अ) क्षेत्र ..	235.65	229.97	231.31	230.63	241.09	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	440.69	470.52	443.23	461.69	541.10	(b) Production
१५ महाराष्ट्राची भारताशी टक्केवारी--						% to All India--
(अ) क्षेत्र ..	4.2	3.8	3.2	3.2	3.6	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	1.9	1.4	1.2	1.4	1.9	(b) Production

१७. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

17. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : रबी ज्वारी

Crop : Rabi Jowar

क्र.सं.	विवरण	१९८४-८५ 1984-85	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	विवरण
१		२	३	४	५	६	Item
१	एकूण क्षेत्र	36.92	37.45	34.66	36.89	34.54	Total area
२	सर्कारित क्षेत्र	10.37	13.34	15.40	14.48	13.62	Hy. area
३	टक्केवारी २ ची १ शी	28.1	35.6	44.4	39.2	39.4	% 2 to 1
४	सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि.ग्रॅ.मध्ये)	497	339	283	558	527	Average yield in kg./ha.
५	एकूण उत्पादन	18.36	12.71	9.82	20.61	18.19	Total Production
६	ओलिताचे क्षेत्र	3.75	3.59	3.43	3.87	4.55	Irrigated area
	एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	10.1	9.6	9.9	10.5	13.2	% to total area
७	ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	4.15	2.72	2.69	3.34	4.65	Production from irrigated area
	एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	✓ 22.6	21.4	27.4	16.2	25.6	% to total production
८	अखिल भारत—						All India—
	(अ) क्षेत्र	64.82	65.47	62.16	64.02	56.50	(a) Area
	(ब) उत्पादन	36.51	29.25	27.15	36.35	31.09	(b) Production
९	अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to all India—
	(अ) क्षेत्र	57.0	57.2	55.8	57.6	61.1	(a) Area
	(ब) उत्पादन	50.3	43.5	36.2	56.7	58.5	(b) Production

१८. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

18. Area (Lakh ha.), Average yield (kg. / ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण तूणधान्ये

Crop : Total Cereals

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र ..	113.11	112.31	108.26	110.91	110.92	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र ..	58.24	62.98	65.50	65.61	69.32	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	51.5	56.1	60.5	59.2	62.5	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि.ग्रॅ.मध्ये)	762	678	570	870	843	Average yield (Kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन ..	86.22	76.15	61.69	96.50	93.47	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र ..	14.20	13.53	12.64	12.00	14.43	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी ..	12.5	12.0	11.7	10.8	13.0	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	15.35	14.44	12.55	12.26	20.45	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	13.6	19.0	20.3	12.7	21.9	% to total production
८ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र ..	1039.36	1036.05	1040.39	984.23	1045.28	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	1335.76	1370.79	1317.09	1293.91	1560.73	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to All India—
(अ) क्षेत्र ..	10.9	10.8	10.4	11.3	10.6	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	6.5	5.6	4.7	7.5	6.0	(b) Production

आलेख पृ. क्र. १७१ वर पहावा.
Graph is on page 171.

१९. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

19. Area (Lakh ha.), Average yield (kg. / ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : तूर

Crop : Tur

बाब	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र ..	7.58	7.57	7.60	7.79	8.97	Total Area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) ..	640	597	490	686	666	Average yield (kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन ..	4.85	4.51	3.73	5.35	5.98	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	% to total area
७ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र ..	31.55	31.84	31.47	33.33	34.89	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	25.85	24.41	22.71	22.82	27.18	(b) Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to All India—
(अ) क्षेत्र ..	24.0	23.8	24.1	23.4	25.7	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	18.8	18.5	16.4	23.4	22.0	(b) Production

२०. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
 20. Area (Lakh ha.), Average yield (kg.) and Production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : हरभरा

Crop : Gram

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-99	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र	5.09	5.34	4.82	5.60	6.67	Total area
२ संकरित-क्षेत्र	Hy. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये)	396	329	268	419	611	Average yield (Kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन	2.02	1.76	1.29	2.28	4.08	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र	1.19	1.23	0.90	1.20	1.62	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	23.4	23.0	18.7	21.4	24.3	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	0.65	0.59	0.36	0.65	1.20	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	32.2	33.5	27.9	28.5	29.4	% to total production
८ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र	69.04	78.05	69.84	57.67	68.10	(a) Area
(ब) उत्पादन	45.61	57.88	45.32	36.26	51.29	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to all India—
(अ) क्षेत्र	7.4	6.0	6.9	9.7	9.8	(a) Area
(ब) उत्पादन	4.4	3.0	2.8	6.3	8.0	(b) Production

२१. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

21. Area (Lakh ha.), Average yield (kg.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : उडीद

Crop : Udid

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	84-85 2	85-86 3	86-87 4	87-88 5	88-89 6	
१ एकूण क्षेत्र ..	4.63	4.54	4.56	4.70	5.14	Total Area
२ संकरित/अ. ऊ. दे. क्षेत्र	Hy./Hyv area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	% 2 to 1
४ सरासरी हे. उत्पन्न (किलोमध्ये)	198	384	324	448	419	Average yield (Kg./hu.)
५ एकूण उत्पादन ..	0.92	1.74	1.48	2.10	2.15	Total Production
६ ओलीताचे क्षेत्र	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	% to total area
७ अखिल भारत						All India
(अ) क्षेत्र ..	36.1	28.2	28.2	26.72	30.12	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	11.8	10.1	10.6	11.13	14.43	(b) Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी						% to all India
(अ) क्षेत्र ..	12.8	16.1	16.2	17.6	17.1	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	7.8	17.2	14.0	18.9	14.9	(b) Production

२२. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

22. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg). and production (lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : मूग

Crop : Mung

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
१ एकूण क्षेत्र ..	5.13	5.33	5.21	6.36	7.98	Total area
२ संकरीत/अ. उ. दे. क्षेत्र	Hy./Hyv area
३ टक्केवारी २ ची १ शी.	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्ट. उत्पन्न .. (किलोमध्ये)	310	366	306	460	419	Average yield (Kg/ha)
५ एकूण उत्पादन ..	1.59	1.95	1.59	2.92	3.35	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	% to total area
७ अखिल भारत						All India
(अ) क्षेत्र ..	29.7	29.2	30.6	29.52	32.87	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	12.0	11.6	10.8	12.15	14.20	(b) Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी	% to All India
(अ) क्षेत्र ..	17.3	18.3	17.0	21.5	24.3	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	13.2	16.8	14.7	24.0	23.6	(b) Production

२३. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
23. Area (Lakh ha.), Average yield (kg.) and Production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण कडधान्ये

Crop : Total Pulses

वाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र	28.33	28.60	28.36	30.33	33.30	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. जातींच्या वियाणांचे क्षेत्र	Hy./HYV. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये)	393	407	344	466	519	Average yield (kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन	11.14	11.64	9.75	14.14	17.30	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र	1.19	1.27	0.92	1.23	1.62	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	4.2	4.4	3.2	4.1	4.9	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	0.65	0.59	0.36	0.65	1.20	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	5.8	5.1	3.7	4.6	6.9	% to total production
८ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र	227.37	244.18	231.56	212.72	231.46	(a) Area
(ब) उत्पादन	119.63	133.61	117.07	109.62	138.49	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to All India—
(अ) क्षेत्र	12.5	11.7	12.2	14.3	14.4	(a) Area
(ब) उत्पादन	9.3	8.7	8.3	12.9	12.5	(b) Production

आलेख पृ. क्र. १७३ वर पहावा.

Graph is on page No. 173.

२४. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनांमध्ये)
 24. Area (Lakh ha.), Average yield (kg.) and Production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण अन्नधान्ये

Crop : Total Foodgrains

बाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र ..	141.44	140.91	136.62	141.23	144.22	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र ..	58.24	62.98	65.50	65.61	69.32	Hy./HYV. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	41.2	44.7	47.9	46.5	48.1	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि.ग्रॅ.मध्ये)	688	62.3	523	783	768	Average yield (Kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन ..	97.36	87.79	71.44	110.64	110.77	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र ..	15.4	14.80	13.56	13.23	16.05	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	10.8	10.5	9.9	9.4	11.1	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	16.0	15.03	12.92	12.91	21.65	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	16.4	17.1	18.1	11.7	19.5	% to total Production
८ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र ..	1266.73	1280.23	1271.95	1196.96	1276.74	a) Area
(ब) उत्पादन ..	1455.39	1504.40	1434.18	1403.54	1699.22	b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी						% to all India—
(अ) क्षेत्र ..	11.2	11.0	10.7	11.8	11.3	a) Area
(ब) उत्पादन ..	6.7	5.8	5.0	7.9	6.5	b) Production

आलेख पृ. क्र. १७५ वर पहावा
 Graph is on page No. 175.

२५. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

25. Area (Lakh ha.) Average yield (Kg./ha.), and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : कापूस

Crop : Cotton

बाब	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र	.. 26.84	27.53	26.93	25.18	26.28	Total area
२ संकरित क्षेत्र	.. 6.08	7.65	7.24	6.84	7.75	Hy. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	.. 22.6	27.8	26.9	27.2	29.5	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (रुई) (किलोग्रॅममध्ये)	.. 93	123	56	100	89	Average yield (lint) (Kg./ha.)
५ कापसाचे उत्पादन (१७० किलो- ग्रॅमच्या एक लाख गाठी)	14.67	19.90	8.89	14.81	13.73	Production of cotton (lakh bales of 170 Kg. each)
६ ओलित क्षेत्र	.. 1.00	1.07	0.67	0.30	0.54	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	.. 3.7	3.9	2.5	1.2	2.1	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन (लाख गाठी)	.. 1.03	1.10	0.50	0.36	0.63	Produ. from Irr. area (lakh bales)
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	.. 7.0	5.5	5.6	2.4	4.6	% to total production
८ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र	.. 73.82	75.33	69.48	64.59	73.43	a) Area
(ब) उत्पादन	.. 85.07	87.27	69.05	63.82	87.44	b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to all India—
(अ) क्षेत्र	.. 36.4	36.5	38.8	39.0	35.8	a) Area
(ब) उत्पादन	.. 17.2	22.8	12.9	23.2	15.7	b) Production

२६. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (टनामध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

26. Area (Lakh ha.), Average yield (tonnes/ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : ऊस

Crop : Sugarcane

बाब	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१ एकूण क्षेत्र ..	3.54	3.19	3.35	3.45	3.88	Total area
२ कापणीचे क्षेत्र ..	2.93	2.65	2.80	2.92	3.14	Harvested area
३ सरासरी उत्पन्न ऊसाचे (टन/हेक्टर) ..	90.1	89.4	86.1	85.6	81.1	Average yield (tonnes/ha.) cane
४ ऊसाचे उत्पादन ..	263.67	237.06	240.91	249.84	255.00	Production of cane
५ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र ..	29.53	28.49	30.79	32.79	33.29	a) Area
(ब) उत्पादन ..	1703.19	1706.48	1860.89	1967.37	2030.37	b) Production
६ एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	12.0	11.2	10.9	10.5	11.7	% to all India total Area
७ (ऊस) उत्पादन ..	15.2	13.9	12.9	12.7	12.6	(cane) Production

२७. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

27. Area (Lakh ha.), Average yield (kg) and Production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : भुईमूग

Crop : Groundnut

वाव	१९८४-८५ 1984-85	८५-८६ 85-86	८६-८७ 86-87	८७-८८ 87-88	८८-८९ 88-89	Item
1	2	3	4	5	6	
Kharip Groundnut						
१ एकूण क्षेत्र ..	6.27	6.26	6.12	5.94	6.61	Total Area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि.ग्रॅ.मध्ये) ..	914	673	616	888	907	Average yield (kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन ..	5.73	4.22	3.77	5.28	6.00	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र ..	0.25	0.18	0.11	0.09	0.14	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी ..	3.98	3.8	1.8	1.5	2.1	% to total area
७ अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र ..	60.18	62.44	60.41	56.71	70.24	a) Area
(ब) उत्पादन ..	46.91	37.58	44.26	41.83	74.89	b) Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to All India
(अ) क्षेत्र ..	10.4	10.0	10.1	10.5	9.4	a) Area
(ब) उत्पादन ..	12.2	10.3	8.5	12.6	8.0	b) Production
Summer Groundnut						
९ एकूण क्षेत्र ..	1.10	0.37	0.41	1.08	2.56	Total Area
१० एकूण उत्पादन ..	1.57	0.47	0.58	1.52	4.06	Total Production

२८. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
 28. Area (Lakh ha.), Average yield (kg.) and Production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : तीळ, जवस, करडई, सूर्यफूल

Crop : Sesamum, Linseed, Safflower, Sunflower

बाव	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-९८	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
Sesamum						
१ एकूण क्षेत्र	2.21	2.27	2.16	2.56	3.80	Total area
२ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि.ग्रॅ.मध्ये)	235	220	228	253	205	Average yield (Kg./ha.)
३ एकूण उत्पादन	0.52	0.50	0.49	0.65	0.78	Total Production
४ अखिल भारताशी एकूण उत्पादनाची टक्केवारी—						% to all India—
(अ) क्षेत्र	10.4	10.2	10.0	11.9	15.5	a) Area
(ब) उत्पादन	10.0	10.0	10.9	11.1	11.4	b) Production
Linseed						
५ एकूण क्षेत्र	2.49	2.47	2.16	2.19	2.15	Total Area
६ सरासरी उत्पन्न	248	218	181	254	259	Average yield
७ एकूण उत्पादन	0.62	0.54	0.39	0.56	0.55	Total Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to all India—
(अ) क्षेत्र	17.8	17.3	18.7	19.0	17.9	a) Area
(ब) उत्पादन	15.9	14.4	12.3	14.2	15.2	b) Production

२८. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)—समाप्त

28. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State—Concl'd.

पीक : तीळ, जवस, करडई, सूर्यफूल

Crop : Sesamum, Linseed, Safflower, Sunflower

बाब	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
Safflower						
९ एकूण क्षेत्र	6.10	6.19	5.84	7.08	5.90	Total area
१० सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये)	596	402	338	600	560	Average yield (Kg./ha.)
११ एकूण उत्पादन	3.64	2.49	1.97	3.28	3.30	Total Production
१२ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to all India—
(अ) क्षेत्र	66.4	67.9	65.5	67.3	72.3	a) Area
(ब) उत्पादन	70.7	71.6	55.8	71.0	74.2	b) Production
Sunflower						
१३ एकूण क्षेत्र	3.25	3.25	3.14	4.06	4.55	Total area
१४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये)	523	417	266	483	337	Average yield (Kg./ha.)
१५ एकूण उत्पादन	1.70	1.36	0.84	1.96	1.54	Total Production
१६ अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to all India—
(अ) क्षेत्र	38.9	43.2	30.7	24.6	41.2	a) Area
(ब) उत्पादन	38.6	48.4	20.0	30.9	41.6	b) Production

२९. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

29. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण तेलबिया

Crop : Total Oilseeds

बाब	१९८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८	८८-८९	Item
1	1984-85	85-86	86-87	87-88	88-89	
	2	3	4	5	6	
१. एकूण क्षेत्र	22.84	22.42	21.35	25.05	27.38	Total Area
२. एकूण उत्पादन	14.17	9.98	8.38	13.96	17.02	Total Production
३. सरासरी उत्पन्न (किलो/हेक्टरमध्ये) ..	620	445	392	557	622	Av. yield in (Kg./ha.)
४. अखिल भारत—						All India—
(अ) क्षेत्र	189.24	190.22	186.26	201.32	218.97	a) Area
(ब) उत्पादन	129.46	108.33	112.70	126.55	180.33	b) Production
५. अखिल भारताशी टक्केवारी—						% to all India—
(अ) क्षेत्र	12.1	9.2	11.5	12.4	12.5	a) Area
(ब) उत्पादन	10.9	9.2	7.4	11.0	9.4	b) Production

आलेख पृ. क्र. १७७ वर पहावा.
Graph is on page No. 177.

३०. महाराष्ट्रातील संकरित आणि अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जातींची व्याप्ती

(प्रमाण : लाख हेक्टर)

वर्ष	खरीप Kharif					रबी		
	अऊदे भात HYV Paddy 2	संकरित अऊदे ज्वारी Hy/HYV Jowar 3	संकरित वाजरी Hy Bajari 4	संकरित मका Hy. Maize 5	एकूण खरीप Total Kharif 6	संकरित ज्वारी Hy./HYV Jowar 7	अऊदे गहू HYV Wheat 8	संकरित मका Hy. Maize 9
१९६७-६८	0.62	2.10	1.04	0.07	3.83	0.18	0.13	0.03
१९६८-६९	1.29	5.07	2.71	0.09	9.16	0.28	0.95	0.02
१९६९-७०	1.82	3.08	3.03	0.06	7.99	0.19	1.59	0.01
१९७०-७१	2.12	4.87	4.81	0.05	11.85	0.13	2.09	0.01
१९७१-७२	2.25	3.20	1.98	0.03	7.46	0.09	2.07	0.01
१९७२-७३	2.28	3.30	2.96	0.02	8.56	0.12	3.10	0.01
१९७३-७४	3.67	5.08	8.23	0.08	17.06	0.32	3.77	0.02
१९७४-७५	3.52	4.33	6.24	0.08	14.17	0.25	4.03	0.03
१९७५-७६	5.08	7.54	4.09	0.19	16.90	0.74	9.76	0.08
१९७६-७७	8.20	13.88	1.95	0.33	24.36	0.58	9.23	0.11
१९७७-७८	8.68	17.14	2.26	0.36	28.44	0.63	9.91	0.11
१९८०-८१	9.13	17.60	6.10	0.48	33.31	1.66	8.14	0.14
१९८१-८२	9.32	18.53	6.69	0.39	34.93	1.22	8.77	0.17
१९८२-८३	9.00	19.03	7.43	0.33	35.79	3.31	7.93	0.18
१९८३-८४	10.03	19.13	11.18	0.55	40.89	12.87	10.98	0.20
१९८४-८५	10.12	20.30	9.21	0.50	40.13	10.37	7.28	0.32
१९८५-८६	10.44	21.०४	10.08	0.51	42.97	13.33	6.36	0.13
१९८६-८७	10.36	23.38	10.41	0.52	44.67	15.40	5.06	0.20
१९८७-८८	8.89	23.70	11.53	0.57	44.69	14.48	6.11	0.20
१९८८-८९	11.09	21.42	13.98	0.72	47.21	13.62	7.90	0.23

30. Coverage under Hybrid and High Yielding Varieties in Maharashtra

(Unit lakh ha.)

Rabi		उन्हाळी Summer				एकूण Total Rabi 10	एकूण Grand Total 15	पूर्वीच्या वर्षापेक्षा वाढीची टक्केवारी Percentage increase over previous year 16	Year
एकूण रबी Total Rabi 10	अउदे भात HYV Paddy 11	संकरित मका Hy. Maize 12	संकरित ज्वारी Hy. Jowar 13	एकूण उन्हाळी Total Summer 14					
0.34	0.03	0.03	..	0.06	4.23	291.7	1967-68		
1.25	0.01	0.01	10.42	146.3	1968-69		
1.79	0.03	0.03	9.81	-5.9	1969-70		
2.23	0.05	0.05	14.13	44.0	1970-71		
2.17	0.07	0.07	9.70	-31.4	1971-72		
3.23	0.07	0.07	11.86	22.3	1972-73		
4.11	0.25	0.25	21.42	80.6	1973-74		
4.31	0.11	0.11	18.59	-13.2	1974-75		
10.58	0.31	..	0.06	0.37	27.85	49.8	1975-76		
9.92	0.19	..	0.01	0.20	34.48	23.8	1976-77		
10.65	0.26	..	0.06	0.32	39.41	14.3	1977-78		
9.94	0.28	0.28	43.53	7.7	1980-81		
10.16	0.28	0.28	45.37	4.2	1981-82		
11.42	0.22	0.22	47.43	4.5	1982-83		
24.05	0.29	0.29	65.23	37.5	1983-84		
17.97	0.14	0.14	58.24	-10.7	1984-85		
19.82	0.19	0.19	62.98	7.5	1985-86		
20.66	0.17	0.17	65.50	3.8	1986-87		
20.79	0.13	0.13	65.61	0.2	1987-88		
21.75	0.36	0.36	69.32	5.7	1988-89		

३१. महाराष्ट्रातील प्रमुख फळे आणि भाजीपाला क्षेत्र

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

वर्ष 1	फळे				
	द्राक्षे Grapes 2	केळी Banana 3	आंवा Mangoes 4	मोसंबी Sweet orange 5	संत्रा Mandrin orange 6
१९६०-६१	1	23	12	12	6
१९६८-६९	2	32	12	8	15
१९७३-७४	2	32	12	7	19
१९७४-७५	2	41	13	7	20
१९७५-७६	2	44	15	7	20
१९७६-७७	2	46	14	7	21
१९७७-७८	2	46	15	5	21
१९७८-७९	3	51	15	3	22
१९७९-८०	3	52	13	3	23
१९८०-८१	3	54	12	3	26
१९८१-८२	4	57	15	3	27
१९८२-८३	4	52	15	3	28
१९८३-८४	4	53	15	3	29

31. Area under major fruits and vegetables in Maharashtra

(Area in '000' hectares)

FRUITS						
लिंबू Sour lime 7	पेरू Guava 8	चिकू Chiku 9	काजू Cashewnut 10	इतर फळे Other fruits 11	एकूण फळे Total fruits 12	Year
1	4	..	4	6	69	1960-61
1	4	1	10	4	89	1968-69
2	4	1	12	3	94	1973-74
2	5	1	12	4	107	1974-75
2	5	1	16	5	117	1975-76
2	6	1	16	4	119	1976-77
3	5	1	17	5	120	1977-78
3	5	1	17	5	125	1978-79
3	5	1	18	7	128	1979-80
3	5	1	18	7	132	1980-81
3	5	1	18	2	140	1981-82
3	5	1	18	6	135	1982-83
4	5	1	16	5	135	1983-84

३१. महाराष्ट्रातील प्रमुख फळे आणि भाजीपाला क्षेत्र-समाप्त

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

वर्ष 1	भाजीपाला			
	बटाटा Potato 13	रताळी Sweet Potato 14	कांदा Onion 15	कोबी Cabbage 16
१९६०-६१	16	6	22	2
१९६८-६९	13	7	37	2
१९७३-७४	8	5	45	3
१९७४-७५	10	6	50	3
१९७५-७६	11	6	49	3
१९७६-७७	11	6	44	2
१९७७-७८	10	6	53	3
१९७८-७९	11	6	53	4
१९७९-८०	12	5	58	4
१९८०-८१	13	5	61	4
१९८१-८२	13	6	62	4
१९८२-८३	13	5	58	4
१९८३-८४	12	5	62	4

31. Area under major fruits and vegetables in Maharashtra—*Concl.*

(Area in ' 000 ' hectares)

VEGETABLES					
वांगी Brinjal 17	टोमॅटो Tomato 18	भेंडी Bhendi 19	इतर भाजीपाला Other Veg. 20	एकूण भाजीपाला Total Veg. 21	Year
9	5	3	15	78	1960-61
12	8	3	19	101	1968-69
15	10	5	21	112	1973-74
14	11	5	23	122	1974-75
12	10	4	24	119	1975-76
14	12	5	22	116	1976-77
14	12	4	25	127	1977-78
16	14	4	28	134	1978-79
16	14	5	25	139	1979-80
16	14	5	27	145	1980-81
17	14	4	20	147	1981-82
18	15	5	19	145	1982-83
18	15	6	28	150	1983-84

३२. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९६१-६२ 1961-62		१९८१-८२ 1981-82		१९८३-८४ 1983-84		१९८४-८५ 1984-85	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7	महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9
भात	99.1	93.5	111.6	110.1	114.3	111.6	114.2	111.4
गहू	108.7	85.5	120.0	139.4	141.7	155.4	118.4	148.4
खरीप ज्वारी	96.1	N. A.	120.3	N. A.	116.9	N. A.	113.7	N. A.
रबी ज्वारी	113.8	N. A.	108.9	N. A.	109.6	N. A.	112.7	N. A.
एकूण ज्वारी	106.1	98.2	113.9	89.2	112.8	88.3	113.2	85.7
बाजरी	81.9	90.2	84.3	94.7	87.9	95.1	85.4	85.3
बाली	106.7	111.6	95.6	58.7	323.1	47.1	270.4	42.6
मका	61.5	78.7	143.9	101.4	219.5	100.1	192.5	99.1
रागी	105.7	105.2	100.6	108.4	107.4	106.2	107.1	99.1
कोद्रा	115.5	N. A.	69.0	N. A.	97.3	N. A.	82.3	N. A.
इतर तृणधान्ये	97.8	98.8	86.0	78.5	98.7	75.5	76.8	66.7
एकूण तृणधान्ये	100.4	92.8	107.5	105.3	110.5	107.7	107.8	104.1
हरभरा	115.7	124.1	120.9	102.3	141.9	93.1	146.1	89.8
सूर	91.2	92.6	106.4	113.5	118.7	121.6	123.1	119.2
इतर कडधान्ये	87.1	103.8	98.2	113.3	103.4	115.0	93.4	110.8

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

N. A.—Not available.

32. Comparative Index Number of AREA in Maharashtra State vis-a-vis All India

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९८५-८६ 1985-86		१९८६-८७ 1986-87		१९८७-८८ 1987-88		१९८८-८९ 1988-89		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	
115.8	111.3	114.8	111.4	103.2	105.0	116.1	113.2	Rice
105.6	144.8	88.1	145.0	87.8	145.2	105.3	151.7	Wheat
114.1	N. A.	113.6	N. A.	117.8	N. A.	108.2	N. A.	Kharif Jowar
114.4	N. A.	105.8	N. A.	112.7	N. A.	105.5	N. A.	Rabi Jowar
114.2	86.5	109.2	85.7	114.9	86.0	106.6	79.8	Total Jowar
82.6	85.6	84.1	90.5	88.1	70.0	95.3	96.8	Bajri
306.6	46.5	296.7	41.6	277.0	38.8	102.2	37.1	Barley
174.0	99.1	189.6	101.3	218.3	95.1	258.1	101.6	Maize
104.4	99.7	103.9	99.9	100.7	93.9	96.5	96.3	Ragi
76.2	N. A.	78.6	N. A.	75.7	N. A.	74.6	N. A.	Kodra
86.7	65.5	90.9	61.8	98.0	59.7	101.2	58.8	Other Cereals
107.1	103.7	103.2	104.1	105.8	98.5	105.7	105.1	Total Cereals
153.1	101.5	138.3	90.8	160.5	75.0	191.4	89.6	Gram
122.8	120.3	123.4	118.9	126.5	125.9	145.7	133.2	Tur
93.6	117.4	95.0	113.9	101.0	106.4	105.3	112.3	Other Pulses

Note.—Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time. N. A.—Not available.

३२. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : वार्षिक १९६९-७० अखेर)

धीक 1	१९६१-६२ 1961-62		१९८१-८२ 1981-82		१९८३-८४ 1983-84		१९८४-८५ 1984-85	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7	महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9
एकूण कडधान्ये	91.9	109.6	103.1	109.5	112.1	108.1	107.3	104.4
एकूण अन्नधान्ये	98.7	95.9	106.6	106.1	110.8	107.8	107.7	104.2
भुईमूग	122.1	95.1	73.5	102.3	88.5	103.9	80.5	98.8
तीळ	73.0	90.6	79.9	105.2	126.2	89.4	136.0	85.9
सरसु, मोहरी व जवस	131.0	107.3	132.5	120.9	138.0	103.2	133.1	102.4
एरंडी	137.8	113.6	116.8	135.1	148.7	151.1	140.7	162.5
एकूण तेलबिया	117.2	98.7	83.3	109.7	100.9	104.7	95.7	102.1
कापूस	98.1	102.3	94.9	103.5	97.9	99.2	97.9	94.8
अंबाडी	93.9	134.4	72.2	105.2	99.4	95.4	101.4	96.1
एकूण तंतुमय	98.0	106.1	94.4	104.0	97.9	98.8	97.9	95.8
ऊस	79.6	100.5	193.9	132.4	191.1	128.9	190.2	122.4
तंबाखू	196.7	96.3	77.9	102.2	83.7	101.3	58.8	100.6
बटाटा	115.2	72.0	108.8	159.9	97.7	166.6	95.2	178.1
मिरची	99.8	86.5	84.4	112.7	85.7	112.9	87.4	111.0
एकूण संकीर्ण	93.0	108.7	134.8	N. A.	133.9	N. A.	133.4	N. A.
एकूण अन्नधान्याशिवाय	103.1	98.9	94.3	114.0	97.1	111.4	100.0	108.3
सर्व प्रकारच्या वस्तू	99.8	96.6	103.5	108.1	108.5	108.7	105.8	105.2

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

32. Comparative Index Numbers of AREA in Maharashtra State vis-a-vis All India—Concl'd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९८५-८६ 1985-86		१९८६-८७ 1986-87		१९८७-८८ 1987-88		१९८८-८९ 1988-89		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	
108.2	112.2	107.3	106.4	114.8	97.7	126.1	106.9	Total pulses
107.3	105.2	104.0	104.5	107.6	98.4	109.8	105.4	Total foodgrains
72.5	98.2	71.4	96.2	77.5	94.3	100.2	116.2	Groundnut
139.9	90.0	133.0	87.8	157.5	87.4	233.8	98.7	Sesamum
132.2	103.6	115.9	91.3	116.5	103.6	115.6	N. A.	R. M. Linseed
111.5	154.3	130.1	140.0	127.4	116.2	143.3	153.9	Castorseed
90.2	103.2	86.1	97.4	93.7	99.4	119.7	111.3	Total oilseeds
100.4	96.7	98.2	89.2	91.8	82.9	95.8	93.7	Cotton
99.8	113.1	91.0	86.0	97.3	84.7	56.7	74.3	Mesta
100.4	101.5	98.0	90.2	91.9	83.8	95.0	92.7	Total fibres
172.5	118.1	159.1	127.6	189.7	135.9	204.3	139.8	Sugarcane
82.0	91.5	69.6	89.7	92.8	73.3	82.0	86.5	Tobacco
97.7	176.8	94.3	174.4	99.4	185.6	103.7	196.8	Potato
89.2	126.3	85.9	116.6	87.6	103.8	74.5	106.0	Chillies
127.1	N. A.	118.9	N. A.	134.6	N. A.	134.7	N. A.	Total Misc.
99.5	109.4	96.2	104.3	95.7	103.4	105.1	115.3	Total non-foodgrains
105.3	106.3	102.1	104.4	104.6	99.6	108.6	107.8	All commodities

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

N. A.—Not available.

३३. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	वजन Weight		१९६१-६२ 1961-62		१९८१-८२ 1981-82		१९८३-८४ 1983-84	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7	महाराष्ट्र Mah State 8	भारत All India 9
भात	.. 11.52	33.96	110.5	90.8	178.7	136.2	180.1	153.7
गहू	.. 4.81	12.15	110.0	66.9	219.5	207.4	297.3	251.9
खरीप ज्वारी	.. N. A.	N. A.	84.3	N. A.	191.1	N. A.	181.3	N. A.
रबी ज्वारी	.. N. A.	N. A.	106.4	N. A.	115.3	N. A.	110.3	N. A.
एकूण ज्वारी	.. 21.12	4.86	94.4	80.7	156.5	122.2	148.9	120.7
बाजरी	.. 5.80	2.83	68.0	75.8	122.3	116.0	142.9	161.9
बाली	.. 0.01	1.34	88.2	110.5	96.2	69.3	447.1	63.7
मका	.. 0.24	3.06	62.9	73.8	220.6	112.2	469.3	128.8
रागी	.. 1.19	1.01	107.9	106.0	159.2	156.5	153.4	149.6
कोदा	.. 0.09	N. A.	107.9	N. A.	56.8	N. A.	96.9	N. A.
इतर तृणधान्ये	.. 0.27	0.81	100.3	112.9	93.5	90.0	150.7	92.0
एकूण तृणधान्ये	.. 45.05	60.05	97.0	84.6	163.8	145.5	173.7	167.1
हरभरा	.. 1.32	3.58	132.7	110.8	152.8	89.2	206.0	91.2
तूर	.. 4.46	1.35	114.9	77.7	131.2	125.7	162.7	144.8
इतर कडधान्ये	.. 4.66	3.14	87.8	105.0	105.5	110.8	131.0	133.3
एकूण कडधान्ये	.. 10.44	8.07	105.1	103.0	122.5	103.7	154.0	116.5
एकूण अन्नधान्ये	.. 55.49	68.12	98.5	86.8	156.0	140.5	170.0	161.1

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

33. Comparative Index Numbers of PRODUCTION in Maharashtra *vis-a-vis* All India

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९८४-८५ 1984-85		१९८५-८६ 1985-86		१९८६-८७ 1986-87		१९८७-८८ 1987-88		१९८८-८९ 1988-89		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	महाराष्ट्र Mah. State 18	भारत All India 19	
141.7	149.2	159.7	163.7	128.2	155.3	125.1	145.8	194.1	181.2	Rice
222.9	244.1	167.7	260.6	139.6	245.5	164.9	255.7	271.5	299.1	Wheat
173.7	N. A.	155.3	N. A.	123.6	N. A.	227.9	N. A.	144.0	N. A.	Kharif Jowar
128.0	N. A.	88.6	N. A.	68.5	N. A.	143.7	N. A.	126.8	N. A.	Rabi Jowar
152.8	115.5	124.8	103.3	98.4	93.1	189.4	123.6	136.1	106.5	Total Jowar
89.1	126.7	66.1	76.8	73.2	94.6	143.1	69.1	141.7	163.2	Bajri
333.9	54.1	390.5	68.2	367.9	58.0	481.0	54.8	147.1	59.8	Barley
376.8	137.2	331.3	108.0	251.0	123.4	387.1	93.0	452.6	135.4	Maize
166.7	133.7	166.2	133.1	94.6	143.2	133.2	122.6	144.7	125.8	Ragi
94.4	N. A.	78.1	N. A.	56.3	N. A.	55.3	N. A.	86.5	N. A.	Kodra
93.5	65.6	98.8	66.9	131.2	63.8	155.2	68.6	142.5	63.3	Other Cereals
150.4	160.5	132.8	167.5	108.1	160.4	163.5	156.5	168.0	190.6	Total Cereals
196.2	87.6	170.8	111.2	125.9	87.1	222.3	69.7	396.6	97.3	Gram
162.1	145.3	150.8	137.2	124.4	127.7	178.6	128.3	119.6	149.9	Tur
100.2	116.3	125.9	123.0	111.0	117.5	152.6	121.1	169.9	143.2	Other Pulses
138.8	108.4	142.2	120.1	118.6	105.7	172.5	99.5	211.2	123.9	Total Pulses
148.2	154.3	134.6	161.9	110.0	154.0	162.2	149.8	176.1	182.7	Total Food-grains

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time. N. A.—Not available.

३३. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अक्षर)

पीक 1	वजन Weight		१९६१-६२ 1961-62		१९८१-८२ 1981-82		१९८३-८४ 1983-84	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7	महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9
भुईमूग	.. 9.25	4.82	124.6	91.8	73.6	140.0	131.6	137.4
तोळ	.. 0.70	0.62	75.1	85.0	78.0	134.2	161.0	127.0
सरसु, मोहरी व जवस	.. 0.58	1.72	162.4	94.4	141.7	150.5	198.5	160.7
एरंडी	.. 0.01	0.11	100.0	121.9	183.3	258.1	433.3	336.8
एकूण तेलविया	.. 10.54	10.96	123.5	89.6	77.7	138.8	137.5	138.5
कापूस	.. 8.43	3.01	73.5	85.7	103.4	140.7	59.7	114.0
अंबाडी	.. 0.03	0.15	145.9	166.1	64.5	136.3	97.8	120.4
एकूण तंतूमय	.. 8.46	4.03	73.8	97.6	103.3	138.9	59.8	116.2
ऊस	.. 21.64	7.01	81.1	88.7	221.4	156.3	199.7	146.0
तंबाखू	.. 0.18	1.14	270.8	94.1	120.8	146.1	164.6	138.3
वटाटा	.. 0.35	1.41	118.9	60.4	86.8	237.5	120.6	291.2
घिरची	.. 3.34	1.11	95.1	90.4	81.6	118.7	77.3	150.7
एकूण संकीर्ण	.. 25.51	16.89	84.8	90.1	200.6	N. A.	182.4	N. A.
एकूण अन्नधान्याशिवाय	.. 44.51	31.88	91.8	86.9	153.0	148.0	148.4	146.4
सर्व प्रकारच्या वस्तू	.. 100.00	100.00	95.5	86.8	154.7	142.9	160.4	156.4

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत काळातधीनमार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

33. Comparative Index Numbers of PRODUCTION in Maharashtra vis-a-vis All India—Concl'd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९८४-८५ 1984-85		१९८५-८६ 1985-86		१९८६-८७ 1986-87		१९८७-८८ 1987-88		१९८८-८९ 1988-89		Crop
महाराष्ट्र Mah. 10	भारत India 11	महाराष्ट्र Mah. 12	भारत India 13	महाराष्ट्र Mah. 14	भारत India 15	महाराष्ट्र Mah. 16	भारत India 17	महाराष्ट्र Mah. 18	भारत India 19	
112.3	124.8	74.6	99.3	69.3	113.9	111.2	113.5	160.1	185.0	Groundnut
164.2	118.3	157.6	113.8	155.7	101.7	204.3	132.4	244.7	151.4	Sesamum
187.9	182.9	163.9	161.3	118.6	154.3	167.4	197.9	168.3	N. A.	R. M. Linseed
350.0	391.1	250.0	256.7	300.0	191.8	283.3	162.5	366.7	346.8	Castor Seed
120.1	144.6	85.2	126.7	76.6	125.1	120.6	139.1	166.4	190.0	Total Oilseeds
107.6	151.8	146.0	155.8	65.2	123.3	108.7	113.9	100.7	155.1	Cotton
79.4	108.1	88.2	151.6	80.6	109.6	82.6	84.8	50.4	92.8	Mesta
107.5	145.1	145.7	167.3	65.2	127.0	108.6	112.7	100.5	147.1	Total Fibres
197.8	142.8	179.1	143.1	161.7	156.0	191.5	165.0	198.1	171.6	Sugarcane
102.1	136.4	160.4	123.9	164.6	129.7	214.6	103.2	177.1	138.0	Tobacco
122.7	301.2	122.2	249.7	106.3	305.2	122.4	336.5	104.2	356.8	Potato
77.8	145.5	79.1	202.5	75.7	145.2	78.7	133.8	71.1	140.6	Chillies
180.4	N. A.	165.1	N. A.	149.7	N. A.	176.0	N. A.	180.1	N. A.	Total Misc.
152.3	155.3	142.5	150.9	116.4	149.2	150.0	154.5	161.7	182.7	Total Non-foodgrains
150.0	154.6	138.1	158.4	112.9	152.5	158.4	151.3	169.7	182.7	All Commodities

Note :— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time. N. A.=Not Available.

३४. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : वार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९६१-६२ 1961-62		१९८१-८२ 1981-82		१९८३-८४ 1983-84		१९८४-८५ 1984-85	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7	महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9
भात	111.5	97.1	160.1	123.7	157.5	137.7	124.1	133.9
गहू	101.2	78.3	182.9	148.8	209.7	162.1	188.2	164.5
खरेप ज्वारी	87.7	N. A.	185.9	N. A.	155.1	N. A.	152.8	N. A.
रबी ज्वारी	93.5	N. A.	105.8	N. A.	100.6	N. A.	113.5	N. A.
एकूण ज्वारी	89.0	82.2	137.5	137.0	132.0	136.7	135.1	134.8
बाजरी	83.0	84.3	145.1	122.5	162.5	170.2	104.3	148.5
बाली	82.7	99.6	100.6	118.1	138.4	135.2	123.5	127.0
मका	102.3	93.6	153.3	110.7	213.9	128.7	195.7	138.4
रागी	102.1	100.6	138.3	144.4	142.8	140.9	155.7	134.9
कोदरा	93.4	N. A.	82.4	N. A.	99.5	N. A.	114.6	N. A.
इतर तृणधान्ये	102.6	114.3	108.7	114.6	152.8	121.9	121.7	98.4
एकूण तृणधान्ये	95.9	91.9	149.3	130.4	153.2	145.1	136.2	142.5
हरभरा	114.7	89.8	126.4	87.2	145.2	98.0	134.3	97.6
तूर	126.0	83.9	123.3	110.7	137.0	119.1	131.7	121.9
इतर कडधान्ये	100.8	101.1	107.4	97.8	126.7	115.9	107.3	105.0
एकूण कडधान्ये	113.6	93.4	117.1	95.6	134.1	109.5	123.1	105.4
एकूण अन्नधान्ये	99.0	92.1	143.5	126.3	149.6	141.1	133.7	138.5

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

34. Comparative Index Numbers of AVERAGE YIELD in Maharashtra vis-a-vis All India

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९८५-८६ 1985-86		१९८६-८७ 1986-87		१९८७-८८ 1987-88		१९८८-८९ 1988-89		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	
137.9	147.1	111.7	139.4	121.1	138.9	167.2	160.1	Rice
158.8	180.0	158.4	168.6	187.8	176.1	257.8	197.1	Wheat
136.1	N. A.	108.8	N. A.	193.5	N. A.	133.1	N. A.	Kharif jowar
77.4	N. A.	64.7	N. A.	127.5	N. A.	120.2	N. A.	Rabi jowar
109.3	119.4	90.1	108.6	164.9	143.7	127.7	135.5	Total jowar
80.0	89.7	87.0	104.5	162.6	98.7	148.7	168.6	Bajri
127.3	146.7	124.0	139.5	173.7	141.2	144.0	161.1	Barley
190.4	109.0	132.4	121.9	177.3	97.8	175.3	133.2	Maize
159.2	133.5	91.1	143.3	132.3	130.5	149.9	130.8	Ragi
102.5	N. A.	71.7	N. A.	73.1	N. A.	115.9	N. A.	Kodra
113.9	102.1	144.4	103.4	158.4	114.9	140.7	107.6	Other cereals
121.3	149.6	104.5	142.8	154.9	146.0	155.7	166.9	Total cereals
111.6	109.6	91.0	95.9	138.5	92.9	207.2	108.6	Gram
122.7	114.0	100.8	107.4	141.2	101.9	137.0	112.5	Tur
134.6	104.8	116.7	103.2	151.1	113.8	161.3	127.5	Other pulses
125.2	108.4	105.3	101.2	144.5	103.9	158.3	117.2	Total pulses
122.1	144.8	104.7	138.2	152.7	141.5	156.3	161.4	Total foodgrains

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time. N. A.—Not available.

३४. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक—समाप्त

(प्रमाण : वार्षिक १९६९-७० अक्षर)

पीक	१९६१-६२ 1961-62		१९८१-८२ 1981-82		१९८३-८४ 1983-84		१९८४-८५ 1984-85	
	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India
1	2	3	4	5	6	7	8	9
भुईमूग	102.0	96.7	100.1	139.9	148.6	132.2	139.4	126.3
तीळ	102.9	93.5	97.7	127.6	127.6	142.1	120.7	137.7
सरसु, मोहरी व जवस	124.0	90.4	107.0	114.4	143.9	139.7	141.2	154.5
एरंडी	72.6	107.1	157.0	191.0	291.5	222.9	248.8	240.7
एकूण तेलबिया	103.3	94.8	100.6	125.4	146.5	127.8	137.8	136.1
कापूस (रुई)	74.9	83.8	109.0	135.9	61.0	114.9	109.9	160.1
अंबाडी	155.4	124.1	89.3	129.6	98.4	126.2	78.3	112.5
एकूण तंतूमय	75.2	90.1	108.9	131.8	61.1	116.7	109.8	147.5
ऊस	101.9	88.5	114.2	118.1	104.5	113.3	104.0	116.7
तंबाखू	137.7	97.6	155.1	143.0	196.6	136.5	173.5	135.6
वटाटा	103.2	84.0	79.8	148.5	123.4	174.8	128.9	169.1
मिरची	95.3	104.8	96.6	105.3	90.2	115.8	89.0	131.1
एकूण संकीर्ण	101.5	89.7	106.9	N. A.	104.0	N. A.	103.4	N. A.
एकूण अन्नधान्याशिवाय	96.8	92.3	106.4	124.1	105.0	124.3	109.3	133.5
सर्व प्रकारच्या वस्तू	98.0	92.0	127.7	125.7	127.3	135.6	121.5	136.8

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

34. Comparative Index Numbers of AVERAGE YIELD in Maharashtra vis-a-vis All India—Concl'd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९८५-८६ 1985-86		१९८६-८७ 1986-87		१९८७-८८ 1987-88		१९८८-८९ 1988-89		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	
102.9	101.1	97.0	118.4	143.4	120.3	159.7	159.3	Groundnut
112.6	126.4	117.0	115.8	129.7	151.5	104.7	153.4	Sesamum
123.9	136.7	102.3	142.1	143.7	154.3	145.7	N. A.	R. M. Linseed
224.2	166.4	230.6	137.0	222.4	139.8	255.8	225.3	Castorseed
106.1	118.1	98.2	121.1	141.8	128.3	151.3	154.2	Total Oilseeds
145.4	161.1	66.4	138.2	118.4	137.4	105.1	165.5	Cotton (lint)
88.4	134.0	88.6	127.4	84.9	100.1	88.8	125.0	Mesta
145.2	153.2	66.5	136.6	118.2	131.5	105.1	157.8	Total Fibres
103.9	121.2	101.7	122.3	100.9	121.4	97.0	122.8	Sugarcane
195.5	135.4	236.4	144.6	231.2	140.8	215.8	159.5	Tobacco
125.1	141.2	112.7	175.0	123.1	181.3	100.5	181.3	Potato
88.7	160.3	88.1	124.5	89.8	128.9	95.4	132.6	Chillies
103.3	N. A.	101.2	N. A.	100.9	N. A.	97.3	N. A.	Total Misc.
109.9	128.8	95.4	129.4	109.0	131.6	107.6	144.8	Total Non-foodgrain
116.1	139.5	100.3	135.3	130.6	138.1	131.1	155.7	All commodities

Note.—Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

N. A.—Not available.

३५. महाराष्ट्रातील थंडसासणी व कृषी अवजारे

वर्ष	पंप Pumps		कृषिन्न Tractors
	विजेचे Electric	तेलाचे Diesel	
1	2	3	4
१९६०-६१ ..	7100	63747	1427
१९६५-६६ ..	37979	146786	3274
१९७१-७२ ..	169778	172003	6697
१९७९-८० ..	378009	165827	12348
१९८२-८३ ..	448531	139196	21453

35. Machinery and Implements in Maharashtra

ऊस कापणी यंत्र Sugarcane crushers		रोप संरक्षण साधनसामग्री Plant Protection equipments	नांगर Ploughs		Year
विजेच्या सहाय्याने Power Driver 5	बैलाचे सहाय्याने Bullock Driver 6	7	लाकडी (हजारामध्ये) Wooden in '000' 8	लोखंडी (हजारामध्ये) Iron in '000' 9	
7155	8647	†	1678	398	1960-61
7371	10323	†	1765	466	1965-66
5864	2884	45847	1780	527	1971-72
7467	2023	117086	1919	575	1979-80
7228	2604	245177	1927	660	1982-83

* Not Available

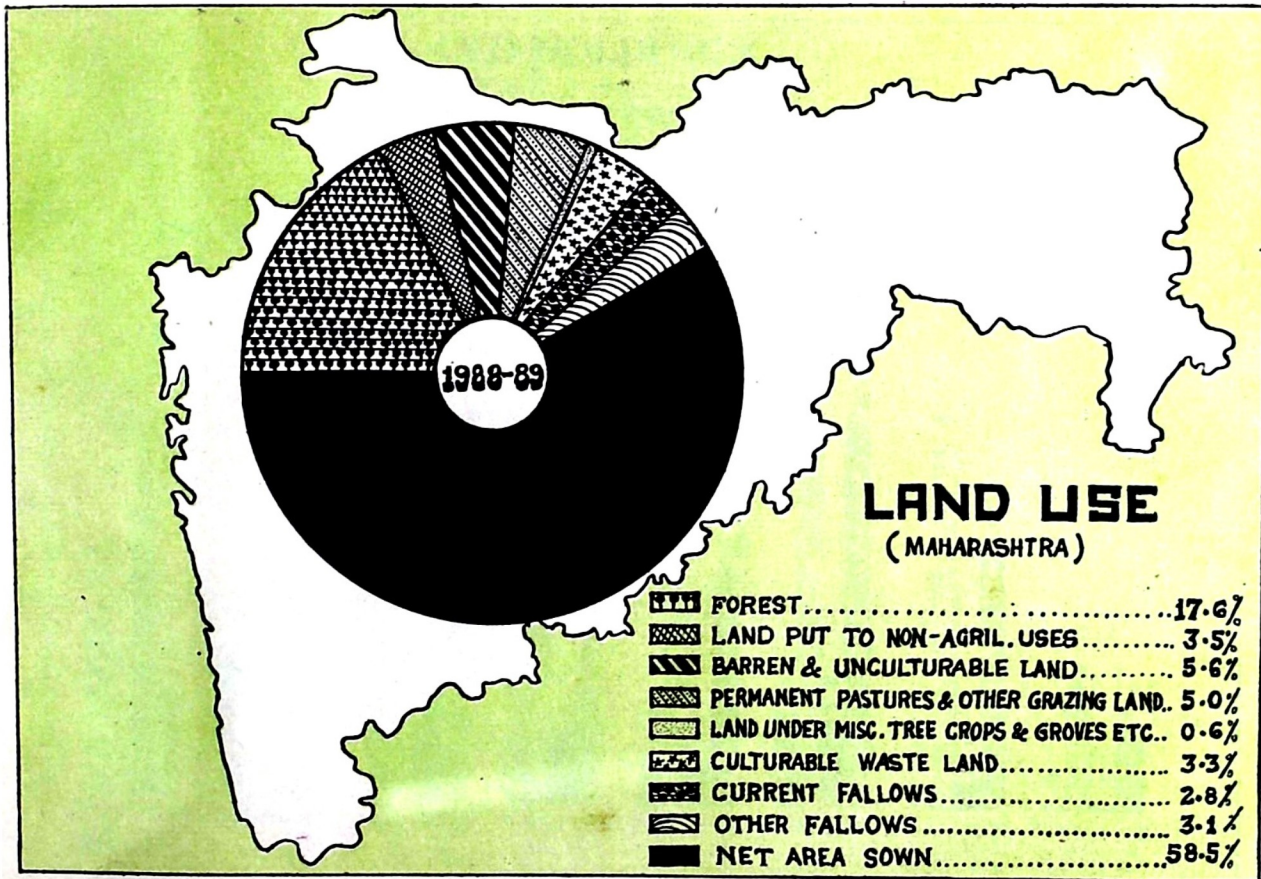
३६. मृद संधारण कार्यक्रम-वर्षानिहाय साध्य
36. Soil Conservation Programme Yearwise Achievement

वर्ष Year	साध्य संपूर्ण बांध बंदिस्ती घटकात (लाख हेक्टर) Achievement in Completed Bunding Units (lakh ha.)	वर्ष Year	साध्य संपूर्ण बांध बंदिस्ती घटकात (लाख हेक्टर) Achievement in Completed Bunding Units (lakh ha.)
1962-63	3.24	1976-77	4.39
1963-64	1.60	1977-78	3.24
1964-65	2.60	1978-79	5.53
1965-66	3.04	1979-80	7.15
1966-67	3.16	1980-81	5.77
1967-68	7.57	1981-82	5.67
1968-69	6.44	1982-83	6.78
1969-70	5.23	1983-84	8.82
1970-71	6.35	1984-85	8.03
1971-72	7.70	1985-86	9.01
1972-73	9.87	1986-87	8.78
1973-74	7.79	1987-88	10.21
1974-75	4.82	1988-89	8.15
1975-76	3.62	1989-90	5.18
		1990-91	5.93

आलेख पृ. क्र. १७९ वर पहावा. Graph is on page No. 179.

३७. भूविकास कामाची वर्षवार प्रगती-कडा विरहित प्रगती
37. Yearwise Land Development Progress-(Non-CADA Projects)

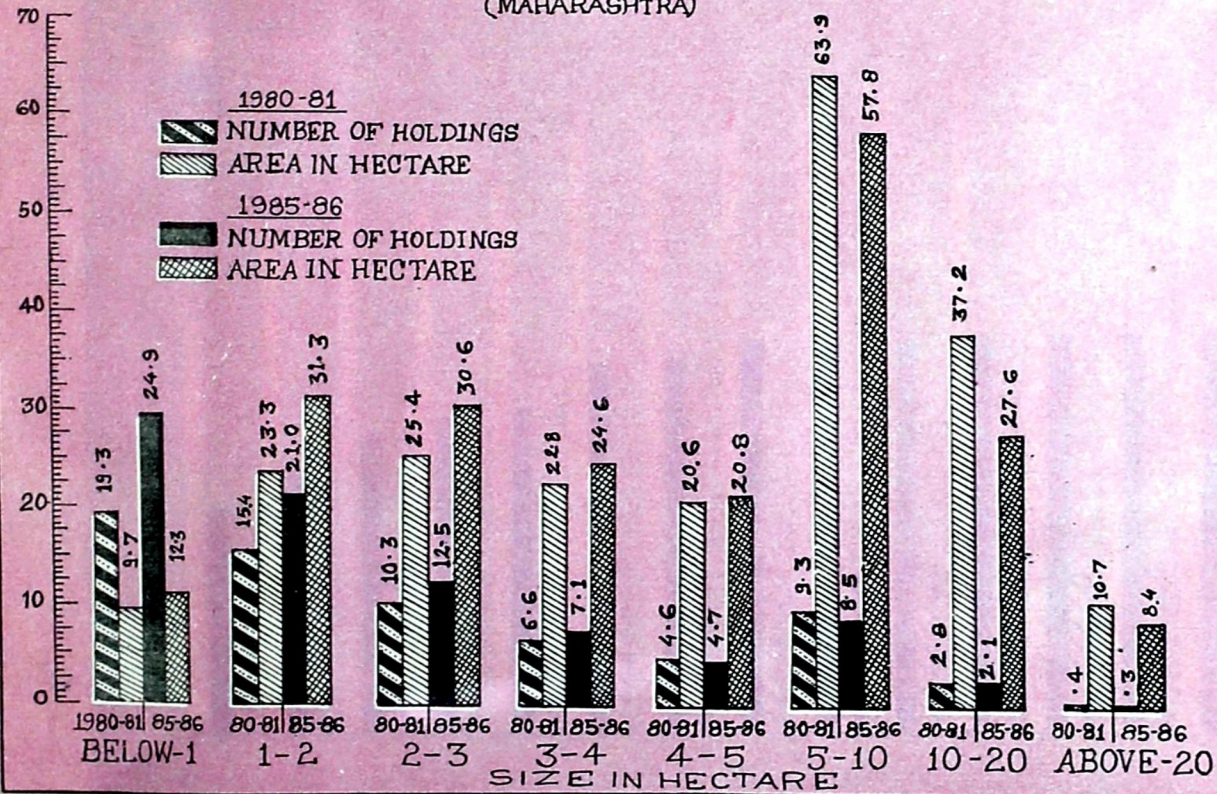
	वर्ष	साध्य हेक्टर	Year	Achievement Hect.	
(१) भूविकास कामाचे एकूण क्षेत्र ७, २६, ६३५ हेक्टर.	१९७४-७५	२९१२६	1974-75	29126	1) Total C. C. A. for L. D. work 7, 26, 635 Ha.
	१९७५-७६	४०७८१	1975-76	40781	
(२) अनुक्रमांक १ पैकी पाटबंधारे खात्याकडून झालेले उपलब्ध क्षेत्र ६, १९, ९०४ हेक्टर.	१९७६-७७	३९८८१	1976-77	39881	2) Available Area from Irrigation Department out of Sr. No. 1, 6, 19, 904 Ha.
	१९७७-७८	३८२७२	1977-78	38272	
	१९७८-७९	३९६९३	1978-79	39693	
(३) मार्च १९९१ अखेर झालेले भूविकास काम ४, ६६, ४६९ हेक्टर भूविकास घटक.	१९७९-८०	३७७३५	1979-80	37735	3) Land Development work completed upto March, 1991 4, 66, 469 Ha. (S. D. U.)
	१९८०-८१	२७३१९	1980-81	27319	
	१९८१-८२	२१२५०	1981-82	21250	
(४) भूविकास कामाच्या या योजनेमध्ये शेतचाऱ्या, शेतचर, बांधाची कामे, पक्के बांधकाम, सांडव्याची कामे, जमीन सपाटीकरण या बाबींचा अंतर्भाव झालेला आहे.	१९८२-८३	१९२७०	1982-83	19270	4) Land Development works includes following items field channels, field drains, graded bunds, masonry work, outlets and land levelling and grading.
	१९८३-८४	२३३५३	1983-84	23353	
	१९८४-८५	२४७३९	1984-85	24739	
	१९८५-८६	२३७२१	1985-86	23721	
	१९८६-८७	१८४५७	1986-87	18457	
	१९८७-८८	१९६८५	1987-88	19685	
	१९८८-८९	१२३९८	1988-89	12398	
	१९८९-९०	१५६५२	1989-90	15652	
१९९०-९१	५८७८	1990-91	5878		

LAND HOLDINGS

AGRI. CENSUS 1980-81 AND 1985-86
(MAHARASHTRA)

LAKS

NUMBER OF WELLS (MAHARASHTRA)

LAKH

14

TOTAL
 IRRIGATION
 DOMESTIC

12

10

8

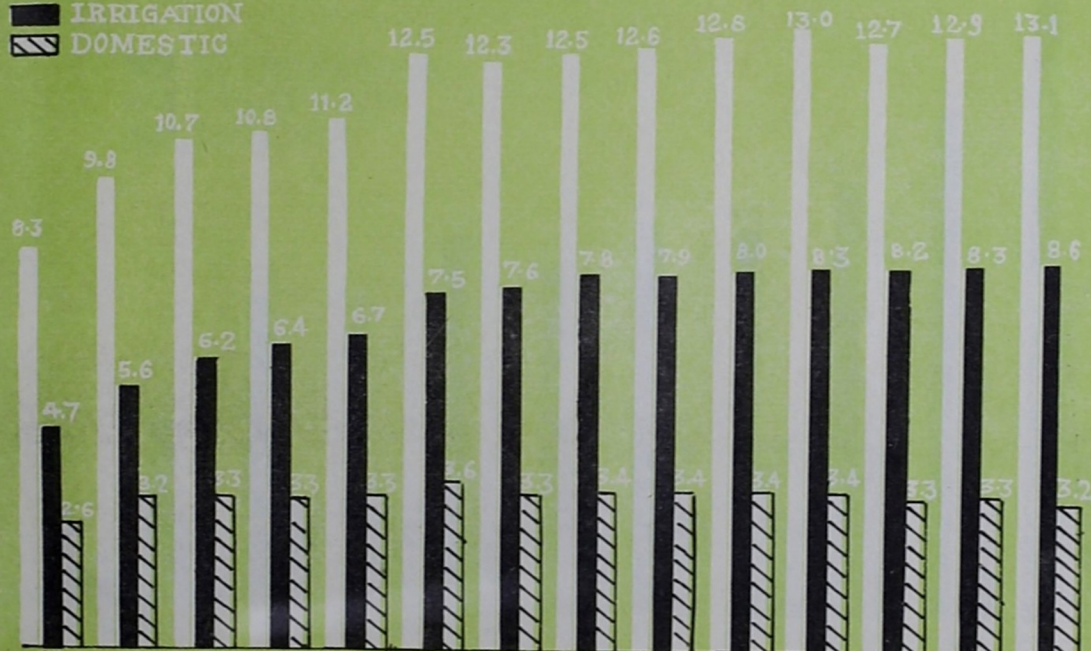
6

4

2

0

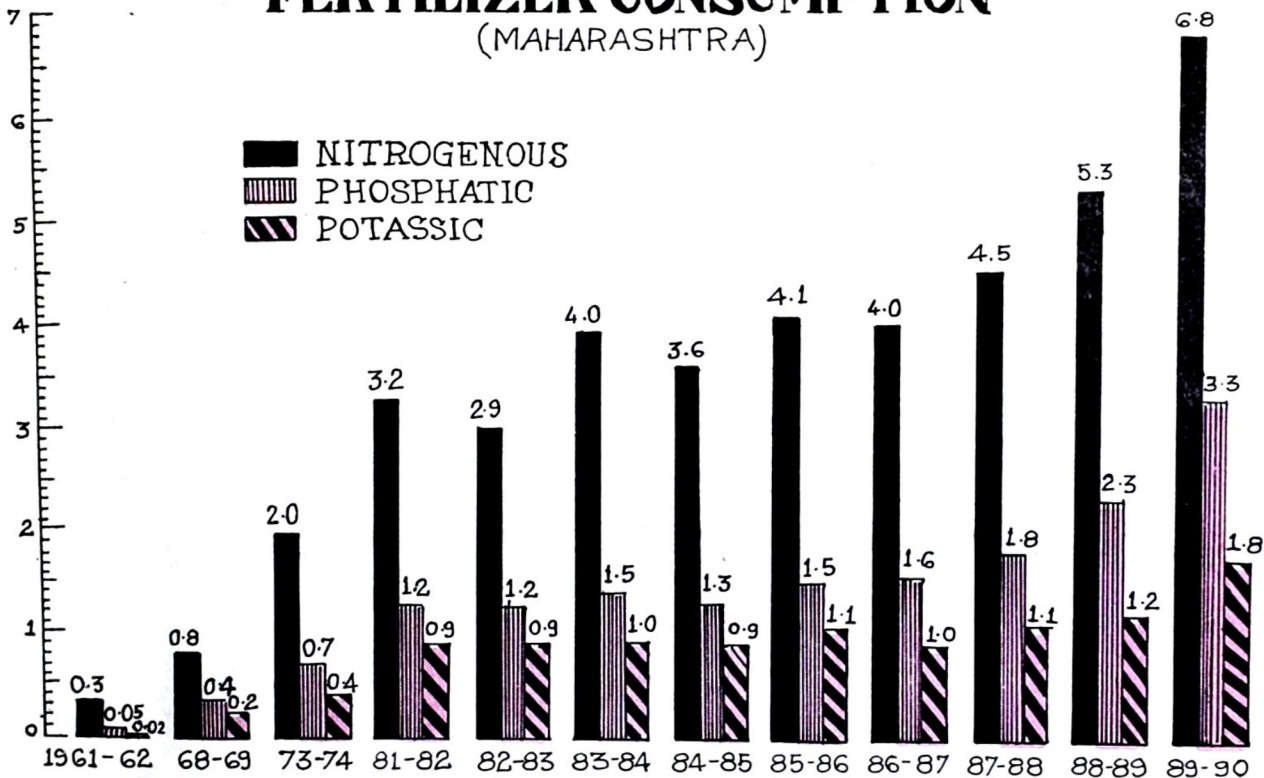
1956-57, 61-62, 66-67, 67-68, 68-69, 73-74, 74-75, 75-76, 76-77, 77-78, 80-81, 81-82, 82-83, 83-84,

IN LAKH TONNES

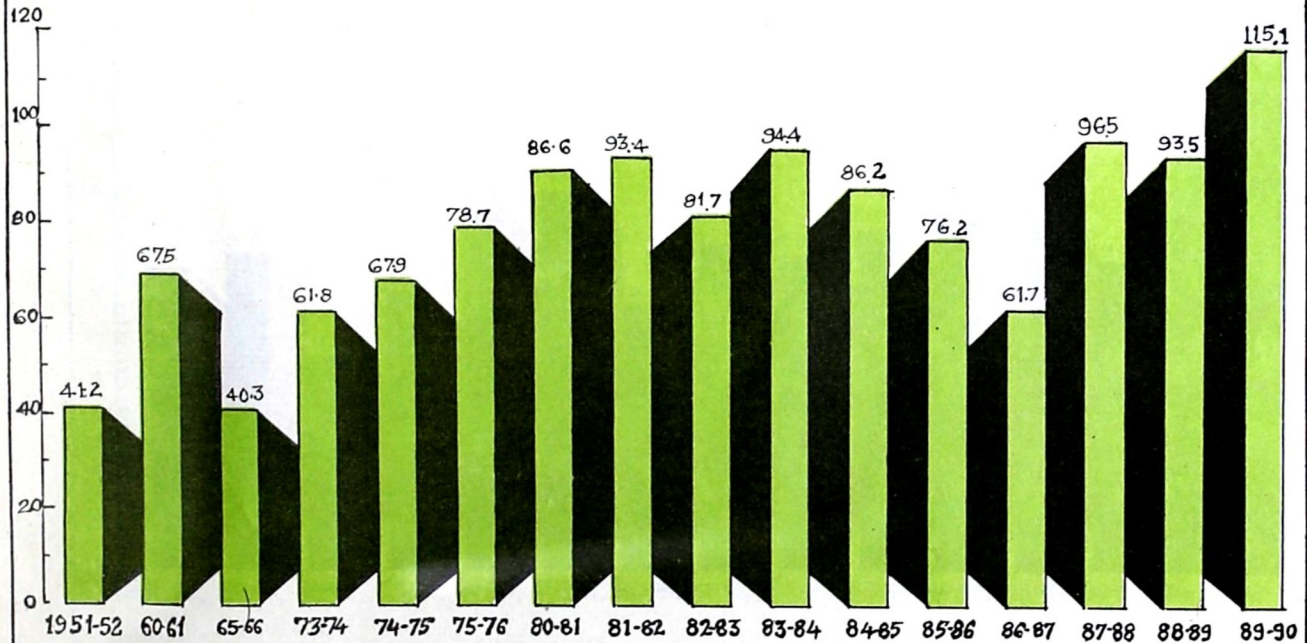
FERTILIZER CONSUMPTION (MAHARASHTRA)

■ NITROGENOUS
▨ PHOSPHATIC
▩ POTASSIC

TOTAL CEREALS (MAHARASHTRA)

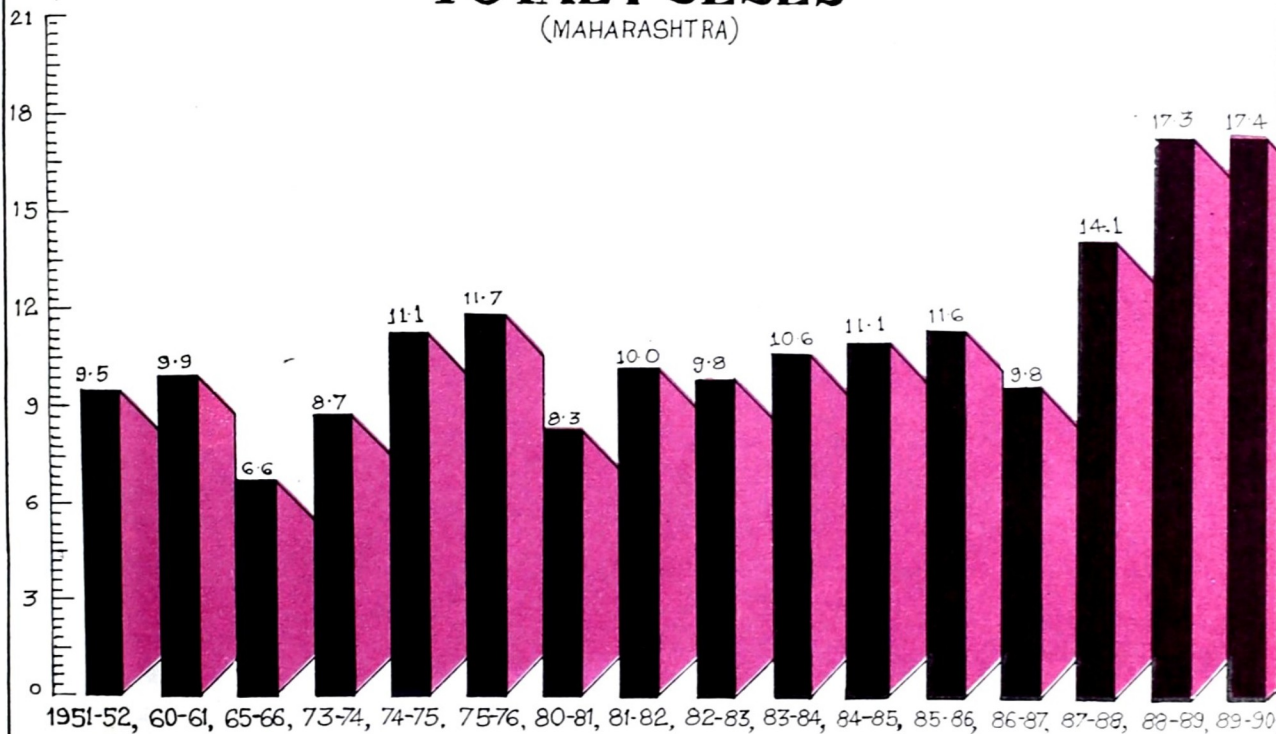
PRODUCTION IN
LAKH TONNES

PRODUCTION IN
LAKH TONNES

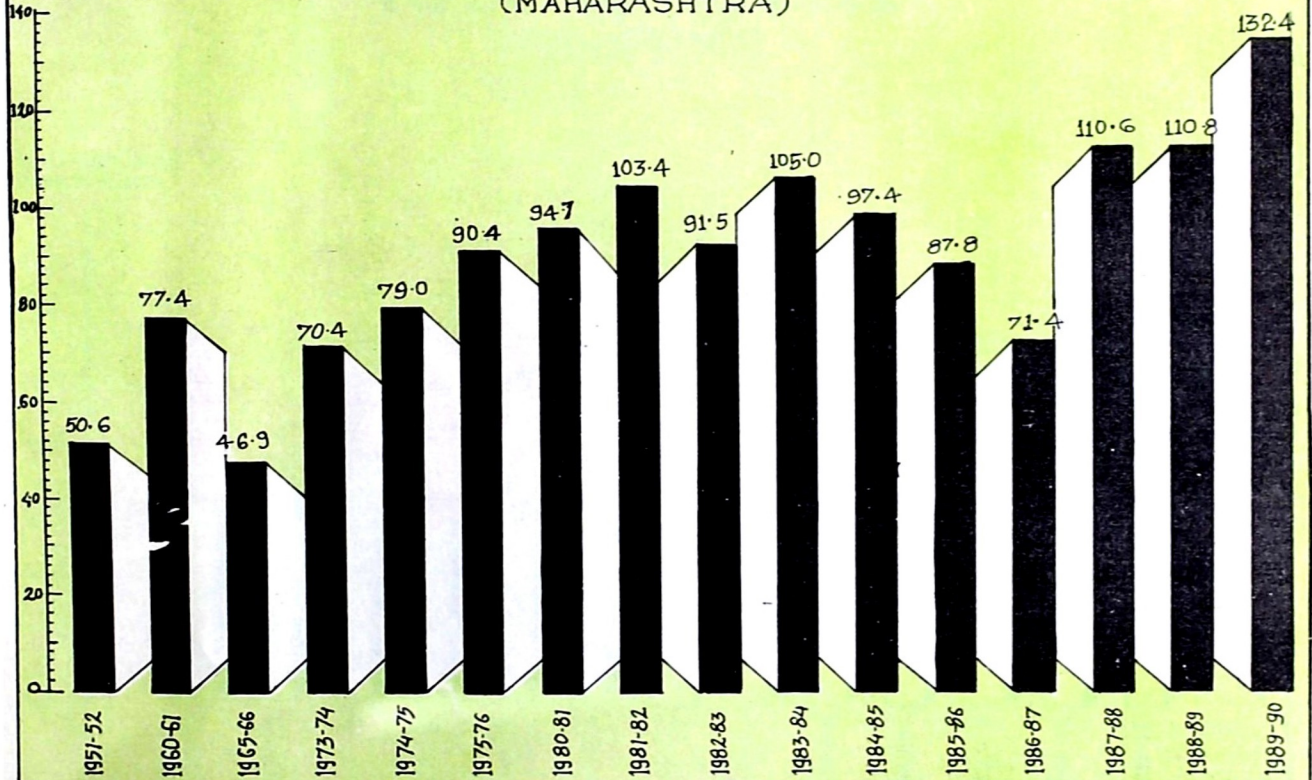
TOTAL PULSES

(MAHARASHTRA)

PRODUCTION IN
LAKH TONNES

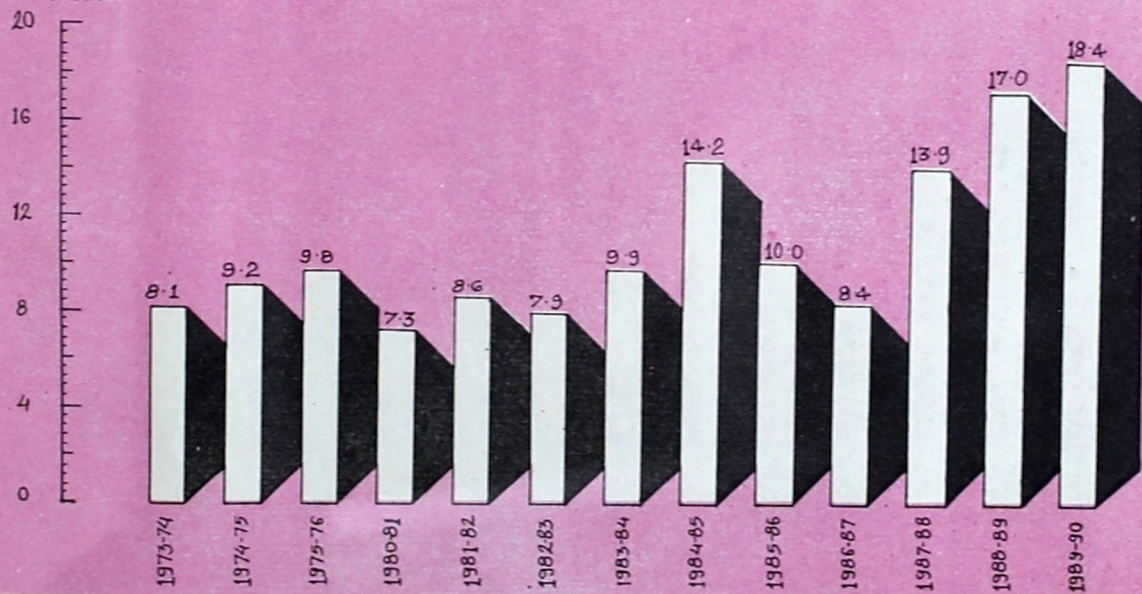
TOTAL FOODGRAINS (MAHARASHTRA)

TOTAL OIL SEEDS

(MAHARASHTRA)

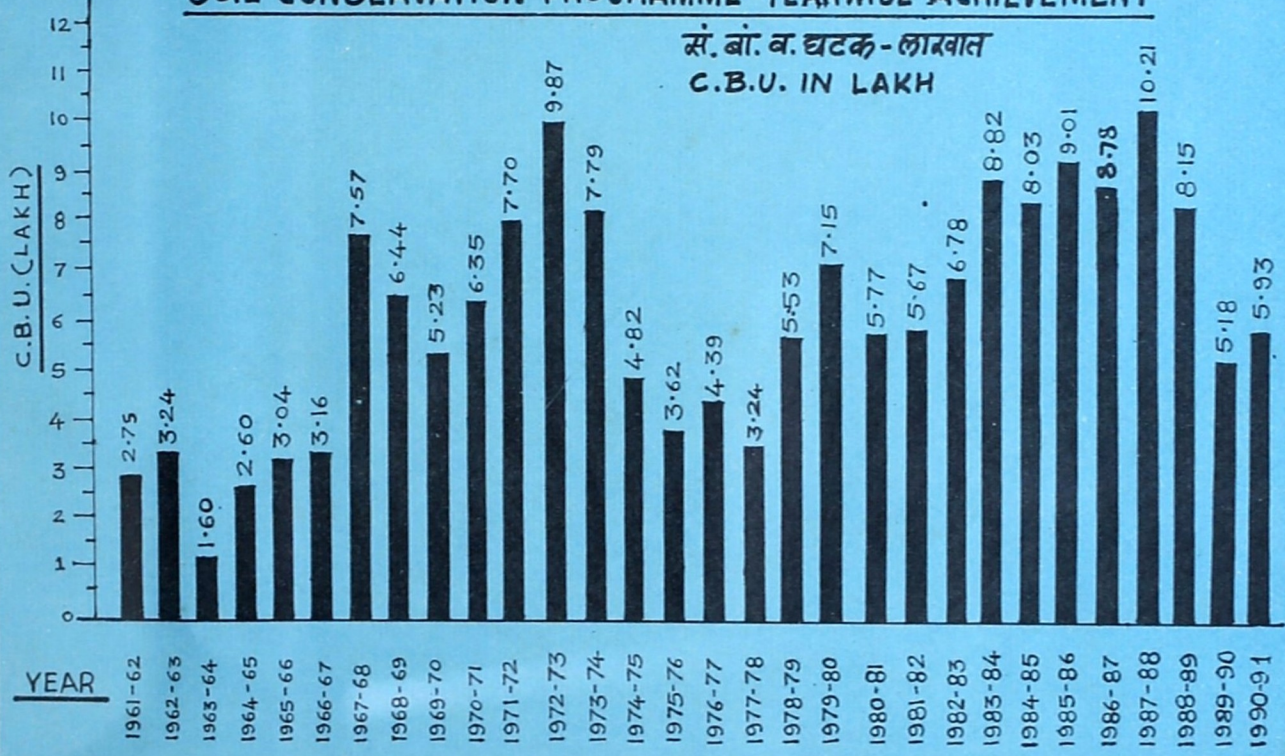
PRODUCTION IN
LAKH TONNES

मृद संधारण कार्यक्रम-वर्ष निहाय साध्य.

SOIL CONSERVATION PROGRAMME-YEARWISE ACHIEVEMENT

सं.बां. व.घटक-लाखात
C.B.U. IN LAKH

मुद्रणस्थळ - शासकीय फोटोडिप्लोमो मुद्रणालय, पुणे-१९९२